

Huius rei exemplum præbent pyramides, quæ sunt in Ægypto, & Cypselidarum colossi, donaque diis consecrata, & ædes Iouis Olympij à Pisistratidis ædificata, & opera Samia à Polycrate facta. Hæc enim omnia ad vnum & idem valent, nempe ad civium occupationem & paupertatem. Eiusdem generis est & tributorum collatio, vectigaliùmque pensitatio: quemadmodum fiebat Syracusis. Nam tyrannidem obtinente Dionysio, eueniebat vt omnis res cuiusque familiaris tributo confereudo, quinquennio esset exhausta. Est etiam bellorum gestor tyrannus, vt sint occupati, & continenter duce egeant. Præterea regnum quidem studio & opera amicorum seruetur: tyranni autem proprium est maximè amicis non credere, quasi omnes quidem tyrannidem euertere velint, hi autem maximè possint. Et quæ in extrema democratia fiunt, tyrannica sunt omnia: mulierum potentatus in domibus, vt virorum consilia factaque enuntiant: & seruatorum remissus vitæ genus propter eandem causam. Nam neque serui & mulieres tyrannis insidiantur, aut quippiam mali incogitant: & cum prospero fortunæ flatu fruuntur, bene cupiant tyrannidibus & democratiis necesse est. Nam etiam populus in democratia, monarchi similitudinem quandam gerit. Itaque etiam assentator apud vtrumque summo in pretio atque honore est: apud populum quidem leuis populi ductor, blandusque concionator: (nam populi ductor, quem demagogum Græci vocant, populi assentator est:) apud tyrannos verò ij qui humiliter & demissè cum eis congregiuntur & loquuntur: quod est assentationis munus. Nam etiam propter hanc causam tyrannis improborum amicitia iucunda est: gaudent enim assentatione tyranni. hoc autem nemo fecerit, qui ingenuos spiritus gerat. sed qui sunt viri boni, aut amant, aut non assentantur. Tum improbi ad res improbas sunt vtiles. Clauus enim clauo pellitur, vt in prouerbio est. Præterea nemine viro graui & libero delectari, tyrannicum. Se enim solum talem esse postulat tyrannus. Qui autem grauitate & magnificentia cum tyranno certat, & liberè se gerit, adimit excellentiam & imperium illud herile, ad domini proprium, quod habet tyrannis. Taleis igitur homines oderunt, tanquam imperij sui euersores. Præterea peregrinos ad conuiuium & quotidianam vitæ consuetudinem adhibere potius, quàm ciueis, tyrannicum est: tanquam hi quidem sint hostes, illi verò certare de principatu nihil putent ad se pertinere. Hæc & talia tyrannica sunt quidem illa, & imperio salutaria: sed nullum eis improbitatis genus abest. Sunt autem ferè hæc omnia tribus generibus comprehensa. Tria enim tyrannis sibi proponit ac destinat:

A τὸ πρῶτον δὲ τοῦτου αἰτεῖται τὰ προσημίδια αἰτεῖται Αἰγυπτίων, καὶ τὰ αἰαθήματα τῆς Κυψελιδῶν, καὶ τῆς Ολυμπίου ἢ οἰκοδόμησις ὑπὸ τῆς Πισιστρατίδων, καὶ τῆς πρὸ Σάμων ἔργα Πολυκράτεια. πρῶτα γὰρ ταῦτα διώκονται ταῦτον, ἀρχαίαι, καὶ πενήθια τῆς ἀρχαίων, καὶ ἡ εἰσφορὰ τῆς τελευτῆς, ἐν Συρακούσαις ἐν πέντε γὰρ ἔτεσιν, ὅτι Διογεσίτου πτωχούσιν ἀπασθμ εἰσπληροχέαι σιωέβαινε. ἐστὶ δὲ καὶ πολεμοποιός ὁ τύραννος, ὅπως ἀρχαί τε ὄσι, καὶ ἡγεμόνος ἐν χρεῖαι ἀφαιτέλαισιν ὄντες. καὶ ἡ μὲν βασιλεία πᾶσα ἀφαιτέλαι τῆς φίλων τυραννικῶν δὲ ὁ μάλιστα ἀπειθεῖν τῆς φίλοις, ὡς βουλομένων μὲν πρῶτων, δυναμένων δὲ μάλιστα ταῦτων [αὐτὸν κατελάττει.] καὶ τὰ πρὸς τὴν δημοκρατίαν ἢ γιγνώσκοντα πτωχολογίας, τυραννικῶν πρῶτα γυναικωχρησία [τε] πρὸς τὰς οἰκίας, ἢ ἔξ ἀγαθῶν καὶ τῆς αἰσθῶν καὶ δούλων αἰεσίς, ἀφαιτέλαι αὐτῶν αἰτέλαι: οὐτε γὰρ ὅτι βουλομένοι οἱ δούλοι καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς τυραννοῖς. διημεροῦσιν τε ἀγαθῶν δόνοις εἶ) ἐπὶ τῆς τυραννίσι, καὶ τῆς δημοκρατίας. καὶ γὰρ ὁ δῆμος εἶ) βούλεται μονάρχος. δὲ καὶ ὁ κλάξ πρὸ ἀμφοτέρω Lib. 4. c. 4. ἐντίμος. πρῶτα μὲν τοῖς δῆμοις, ὁ δημαγωγός: ἐστὶ γὰρ ὁ δημαγωγός, τῆς δῆμου κλάξ. πρῶτα δὲ τῆς τυραννίσι, οἱ ταπεινὰς ὀμιλοῦντες ὅτι ἐστὶν ἔργον κορακίας. καὶ γὰρ ἀφαιτέλαι τὸ πονηρόφιλον ἐν τυραννίσι: κορακευόμενοι γὰρ χαίρουσι. τῆς δὲ οὐδὲ ἀφαιτέλαι ποιήσθε φρόνημα ἔχων ἐλάττειν: ἀλλὰ φιλοῦσιν οἱ ὅτι ἀφαιτέλαι, ἢ οὐ κορακευοῖσι. ἐπὶ χρησιμοῖσι οἱ πονηροῖσι τὰ πονηρὰ ἢ ἔλαττειν γὰρ ὁ ἦλος, ὡς πρὸς ἡ παρρημία. ἐπὶ μνησθῆναι χαίρει σεμνῶ, μνησθῆναι ἐλάττειν. τυραννικῶν αὐτὸν γὰρ εἶ) μόνον ἀξιοῖ τοῖσδε τον ὁ τύραννος: ὅτι ἀπίσμενον μόνον καὶ ἐλάττειν ἀφαιτέλαι, ἀφαιτέλαι πτωχολογίας. καὶ καὶ τὸ δεσποτικῶν τῆς τυραννίδος. μισοῦσιν οὖν ὡς πρὸς κατελάττειν πτωχολογίας. καὶ τὸ χρεῖσθαι, συσίτοις καὶ σιωπημερῶν τῆς ξενικοῖς μᾶλλον ἢ πολιτικοῖς, τυραννικῶν: ὡς τοῖς μὲν, πολεμίοις, τοῖς δὲ, ὅτι ἀπίσμενον μόνον. ταῦτα καὶ τὰ ταῦτα, τυραννικῶν μὲν ἐπὶ τῆς τῆς ἀρχῆς οὐδὲν δὲ ἐλλείπει μορφησίας. ἐστὶ δὲ, ὡς εἰπεῖν, πρῶτα ταῦτα πρὸς ἀφαιτέλαι τῆσιν εἶδεσι. σοχάττειν γὰρ ἐν τυραννίσι τῆσιν

εἰός μὲν, τῷ μικρῷ φρονέει τοῖς ἀρχαίοις
 τοῖς ἐπὶ τῷ γὰρ αὐτῷ μικρῷ φρονέει ἐπιβου-
 λούσθαι. ἀδύτηρον δὲ, τῷ ἀφαιρῆσαι ἀλ-
 λήλοισι· οὐ καὶ ἀλύεται γὰρ πρῶτον τυ-
 ραννίς, πρὶν ἢ πιεῦσαι τοὺς ἀντιπάλους· ἀλλὰ
 καὶ τοῖς ἐπιπέσει πολέμοισιν, ὡς βλαβε-
 ροῦς πρὸς τὴν ἀρχὴν· οὐ μόνον ἀλλὰ ὅτι
 μὴ ἀξιοῦν ἀρχεῖσθαι δεσποτικῶς, ἀλλὰ
 καὶ ἀλλοῖς τοῖς καὶ ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις εἶναι,
 ἐμὴ καὶ ἀπορροῦν μὴτε ἑαυτῷ, μὴτε τῷ
 ἄλλων. πλείονος ἂν ἀδυναμία τῶν πραγ-
 μάτων· ἄλλοι γὰρ ἐπιπέσει τοῖς ἀδυνατοῖς·
 ὡς τε ἐπὶ τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀλύεται, μὴ δυνά-
 μεως ἢ ἀρχούσης. εἰς οὓς μὲν οὖν ὁ-
 ροῖς ἀνάγεται τὰ βουλήματα τῶν τυραν-
 νῶν, οὗτοι πρὸς τὴν ἀρχὴν οὐκ ὄντες, πᾶντα
 γὰρ ἀνάγειν δὴ τὰ τυραννικὰ πρὸς ταύ-
 τας τὰς ἀπορροῦς· τὰ μὲν, ὅπως μὴ πι-
 εῦσιν ἀλλήλοισι· τὰ δὲ, ὅπως μὴ δύ-
 νωνται. τὰ δὲ, ὅπως μικρῶν φρονέειν. ὁ
 μὲν οὖν εἰς τὸ πρῶτον οὐ γὰρ σωτηρία τῆς
 τυραννίδος, τοιοῦτος ἔστιν· ὁ δὲ ἕτερος, γε-
 δὸν ἐξ ἀναγκῆς ἔχει τῆς εἰρημνείας πρὸς
 ἐπιπέσειν. ἐστὶ ἡ ἀρχὴ αὐτὸν ἐκ τῆς φρο-
 νῆος τῆς τῶν βασιλευσῶν. ὡς τῶν γὰρ τῆς
 βασιλείας εἰς τὸ πρῶτον τῆς φρονῆος ὅτι ποιῆν
 πρὸς ἀρχὴν τυραννικωτέρων, οὕτω τῆς
 τυραννίδος σωτηρία, ποιῆν αὐτῶν βασι-
 λικωτέρων, ἐν φυλάσσοντα μόνον, πρὸς
 ἀδυναμίαν ὅπως ἀρχὴ μὴ μόνον βουλο-
 μένων, ἀλλὰ καὶ μὴ βουλομένων. πρῶτον
 μὲν γὰρ καὶ τῶν, πρῶτον καὶ ὅτι τυραννίδος.
 ἀλλὰ τῶν μὲν, ὡς τῶν ἀπορροῦς, δὲ μέ-
 νων. τὰ δὲ ἄλλα, τὰ μὲν ποιῆν, τὰ δὲ δοκεῖν,
 ἀποκρινόμενον * ὅτι βασιλικὸν καλῶς.
 πρῶτον μὲν, δοκεῖν φρονεῖν τῶν κοινῶν·
 μὴτε διαπορροῦντα δωρεὰς τοιαύτας, ἐφ' αἷς
 τὰ πλείονα χαλεπαίνουσι, ὅταν ἀπ' αὐτῶν
 μὲν λαμβάνουσιν ἐργασίμων καὶ ποιοῦ-
 ντων * γλίχως, διδῶσι δὲ ἐπαύρας καὶ ἐξ-
 νοῖς ἐπιπέσει ἀφρονῶς· λόγον τε ἀποδι-
 δόντα τῶν λαμβανόμενων καὶ διαπορροῦντων.
 ὅταν ἢ δὲ πεποιθήκασι τῶν τυραννῶν· ἔ-
 τω γὰρ αὐτοῖς ἀρχὴν, οἰκονόμος, ἀλλ' ἔτυ-
 ραννος εἶναι δόξει. ἢ δὲ ἡ φρονεῖσθαι μὴ ποτε
 ἀπορροῦν χρημῶν, κύριος ὢν τῆς πόλεως·
 ἀλλὰ τοῖς γὰρ ἐκπεπύσοισι τυραννοῖς ἀπὸ
 τῆς οἰκίας, καὶ συμφέροι τῶν μαλλόν, ἢ κα-
 ταλιπεῖν ἀφρονῶν· ἢ τῶν γὰρ αὐτοῖς φυ-
 λασσόντες * ἐπιπέσει τοῖς πράγμασιν.

A vnum quidem, ut ciues, qui sub imperio
 sunt, humileis & abiectis spiritus ge-
 rant. Nam qui angusto & paruo animo
 est, nulli insidias struxerit, malumve
 incogitarit. Alterum est, ut alter alteri non
 credat, sitque inter eos incerta ac suspe-
 cta fides. Non enim prius euertitur ty-
 rannis, quam aliqui inter se fidem ha-
 beant. Iccirco & cum viris bonis bel-
 lum gerunt, ut imperio pestiferis ac perni-
 ciosis: non solum quod herile imperium re-
 spuant, sed quia sint & inter se & erga al-
 ios fideles: & quia neque se ipsi neque al-
 ios indicaturi aut prodituri sint. Tertium
 est, ut non habeant potestatem rerum a-
 gendarum. Nemo enim aggreditur ad eas
 res agendas, quæ effici non possunt: ergo
 neque ad tyrannidem euertendam, si desit
 agendi facultas. Ad quos igitur sineis ty-
 rannorum voluntates reuocentur, hi sunt
 tres numero. Omnia enim quæ sunt ty-
 ranni propria, ad hæc veluti signa proposi-
 ta reuocare possit aliquis: partim ut ne ci-
 ues credant mutuo, partim ut ne quid pos-
 sint, partim ut paruos animos humileisque
 C spiritus gerant. Modus igitur vnus, quo sa-
 lus constituitur tyrannidibus, talis est. Al-
 ter autem, cura & diligentia ferè his quæ
 diximus, contrarius est: eumque ex regno-
 rum interitu sumere ac cognoscere licet.
 Quemadmodum enim regni interitionis mo-
 dus vnus est, imperium plus iusto tyranni-
 cum reddere: sic tyrannidis salus est, eam
 facere aliquanto magis regalem, vno dum-
 taxat seruato, nempe potentia, ut impe-
 ret non modò volentibus, verumetiam
 nolentibus atque inuitis. Nam hoc etiam
 D proiciens, proiicit & tyrannidis obtinen-
 da facultatem. At hoc quidem, tan-
 quam propositum quemdam finem, ma-
 nere oportet: alia verò partim facere, par-
 tim videri, regaleis virtutes bellè simulan-
 tem, ac præ se ferentem primùm quidem
 ut reipub. curam habere videatur, neque
 sumptus faciens in eas donationes, propter
 quas multitudo irascitur & sæuit; cum ty-
 rannus à ciuibus sumat atque exigat, in ope-
 re ac labore assidue versantibus, & tenuiter
 parcèque victitantibus; scortis autem & pe-
 E regrinis, & artificibus effusè largiatur: &
 rationes acceptorum & expensorum refe-
 rens: quod nonnulli iam tyranni fecerunt.
 sic enim quis administrans, dispensator rei-
 publ. tanquam rei familiaris, & pater fa-
 milias, non tyrannus esse videbitur. Non
 est porrò metuendum nequando pecuniarum
 eum deficient, cum penes eum ciuitatis
 sit potestas: immò verò tyrannis in alias
 terrarum oras domo exeuntibus, etiam hoc
 vtilius fit quàm coaceruatas & congestas re-
 linquere. Ita enim qui custodiæ tyrannicæ
 præpositi sunt, minùs inuadant in res tyranni.

γρ. πρὸς βασι-
λικόν

Lamb. καὶ
γλίχως ζῶν-
των, δι. λ.

γρ. ἐπιπέσει.

Formidolosiores enim atque horribiliores sunt tyrannis iis qui peregrinantur, custodes & praefidarij milites, quam ciues. hi enim vna cum tyrannis peregrinantur: illi in horu locum manent. Deinde tyrannu videri oportet tributa & munerum publicorum fuctiones, tum rei familiaris tuenda gratia exigere, tum si quado opus sit, ad opportunitates belli eis vti. In summa deniq; seipsum praebere custodem tanqua reru comunium & publicaru, non tanqua proprietarum & priuatarum: & specie gerere non asperi & saui hominis, sed grauis & magnifici viri: praeterea talem videri, vt qui cum eo loquuntur & cogrediuntur, eum non metuat aut horreant, sed vereantur & pudore prosequantur. Hoc autem consequi non est ei facile, qui sit contemnendus. Quocirca oportet, eum, etiam si alias virtutes negligat, at certe in scientia civilis studium diligenter incumbere: & opinionem de seipso talem in animis suorum ingenerare atque inserere. Praeterea non solum ipsum videri in quemquam suorum ciuium, neque adolescentulum neque puellam, contumeliam vllam edere, verum nec in alium quemquam suorum comitum: similiterque vxores eorum proprias, erga alias mulieres affectas esse. (Nam propter vxorum contumelias multae tyrannides interierunt.) in voluptatibus autem corporis consecrandis ac perfruendis contrarium facere atque id quod nunc quidam tyranni faciunt. non enim solum statim a mane, & continenter per multos dies hoc agunt, vt voluptatibus perfruantur: verum etiam suarum libidinum ac voluptatum alios homines conscios & testeis esse volunt, vt sint eis, tanquam beati ac fortunati, admirabiles: sed maxime quidem in his rebus modum seruare: sin minus, at aliis sua flagitia occultare, eorumque testimonium & oculos fugere. Nam neque is qui siccus ac sobrius est, impressione facientibus patet, aut dignus est qui contemnatur: neque is qui vigilat atque excubat, sed is qui dormit. Contrarium denique faciendum est, atque ea quae supra dicta sunt, fere omnia. Urbem enim exaedificare atque exornare debet tanquam sit procurator, non tyrannus. Praeterea quod ad deorum cultum attinet, huius rei semper egregie studiosus videri debet. Nam minus timent ne quid sibi incommodi praeter leges a talibus viris importetur, si principem religiosum esse, & metu deorum contineri, & deos curare existiment: & minus ad insidias tyranno comparandas se conferunt, tanquam deos haberi belli societate coniunctos. Oportet autem, sine stultitia & stupore mentis talem videri. Praeterea eos qui aliqua virtute praestant, talibus honoribus afficere, vt non putent se vnquam a ciuibus, si suis legibus vtantur, maiores consecuturos: & taleis quidem honores ipsam tribuere: supplicia vero per alios magistratus & per iudices constituere.

A είσι δ' φοβερώτεροι τῶν τυράννων τοῖς ἀποδημοῦσιν, οἱ φυλάττοντες, ἢ πολιτῶν· οἱ μὲν γὰρ, στυγαποδημοῦσιν· οἱ δ', ὑπομένουσιν. ἔπειτα τοῖς εἰσφορῶν καὶ τῶν λήπτουργίας δὲ φαίνεσθαι τῆς τε οἰκονομίας ἕνεκα στυάροντα· καὶ ἂν ποτε δεηθῆν, χρῆσθαι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς καὶ τοὺς ὄλωσ τε αὐτὸν πρὸς ἀσφάλειαν φύλακα ἔσθαι μίας ὡς κοινῶν, ἀλλὰ μὴ ὡς ἰδίων. καὶ φαίνεσθαι μὴ χαλεπὸν, ἀλλὰ σεμνόν. ἐπὶ δὲ τοιοῦτον, ὥστε μὴ φοβέσθαι τοὺς ἐπιτελεσόμενους, ἀλλὰ μάλλον αἰδέεσθαι. τοῦτου μὲν τοῖς τυράννοι οὐ βιάσθην, ὄντα δὲ κείνα φρονήτων. ἀλλ' ἂν καὶ μὴ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐπιμύθεον ποιῆται, ἀλλὰ τῆς πολιτικῆς, καὶ δόξαν ἐμποίησιν πρὸς αὐτῶν τοιαύτων. ἐπὶ δὲ μὴ μόνον αὐτὸν φαίνεσθαι μηδένα τῶν ἀρχόντων ὑβρίζοντα, μήτε νέον, μήτε νέαν, ἀλλὰ μηδὲ ἄλλον μηδένα τῶν πρὸς αὐτὸν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς οἰκείας ἔχον γυναικῶν πρὸς τοῖς ἄλλαις· (ὡς καὶ ἀφ' ἡμετέρων ὑβρίσας, πολλὰ τυραννίδες ἀπολώλασι.) πρὸς τε τοῖς ἀπολαύσεσθαι σωματικῆς τοιαύτην ποιῆν, ἢ νῦν ἕνεκα τῶν τυράννων ποιούσιν. οὐ γὰρ μόνον βίβλος ἔωθεν τῶτο δράσει, καὶ συνεχῶς πολλὰς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ φαίνεσθαι τοῖς ἄλλοις βούλοντα τῶτο πρᾶττοντες, ἢ ὡς βιδάμενας καὶ μακαρίους γυναικῶσιν. ἀλλὰ μάλα μὲν μετερίζον τοῖς τοιοῦτοις· εἰ δ' ἢ μὴ, τὸ γε φαίνεσθαι τοῖς ἄλλοις ἀφ' ἀφ' ἑαυτῶν. ὅτε γὰρ βίβλος, ὅτε δὲ κείνα φρονήτος ὁ νήφων, ἀλλ' ὁ μεθύων· ὅτε δὲ ὁ ἀργυππος, ἀλλ' ὁ κερυδων. τοιαύτην τε ποιητέον τῶν πάλας λεγόντων ἀρετῶν πρὸς τῶν. καὶ ἀσφάλειαν γὰρ δὲ καὶ χρῆσθαι τῶν πόλιν, ὡς ἐπιτελεσόμενον, καὶ μὴ τυράννον. ἐπὶ δὲ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς φαίνεσθαι αἰεὶ σπουδάζοντα ἀφ' ἀφ' ἑαυτῶν. ἢ ἴσον τε γὰρ φοβοῦνται ὁ παθεῖν τὴν ἀνομίαν ὑπὸ τῶν τῶν, ἐὰν ἐξιδάμενα νομίζουσιν εἶναι τῶν ἀρχόντων, καὶ φροντίζον τῶν θεῶν· καὶ ἐπιτελεσόμενοι ἴσον, ὡς συμμάχοις ἔχοντι καὶ τοῖς θεοῖς. δὲ δὲ αἰεὶ ἀβελτηρίας φαίνεσθαι τοιοῦτον. τοῖς τε ἀγαθοῖς πρὸς τὴν γνησιοῦσιν τιμᾶν ὅπως, ὥστε μὴ νομίζον αἰ ποτε ὑμνηθεῖσθαι μάλα ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀνόμων ὄντων· καὶ τοῖς μὲν τοιαύτως τιμᾶς ἀπονέμειν αὐτῶν· τοῖς δ' ἢ χρῆσθαι δι' ἑτέρων ἀρχόντων καὶ δικαστηρίων.

κοινή δὲ φυλακὴ πάσης μοναρχίας, ὅ
 μήτενα ποιῆν ἓνα μέγαν· ἀλλ' εἴτ' ἄρ',
 πλείους· τηρήσοι γὰρ ἀλλήλους· ἐὰν
 δὲ ἄρα ἕνα δὴ ποιῆσαι μέγαν, μήτοι
 τὸ γ' ἦθος δρασιώ· ἐπιτελικώτατον γὰρ
 τοῦτο ἦθος πρὸς πάσας τὰς πράξεις·
 καὶ τῆς δυνάμεως ἕνα δοκῆ παύλατον,
 ἕκαστος ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ δρᾶν, ἕ μὴ πᾶ-
 σιν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφαιρῆσαι τὴν ἐξουσίαν.
 ἐπὶ δὲ, πάσης μὲν ὑβρεως εἰργασθῆ· πα-
 ρὰ πάσας δὲ δυοῖν, τῆς τε εἰς τὰ σώμα-
 τα κολάσεως, καὶ τῆς εἰς τὴν ἡλικίαν.
 μάλιστα δὲ ταύτῃ ποικίλον τὴν διδασ-
 κῆν πρὸς τοὺς φιλοτίμους· τὴν μὲν γὰρ
 εἰς τὰ χρήματα ὀλιγαρίας, οἱ φιλοχρή-
 ματοι φέροισι βαρέως· τὴν δὲ εἰς ἀπί-
 μίαν, οἱ τε φιλότιμοι καὶ οἱ ὀλιγαρίων
 ἀνδραγαθῶν. ἴσως ἢ μὴ χρῆσθαι δὲ τοῖς
 τοῦτοῖς, ἢ τὰς μὲν κολάσεως πατεικῶς
 φαίνεσθαι ποιούμενον, ἕ μὴ δὲ ὀλιγα-
 ρίας· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὀμιλίας,
 δι' ἐρωτικῆς αἰτίας, ἀλλὰ μὴ δι' ἐξου-
 σίας· ὅπως δὲ τὰς δοκούσας ἀπίμίας δέω-
 νθῆσαι μεῖζοσι θυμῶν· τῆν δὲ ὀλιγαρι-
 ῶν ὅτι τὴν τῶ σώματος ἀφαιρῆσαι,
 ἕτοιμοὶ φοβερῶτατοι, καὶ δέονται πλείους φυ-
 λακῆς, ὅσοι μὴ ἀφαιρῆσθαι πρὸς
 ποιῆσθαι ὅ ζῆν ἀφαιρῆσαντες· ἴσως
 μάλιστα διδασκῆσθαι δὲ τοὺς ὑβριζέσθαι
 νομίζοντες, ἢ αὐτοῖς, ἢ ὧν κηδόμενοι
 τυγχάνουσιν ἀφ' ἑαυτῶν γὰρ ἑαυτῶν ἔχουσιν
 οἱ ἀφ' ἑαυτῶν ὀλιγαριώτατοι· κατὰ τὸν
 ἕ Ηρακλῆτος εἶπε, χαλεπὸν φάσκων
 εἶναι θυμῶ μάχεσθαι ψυχῆς γὰρ * ὠνεῖ-
 σθαι· ἐπεὶ δὲ αἱ πόλεις ἕκαστος σὺν ἑ-
 σθῆσιν μείων, ἕκαστος τῶν ἀπόρων ἀν-
 δραγαθῶν, ἕ τῶν ἀπόρων, μάλιστα μὲν
 ἀμφοτέρωσιν ὑπολομβῆσθαι ὅτι σώζεσθαι
 ἴσως τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς ἑτέροις ὑπο-
 τῆν ἑτέρωσιν ἀδικεῖσθαι μηδέν· ὅποτεροι
 δὲ αὐτῶν κρείττοις, τοῦτοῖς ἰδίους μάλι-
 στα ποιῆσθαι τῆς ἀρχῆς· ὡς, ἀνὸς ὑπερῆξῆ
 τὸ τοῖς πράγμασιν, οὔτε δούλων
 ἐλευθέρωσιν ἀνάγκη ποιῆσθαι τὸν τυ-
 ραννον, οὔτε ὀπλων ἀφαιρῆσθαι· ἴσως γὰρ
 θάτερον μέρος πρὸς τῆ δυνά-
 μει πρὸς τὴν ἀρχὴν, ὡς τε κρείττοις εἶναι
 τῶν ὀλιγαριώτων· πλείους δὲ ὅ λεί-
 γαν κατὰ ἑαυτῶν τῶν τοῦτοῦτων· ὅ γὰρ
 σκοπὸς φαίνεται, ὅτι δὲ μὴ τυραννικόν,

A Omnis porro monarchiae custodia & cautio
 communis est, ut neminem unum magnū faciat:
 sed, si hoc demus, plureis. obseruabunt enim
 & speculabuntur inter se. Quod si quem
 forte magnum facere oporteat, at ne cum
 qui sit ingenio & moribus audax & confi-
 dens. In omnibus enim actionibus talia in-
 genia ad impressionem faciendam maximè
 valent. Et si quis potentia spoliandus esse
 videatur, ut hoc sensim & paulatim faciat,
 non totam ei auctoritatem vno tempore adi-
 mat. Præterea cum omni contumelia tyran-
 nus debeat sibi temperare, tum præter om-
 neis duabus, & ne quem plagis corpori in-
 fligendis supplicio afficiat & excruciet, &
 ne cui ætate florenti contumeliosè stuprum
 inferat. Maximè autem adhibenda hæc cau-
 tio est in iis qui honoris studio ducuntur.
 Nam pecuniæ cupidi & auari, iniuriam sibi
 per contemptum quemdam illatam in bo-
 nis & pecuniis, grauius ac molestè ferunt:
 honoris studiosi & viri boni, infamiam.
 Quare aut à talibus factis abstinendum est,
 aut supplicia quidem videri oportet animo
 paterno constituere, non per contemptum:
 congressus verò adolescentium appetere pro-
 pter causas amatorias, & venereas, non
 propter licentiam ac potestatem: ad sum-
 mam, quæ ignominiosa esse videntur, ma-
 ioribus honoribus redimere atque exar-
 cire. Eorum autem qui ipsam tyranni vi-
 tam & caput petunt, & corpori interitum
 parant. hi sunt maximè horribiles, & pluri-
 mam accuratissimamque custodiam deside-
 rant, qui tyranno à se necato non magno-
 pere laborent, ut vitam sibi retinere & su-
 peresse liceat. Quocirca ij maximè cauendi
 sunt, qui vel seipsos, vel eos quos forte
 tueri debent, contumeliosè lædi putant. sibi
 enim minimè parcunt, qui ab ira impulsī in
 alterum irruunt, ut ait Heraclitus: qui cum
 rationem afferret eius quod dixisset, diffi-
 cile & arduum esse cum ira pugnare, Quia
 quod expetit, emit anima, inquit. Quo-
 niam autem ciuitates ex duabus particulis
 constant, nempe ex egentibus & locupletibus;
 maximè quidem utrosque adduci oportet,
 ut existiment se propter imperium ty-
 ranni saluos esse, & neutros alteris sinere vi-
 lam iniuriam inferre: proximè verò vtri sint
 potentiores, hos imperio maximè adiunge-
 re, & suos facere. Nam si res tyranni hoc
 modo fuerint contractæ & compositæ; ne-
 que seruos necesse habebit tyrannus ad li-
 bertatem vocare, neque ciuicis armis nuda-
 re. pars enim altera ad tyranni copias acce-
 dens satis erit valida ad eos qui impressio-
 nem facere conabuntur, coercendos. Sed
 superuacaneum est sigillatim talia persequi.
 In promptu est enim quid ei principi, qui
 solus imperat, propositum esse debeat:
 oportere eum videri non tyrannicum,

Eud. 1. 2.
 c. 7. &
 Nicom. 2.
 3.
 In Eud.
 αὐτῶνται.
 quod est
 Plinius.

B
 C
 D
 E

sed tanquam rei familiaris dispensatorem, & A
 animo regali præditum erga ciueis : & non
 omnia sibi vendicantem, suâque facientem,
 sed procurantem ac tuentem : tuum in vi-
 ta degenda mediocritatem & moderatio-
 nem, non nimium & immoderationem con-
 sectari. Præterea in nobiles quidem se affa-
 bilem, & in congressionibus ac sermonibus
 facilem præbere, multitudinem verò po-
 pulari oratione demulcere. Ex his enim
 imperium fit, non solum pulchrius, & om-
 ni sermone prædicabilius ac fortunatius ;
 (quia melioribus imperet, & non fractis ac
 demissis : & quia non sit perpetuò ciuibus
 inuisus & horribilis ;) sed etiam diuturnius
 fit, necesse est. Præterea ita esse moratum,
 animoque affectum oportet, vt vel virtutem
 sit consecutus, vel sit dimidia ex parte vir
 bonus : neque homo malus, sed dimidia ex
 parte malus.

CAPVT XII.

*Docet, ex omnibus reip. administrandæ formis
 minis diuturnas esse oligarchiam & tyranni-
 dem. Deinde locum ex VIII. Platonis de rep.
 ubi mutationes earum explicantur, notat &
 reprehendit.*

AΤΟΥΤΕ ex omnibus reipubl. admini-
 strandæ formis minis diuturnæ sunt o-
 ligarchia & tyrannis. diutissimè enim ste-
 tit ea, quæ Sicyone fuit Orthagoræ li-
 berorum, & ipsius Orthagoræ tyrannis.
 annos enim centum permansit. Cuius rei
 causa est, quòd sese in eos qui sub ty-
 rannide erant, moderatos præbebant, &
 magnam partem legibus seruiebant. Et pro-
 pterea quòd bellicosus natus erat Clis-
 thenes, non erat contemnendus. Et multis
 in rebus populares erant, beneuolentiâ-
 que multitudinis colligebant, diligentia
 quam adhibebant in republ. bene gerenda.
 Dicitur enim Clisthenes, eum, qui victo-
 riam ab ipso abiudicarat, corona donasse.
 Nonnulli autem statuam illam in foro se-
 dentem, eius, qui ita iudicauit, simula-
 crum esse dicunt. Aiunt porrò etiam Pisi-
 stratum, cùm ad Ariopagum in ius vocatus
 esset, iudicium accepisse. Proximè diutur-
 na fuit Cypselidarum tyrannis Corinthi. hæc
 enim firma permansit annos nonaginta treis,
 & sex menses. Nam Cypselus annos tri-
 ginta regnauit : Periander, quatuor & qua-
 draginta. Psammetichus Gordix filius an-
 nos treis. Causæ autem huius quoque sunt
 eadem. Nam Cypselus quidem ductor po-
 puli blandus erat, & toto imperio suo nul-
 los custodes corporis adhibere perseuera-
 uit : Periander verò fuit ille quidem tyran-
 nicus, sed tamen militaris & bellicosus.

ἄλλ' οἰκοτόμον καὶ βασιλικὸν εἶ) φαίνεσθαι
 τοῖς ἀρχαίοις καὶ μὴ σφετεριστὴν, ἀλλ'
 ὅτι ἔσπον. ἔσπον καὶ μετεϊότησας τῶ βίβιδιώ-
 κειν, μὴ τῶ ὑπερβολῆς. ἐπὶ δὲ τοῖς μὲν
 γυναιμοῖς καθομιλῆν. τοῖς δὲ πολλοῖς δη-
 μαγωγεῖν. ὅτι γὰρ τούτων ἀγαθῆσιν, ὁ μὲν
 νον πλὴν ἀρχῆν εἶ) ἔκαλλίω ἔζηλωτο-
 τέραν, τῶν βελτιότων ἀρχῆν, καὶ μὴ τε-
 τραπεινωμένων, μηδὲ μισούμενον καὶ φο-
 βούμενον ἀφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ ἔτι πλὴν ἀρχῆν
 εἶ) πολυχρονιώτεραν. ἐπὶ δὲ αὐτὸν ἀφ' ἑ-
 κείσθαι καὶ ὁ ἦτος, ἢ τοὶ καλῶς πρὸς ἀρε-
 τίω, ἢ ἡμίχρησον ὄντα καὶ μὴ πονηρὸν,
 ἀλλ' ἡμίπονηρον.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Οπὶ πασῶν ὀλιγοχρονιώτεροι τῶν πολι-
 τειῶν εἰσιν, ὀλιγαρχία καὶ τυραννίς.
 Καὶ ὅτι ἐν τῇ Πλάτωνος Πολιτείᾳ
 πρὸς τῶν μεταβολῶν ὁ καλῶς λέγεται.

ΚΑΙΤΟΙ πασῶν ὀλιγοχρονιώτε-
 ροι τῶν πολιτειῶν εἰσιν, ὀλιγαρχία
 καὶ τυραννίς. πλεῖστον γὰρ ἐγένετο χρόνον ἐν
 πρὸς Σικυονία τυραννίς, ἐν τῶν Ὀρθαγό-
 ρου παίδων, καὶ αὐτῶν Ὀρθαγόρου. ἐπὶ δὲ
 αὐτῆ διέμεινεν ἕκατόν. τούτου δὲ αἴτιον,
 ὅτι τοῖς ἀρχαίοις ἐχρῶντο μετεϊώς,
 καὶ πολλὰ τοῖς νόμοις ἐδούλευον. καὶ ἀφ' ἑ-
 ὅ πολεμικὸς γένεσθαι Κλεφθένης, ὅτι κίω
 δὲ καὶ ἀφ' ἑσθνητος. καὶ τὰ πολλὰ τῶν ὅτι-
 μηγείας ἐδημαγωγῶν. λέγεται γοῦν
 Κλεφθένης τὸν ἀποκρίνασθαι τῆς νίκης αὐ-
 τὸν, ὡς ἐστὶ φησὶν ἐνίοι δὲ εἰκότα φαῖν
 εἶ) τῶ κρείναιτος ἔτω, τὸν ἀδριανῶτα τὸν
 ἐν τῇ ἀγορᾷ καθήμενον. φασι δὲ καὶ Πισί-
 στρατον ὑπομείναι ποτε πρὸς κληθέντα
 δίκην εἰς Ἀρῶν πάρον. δούτερον δὲ πρὸς
 Κόρινθον ἢ τῶ Κυψελιδῶν καὶ γὰρ αὐτῆ διε-
 τέλεσεν ἔτη τετρία καὶ ἑξήκοντα, καὶ ἑξ
 μῶνας. Κύψελος μὲν γὰρ, ἐτυραννήσεν ἔτη
 τετράκοντα. Περίανδρος δὲ, τετταράκοντα καὶ
 τέσσαρα. Ψαμμήτιχος δὲ ὁ Γορδίξ, τετρία
 ἔτη. τὰ δὲ αἴτια ταῦτα καὶ ταῦτα. ὁ μὲν γὰρ
 Κύψελος, δημαγωγὸς κίω, καὶ καὶ τῶ ἀρχῆν
 διετέλεσεν ἀδριανῶτος. Περίανδρος δὲ,
 ἐγένετο μὲν τυραννικὸς, ἀλλὰ πολεμικὸς.

τείτη δ' ἡ τῶν Πισιστρατιδῶν Αθηνῶν· ἡ δὲ ἐγένετο ἡ σικωεχίς· δις γὰρ ἔφυγε Πισιστρατος τυραννῶν. ὥστε ἐπὶ ἕτεσι τετάρκιστα ἐπειὶν ἐπὶ τετρακίδεκα ἔτη τούτων ἐτυραννύσεν· ὀκτωκίδεκα δὲ οἱ παῖδες. ὥστε τὰ πρῶτα ἐγένετο ἕτη τετράκοντα καὶ πέντε. τῶν δὲ λοιπῶν, ἢ περὶ Ἱέρωνα καὶ Γέλωνα περὶ Συρακούσας. ἔτη δ' οὐδ' αὐτῆ πολλὰ διέμεινεν, ἀλλὰ τὰ συμπύματα δυοῖν δέοντα εἴκοσι. Γέλων μὲν γὰρ, ἐπὶ τυραννύσας, τὰς ὀδῶν τὸν βίον ἐτελεύτησε· δέκα δ', Ἱέρων· Θρασύβουλος δὲ, τὰ ἐνδεκάτω μὲν ἐξέπεσεν· αἱ δὲ πολλὰί τῶν τυραννίδων ὀλιγοχρόνιαι πάσαι γέγονασι πύρτελως. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας, ἐπὶ τῆς μοναρχίας, ἐξ ὧν τε φθείρονται, ἐπάλιν σώζονται, γέγονασι πύρτελως.

ἡ δὲ τῶν δὲ ἐπὶ πύρτων. Ἐν δὲ τῇ Πολιτικῇ λέγεται μὲν περὶ τῶν μεταβολῶν ὑπὸ τῶν Σικωεχίταις· ἢ μὲν τοὶ λέγονται καλῶς τῆς τε γὰρ ἀρίστης πολιτείας καὶ ἀριστοῦς ἕσης, ἢ λέγει τὴν μεταβολὴν ἰδίως. φησὶ γὰρ ἀπὸ τῆς ἑκείνου μὴ μὲν μῆθεν, ἀλλ' ἐν τῇ περὶ ἑαυτοῦ μεταβολῆς. ἀπὸ τῆς δὲ ἐπὶ τῶν πύρτων, ὧν ὁπίσθεντος πυθμῶν περὶ παρὰ τοὺς συζυγίαις δύο ἀρμονίας * πύρτεται· λέγονται, ὅτι οὗτο τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ ἀειθμῶς τούτου γίνονται τερεῖς, ὡς τῆς φύσεως ποτε φυοῦσης φαύλους καὶ κρείττους ἢ παιδείας· τὸ μὲν οὖν αὐτὸ λέγον ἴσως ἢ κακῶς· ἐνδέχεται γὰρ εἶναι ἕνας, οἷς παιδοδουλεύουσι καὶ γινέσθαι αὐτοῦ δούλους ἀδύνατον. ἀλλ' αὐτῆ τῆς αὐτοῦ ἰδέας εἶναι μεταβολῆς τῆς ὑπὸ ἐκείνου λεγομένης ἀρίστης πολιτείας μᾶλλον, ἢ τῶν ἄλλων πασῶν καὶ τῶν γυρομένων πύρτων; καὶ εἴτε τῶν χρόνου δὲ ὄν λέγει πρῶτα μεταβολῆς, καὶ τὰ μὴ ἅμα ἀρξάμεθα γινέσθαι, ἅμα μεταβολῆς οἷς, εἴτε περὶ ἡμέρας ἐγένετο τῆς Ἑσπίας, ἅμα ἀρὰ μεταβολῆς. περὶ δὲ τούτοις εἴτε τῶν αἰτίαι ἐκ τούτων εἰς τὴν Λακωνικὴν μεταβολῆς; πλεονάκεις γὰρ εἰς τὴν ἀριστίαν μεταβολῆς οἷς πᾶσαι αἱ πολιτεῖαι ἢ [εἰς] τὴν σιῶν ὅτι αὐτὸς λόγος ἐπὶ τῶν ἀγῶν μεταβολῶν· ἐκ γὰρ τῆς Λακωνικῆς, φησὶ, μεταβολῆς εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν· ἐκ δὲ τούτων, εἰς δημοκρατίαν. εἰς τυραννίδα δ', ἐκ δημοκρατίας.

ἡ δὲ παρέχεται.

Fort. οὗτ' εἰς τὴν, εἴτε τ.

A Tertia Pisistratidarum Athenis : sed non fuit continua. Bis enim exsulavit Pisistratus, cum tyrannidem obtineret. Itaque ex annis tribus & triginta, decem & septem tyrannidem obtinuit: decem & octo eius filij. Itaque anni omnes fuerunt quinque & triginta. Reliquarum autem maximè diuturna fuit Hieronis & Gelonis tyrannis, Syraculis. Annos autem ne hæc quidem stabilis permansit multos, sed anni sunt omnino decem & octo. Nam Gelobulus undecimo mense exactus est. Multæ autem tyrannides breues omnes fuerunt omnino. De reipublicæ igitur administrandæ formis, & de monarchiis, quibus rebus intereant, & quibus rursus conferuentur, dictum ferè est omnibus. In Platonis autem libris de Republica disputatur quidem à Socrate de mutationibus: sed minùs rectè. Nam nec eius reip. administrandæ formæ, quæ optima & prima est, mutationem propriè exponit. At enim mutationis causam esse, quòd nihil maneat, sed omnia certo quodam temporis ambitu spatiòque mutantur. Horum autem esse principium ea quorum radix sesquitercia numero quinario iuncta, duos concentus efficit: quòd futurum est (inquit) cum huius descriptæ figuræ numerus solidus factus fuerit, proinde quasi natura malos homines, & nulla disciplina sanabileis, aliquando gignat. Atque hoc quidem ipsum dicit ille fortasse non malè. Contingere enim potest ut existant nonnulli, qui nulla institutione eruditi, bonique viri fieri queant. Sed quamobrem hæc mutatio eius reipublicæ administrandæ formæ, quæ ab illo dicitur optima, magis quàm aliarum omnium, atque adeò rerum omnium quæ oriuntur, propria sit? Tum quo temporis spatio dicit omnia mutari; etiam ea, quæ non simul fieri cœpta sunt, simul mutantur: verbi gratia, si qua pridie solstitij facta sunt, ergo simul mutantur. Præterea quænam causa est, quare ex hac reipub. administrandæ forma in Laconicam fiat mutatio? Sæpius enim omnes reip. administrandæ formæ mutantur in contrarias, quàm in proximas. Eadem autem etiam aliarum mutationum ratio est. Ex Laconica enim reip. administrandæ forma (inquit) in oligarchiam fit conuersio: ex hac in democratiam, ex democratia in tyrannidem. Atquin etiam in contrarias vertuntur: verbi gratia, democratia in oligarchiam, atque adeò magis quàm in monarchiam. Præterea verò neque si futura est tyrannidis mutatio, neque si futura non est, huius rei causam explicat, neque in quam reipub. administrandæ formam mutatio futura sit, exponit.

καὶ τοὶ καὶ αἰάπαλιν μεταβολῆς οἷς, ἐκ δημοκρατίας ὀλιγαρχίαν· καὶ μᾶλλον ἢ εἰς μοναρχίαν. ἐπὶ τῆς τυραννίδος δὲ λέγει, ὅτι εἰς τὴν μεταβολῆς, ἢ εἰ μὴ εἶσα, * εἴτε τῶν αἰτίαι, καὶ εἰς ποίας πολιτείας.

Ratio est, quia non facile explicare potuisset. Hoc enim totum incertum, minimèque definitum est. Nam illius quidem sententia, eius commutatio in primam & optimam fieri deberet. Ita enim continuum quiddam, & orbis fieret. Verùm sæpenumero mutatur in tyrannidem tyrannis: quemadmodum Sicyonia à Myrone in Clisthenem translata est: & in oligarchiam, ut Chalcidica, quam Antileon obtinuit: & in democratiam, quemadmodum Syracusana Gelonis: & in aristocratiam, quemadmodum Charilai Lacedæmonia, & Carthaginienfis. Etiam in tyrannidem oligarchia vertitur: ut in Sicilia propemodum antiquæ plurimæ: apud Leontinos in Panætij tyrannidem: Gelæ, in Cleandri: Rhegij, in Anaxilai: & in aliis multis item ciuitatibus. Absurdum autem etiam illud est, existimare iccirco tyrannidem in oligarchiam mutari, quia qui imperia obtinent, pecuniæ cupidi sunt, & pecuniæ quærendæ studio ducuntur: & non quòd multi facultatibus & copiis rei familiaris præstantes, non putant verum esse, eos, qui nihil habent, pariter atque eos qui bonis externis instructi sunt, participes esse ciuitatis. Atque in multis oligarchiis non licet pecuniam quærere, sed leges sunt quæ vetant. Carthagine verò, quæ ciuitas sub populi imperio est, & democratia continetur; pecuniæ quærendæ student, & nondum reip. statum mutauerunt. Iam verò etiam hoc absurdum est, dicere, ciuitatem, in qua pauci imperium obtinent, ex duabus ciuitatibus constare: altera diuitem, altera pauperum. Quamobrem enim ei hoc accidit potius, quàm Laconicæ, aut cuiusmodi alij in qua aut non sunt pares omnium rei familiaris facultates, aut non sunt omnes similiter & peræquè viri boni? At, ut nemo fiat pauperior quàm antea, nihilominus mutatur in democratiam oligarchia, si egentes numero aucti sint: & in oligarchiam democratia, si locupletes fuerint multitudine superiores ac potentiores: & alteri quidem negligant, alteri verò animum attendant & diligentiam adhibeant. Et cum sint multæ mutandarum rerum publ. causæ, eas non exponit: sed hanc vnã commemorat: quia dum profusè ac luxuriosè viuunt, dumque ære alieno obruantur, & scenore trucidantur, pauperes euadunt: quasi verò omnes, aut etiam plurimi ab initio sint diuites. At hoc falsum est. Verùm cum aliqui ex principibus facultates rei familiaris consumpserint ac dissiparint, res nouas quærunt: cum verò aliis idem acciderit, nihil est quod sit magnopere metuendum: neque inquam magis commutatio fit oligarchiæ in democratiam, quàm in aliam reip. administrandæ formam. Præterea verò siue honorum non sint participes, siue iniuria afficiantur, siue contumeliosè vexentur, seditiõem excitant: & reip. administrandæ formas mutant,

A τούτου δ' αἴτιον, ὅτι οὐ βραδίως αὐ εἶχε λέγειν. ἀόριστον γὰρ. ἐπεὶ κατ' ἐμφανὸς δὲ εἰς πλὴν ἀπορίτων καὶ πλὴν ἀρίστην οὐ τὴν γὰρ αὐτὴν ἐγγίγνεται * συνεχῆς ἔστι κύκλος. ἀλλὰ μετὰ τὴν μεταβολὴν καὶ εἰς τυραννίδα τυραννίς. ὡς παρὰ τὴν Σικυωνίαν ἐκ τῆς Μύρωνος εἰς τὴν Κλισθένους ἔστι εἰς ὀλιγαρχίαν ὡς παρὰ τὴν Χαλκιδίδα, ἢ Ἀντιλέοντος. ἔστι εἰς δημοκρατίαν ὡς παρὰ τὴν Γέλωνος ἐν Συρακούσαις. καὶ εἰς ἀριστοκρατίαν ὡς παρὰ τὴν Χαερταίου ἐν Λακεδαιμόνι, ἔστι ἐν Καρχηδόνι. καὶ εἰς τυραννίδα μετὰ τὴν μεταβολὴν ἔστι ὀλιγαρχία ὡς παρὰ τὴν Σικελίαν σχεδὸν αἰπέλας τὴν ἀρχαίων ἐν Λεοντίνοις, εἰς τὴν Παναητίου τυραννίδα καὶ ἐν Γέλῳ, εἰς τὴν Κλεάνδρου καὶ ἐν Ρηγίῳ, εἰς τὴν Ἀναξίλαου. ἔστι ἐν ἀλλοδαῖς πολλαῖς πόλεσιν ὡσαύτως. ἀποπονδὴ καὶ ὁ οἶομαι εἰς ὀλιγαρχίαν ἔστι τὸ μεταβολὴν, ὅτι φιλοχρηματίζονται ἔχρηματίζονται οἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' ἔχ' ὅτι οἱ πολλοὶ ἔχουσι τὰς ὑπάρχεις, ἔστι δὲ διχομοιοῦνται εἶναι, ἴσους μετέχον τῆς πόλεως τοῖς κεκτημένοις μηδὲν τοῖς κεκτημένοις. ἐν πολλαῖς τε ὀλιγαρχίαις οὐκ ἔστι χρηματίζονται, ἀλλὰ νόμοι εἰσὶν οἱ κωλύοντες. ἐν Καρχηδόνι δὲ δημοκρατουμένη χρηματίζονται, καὶ ἔγωγε μεταβεβλήκασι. ἀποπονδὴ δὲ ἔστι φαίει δύο πόλεις εἶναι πλὴν ὀλιγαρχικῶν, πλοισίων, καὶ πενήτων. τί γὰρ αὐτὴ μᾶλλον τὴν Λακωνικῆς πέποιθεν, ἢ ὁποῖα σπουδὴ ἄλλης, ἢ μὴ πρῶτες κέκτεται ἴσα, ἢ μὴ πρῶτες ὁμοίως εἰσὶν ἀγαθοὶ ἄνδρες; ὁ δὲ ἔστι πενεστέρου ἡμοιοῦν ἢ ἀριστερόν, ἔστι ἢ τὴν μεταβολοῦσιν εἰς δῆμον ἔστι ὀλιγαρχία, αὐτὴν ἡμῶν πλείους οἱ ἀποροῖ. ἔστι ἐκ δῆμου εἰς ὀλιγαρχίαν, ἐὰν κρῆται ἢ τὴν πλείους ὁ δὲ πορον καὶ οἱ μὲν ἀμύχανοι, οἱ δὲ ἀποπέχουσι τὴν τοῦ. πολλῶν τε ὑπὸν ἀπὸ τῶν δὲ ὡς γίγνεται αὐτὴ μεταβολαί, ἔστι λέγει, ἀλλὰ μίας, ὅτι ἀσω-

B

C

D

E

στρωματιζομενοι
For. πσν-
νχς

Lamb. e
κατακ.

καὶ εἰς τὴν

καὶ μὴ καταδαπμήσωσι πλὴν οὐσίας, ἀλλ' ὅτι ἔξῃναί οἱ, πὶ αὐτῶν βούλωνται, ποιῆναι αἰτίας πλὴν ἄλλαν ἐλευθερίαν εἶναι φησι. πλεονόντων δ' ἄσων ὀλιγαρχικῶν καὶ δημοκρατικῶν, ὡς μίας ἕως ἑκατέρας, λέγει τὰς μεταβολὰς ὁ Σωκράτης.

A etiamsi rem familiarem non consumpserint: quia licentiam nati sunt, quicquid libeat, faciendi: cuius rei causam dicit esse nimiam libertatem. Cum sint autem plures oligarchiæ & democratix, quasi utraque sit una, ita utriusque mutationes exponit Socrates.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ τὸ Ζ.

B ARISTOTELIS, DE REPUBLICA LIBER SEXTVS.

ΚΕΦΑΛ. α'.

CAPVT I.

Τίνα δὲ νῦν θεωρεῖν καὶ πῶς τῆν πολιτείαν ἐκείνην χρὴ κατασκευάζειν. πρῶτον δὲ περὶ δημοκρατίας.

Breui repetitione superiora cum sequentibus conuenit, & quid restet explicandum, aperit. Deinde rem aggrediens, docere incipit quomodo quaque politica instituenda sit: ac primum de democratia agit.

ΠΡΟΣΑΙ μὲν οὖν ἀγαθοὶ καὶ τίνας τῶν τε βουλευτικῆς καὶ κεραιῆς τῆς πολιτείας, καὶ τῆς περὶ τῆς ἀρχῆς ἰσότητος, καὶ περὶ δικαστηρίων, ἔπειτα περὶ ποίας οἰκονομίας πολιτείας. ἐπὶ δὲ περὶ φθορᾶς τε καὶ σωτηρίας τῆν πολιτείαν, ἐκ ποίων τε γένεσιν καὶ ἀφ' ἵνας αἰτίας, εἴρηται πρότερον. ἐπεὶ ἡ τετύχηκεν εἶδη πλείω δημοκρατίας ὄντα, ἢ τῶν ἄλλων ὁμοίως πολιτείαν, ἅμα τε περὶ ἐκείνων εἴη λοιπὸν, ἢ χεῖρον ἔπισκεψασθαι, καὶ τὸν οἰκείον ἢ τὸν συμφέροντα ἔσπον ἀποδοῦναι πρὸς ἐκείνην. ἐπὶ δὲ καὶ τὰς σιωπηλάς αἰτίας τῶν εἰρημίων ἔπισκεψάμενοι πρῶτον τῶν ἔσπον ταῦτα γὰρ σιωπάζομενα, ποιῆσαι πολιτείας ἐπαλλάττειν. ὡς τε ἀριστοκρατίας τε ὀλιγαρχικῆς εἶναι, καὶ πολιτείας δημοκρατικώτερας. λέγει δὲ τὰς σιωπασμοὺς, οἳ δὲ μὲν ἔπισκοπεῖν,

Not igitur, & quæ sint eius ciuitatis partis quæ consultandi ius habet, & penes quam totius reipubl. administrationis & magistratuum descriptionis, potestas est, differentix ac dissimilitudines, & de iudiciis ac tribunalibus iudicum, & qualia cum qualirepublicæ administrandæ forma aptè coherant: & præterea de interitu & salute reipublicæ administrandæ formarum, ex quibus rebus oriantur, & propter quas causas eueniant, antè dictum est. Quoniam autem ita accidit, ut plura sint democratix, & aliarum item reipublicæ administrandæ formarum genera, non inutile fuerit vno tempore eademque opera, & de illis, siquid reliquum est, considerare, & modum cuique accommodatum atque utilem tradere ac demonstrare. Præterea & eorum omnium modorum, qui à nobis expositi sunt, coniugationes considerandæ atque inspiciendæ sunt. Nam quot modis hæc inter se bina copulantur, tot pariunt reipublicæ administrandæ formarum varietates, ita ut & aristocratix ad oligarchiæ similitudinem propè accedant, & politiæ ad democratiam sint propensiores. Copulationes autem seu coniugationes dico; (quæ inspiciendæ illæ quidem sunt, sed non sunt nunc à quoquam animaduersæ neque tractatæ;) verbi causâ, si ea quidem ratio, quæ ad consultationes pertinet, oligarchiæ conuenienter sit descripta atque ordinata: ea verò quæ in iudiciis versatur, ad aristocratiam accommodatè: aut hæc quidem, & ea quæ ad consultationes pertinet oligarchiæ conuenienter: ea verò, quæ in comitiis magistratuum, siue creatione magistratuum, posita est, ad aristocratiam accommodatè aut alio aliquo modo,

Camera - Cuius ἑσπεκμεμένοι εἰ εἰσὶ νῦν οἳ, * ἀλλ' ὅτι μὲν βουλευόμενον, καὶ ὅτι περὶ τῆς ἀριστοκρατίας, ὀλιγαρχικῶς ἢ σιωπασμοῦ. τὰ δὲ περὶ δικαστηρίων, ἀριστοκρατικῶς ἢ ταῦτα μὲν καὶ ὅτι περὶ τῆς βουλευόμενον, ὀλιγαρχικῶς ἀριστοκρατικῶς ἢ, ὅτι περὶ τῆς ἀριστοκρατίας. ἢ κατ' ἀρχὴν πᾶσι ἔσπον μὴ πρῶτα σιωπάζειν τὰ τῆς πολιτείας οἰκεία.

ne omnia quæ reip. administrationis sunt propria, composuisse & coniugasse videamur. Qualis

Qualisigitur democratia cum qua ciuitate apte cohaereat, itemque qualis oligarchia cum qua multitudine, & ex reliquis reipubl. administrandae formis, quae quibus sit utilis, dictum quidem est antè. Verumtamen quoniam perspectum & cognitum esse debet non solum qualis ex his reipubl. administrandae formis sit ciuitatibus optima, sed etiam quomodo sit constituenda; nos & has & alias breuiter persequamur. Ac primum de democratia differamus. simul enim & ea quae huic contraria est, cognoscetur. Haec autem est ea quam nonnulli oligarchiam appellant. Sumenda porrò sunt ad hanc disputationem ratione & via progredientem popularia omnia, & quae videntur democratias esse adiuncta. euenit enim vt ex his compositis & coniunctis democratiae genera nascantur, pluresque vna & diuersae democratiae sint. Duae enim causae sunt, propter quas plures democratiae sunt: quarum prima quidem ea est, quae antè exposita est, populorum diuersas ac dissimilitudo. alia enim est multitudo in agro colendo occupata, alia eorum hominum qui arteis illiberalibus, & sordidas exercent, alia mercenariorum, & eorum qui operas suas mercede locant: quarum si prima ad secundam assumatur atque aggregetur, & tertia rursus ad utramque, non id solum intersit, quod democratia melior & deterior fiat, sed quod non sit eadem. Secunda autem causa est ea de qua nunc loquimur. Nam quae democratias adiuncta sunt, quaeque harum reipublicae administrandae formarum propria videntur, ea si alio modo componantur, dissimilibus ac diuersas democratias faciunt. Hanc enim pauciora comitantur, illam plura, aliam haec omnia. Vtile est autem horum vnumquodque cognoscere, & ad constituendam, quam ex eis quis velit, reipublicae administrandae formam, & ad eorum correctiones: Student enim ij, qui reipublicae administrandae formas constituunt, omnia cuiusque reipublicae administrationis propria, ad propositum finem collecta conferre: qua in re vehementer errant: quemadmodum in iis quae ad interitiones & salutes reipublicae administrandae formarum pertinent, antè dictum est. Nunc autem earum postulata, & mores, & quae appetant, exponamus.

CAPVT II.

Fundamentum formae popularis administrandae reipublicae & propriae democratiarum instituta.

Finis igitur reipublicae administrandae formae populari propositus est libertas. hoc enim dicere consueuerunt; proinde quasi in hac sola reipublicae administrandae forma participes sint libertatis.

Tom. III.

A ποία μὲν οὖν δημοκρατία πρὸς ποίας ἀρμότῃ πόλιν· ὡσαύτως ἢ καὶ ποία τῶν ὀλιγαρχῶν ποία πλήρῃ καὶ τῶν λοιπῶν ἢ πολιτῶν, τίς συμφέρει ἴσιν, εἴρηται πρότερον. ὁμοίως ἢ δὲ γνέσθαι δῆλον, μὴ μόνον ποία τούτων τῶν πολιτειῶν ἀρίστη ταῖς πόλεσιν, ἀλλὰ καὶ πῶς δὲ κατασκευάζειν καὶ ταύτας καὶ τὰς ὀλιγαρχίας, ἐπέλωμεν σιωτόμως. καὶ πρότερον πρὸς δημοκρατίας εἴπωμεν· ἅμα γὰρ καὶ πρὸς τῆ ἀπικειμένης πολιτείας φανερόν· αὐτὴ δ' ὅστις καλεῖται πένες ὀλιγαρχία. ληπιέον ἢ πρὸς αὐτῶν τῶν μεθόδων πρῶτα τὰ δημοτικά, ἔπειτα δὲ ταῖς δημοκρατίας ἀκολουθεῖν. ἔκ γὰρ τούτων σίωπτικῶν τὰ τῆ δημοκρατίας εἶδη γίνεσθαι συμβαίνει· ἔτι πλείους δημοκρατίας μίας εἶ, καὶ ἀγαθόταται. δύο γὰρ εἰσὶν αἰτίαι, δι' αἷμαρ αἱ δημοκρατίαι πλείους εἰσὶ. πρότερον μὲν, ἡ λεγθεῖσα πρότερον, ὅτι ἀγαθόταται οἱ δῆμοι. ἄλλο γὰρ δὲ μὲν, γαργαχὸν πλῆθος· ὅτι, βαίανσον καὶ θητικόν· ὡν τῶν πρότερον τὰ δούτερον πρὸς ἀγαθὰ νομῶν, καὶ τῶν πλείου πάλιν τῶν ἀμφοτέρων, ἢ μόνον ἀγαθὸν τὰ βελτίω καὶ χειρῶν γίνεσθαι τῶν δημοκρατίας, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ τῶν αὐτῶν. δούτερον ἢ, πρὸς ἧς νῦν λέγεται· τὰ γὰρ τῶν δημοκρατίας ἀκολουθῶντα καὶ δοκιμῶντα εἶ) τῆς πολιτείας οἰκεία ταύτης, ποιεῖ σιωπτικῶντα τῆς δημοκρατίας ἑτέρας· τῆ μὲν γὰρ ἐλάττω, τῆ δὲ ἀκολουθῶντα πλείονα, τῆ δὲ ἀπὸρτα ταῦτα. χρῆσιμον δὲ ἕκαστον αὐτῶν γινώσκον πρὸς τε δὲ κατασκευάζειν, ἢ δὲ τίς αὐτῶν τύχη βελτίωτος, ἔπειτα τῶν ἀγαθῶν. ζητῶσι μὲν γὰρ, οἱ τῶν πολιτείας κατῆσαντες, ἀπὸρτα τῶν οἰκεία σίωπτικῶν πρὸς τῶν ἀπὸρτα ἀμφοτέρωσι δὲ τῶν ποιουῶντες, κατὰ τῶν ἐν τοῖς πρὸς τῶν φθορῶν καὶ τῶν φθορίας τῶν πολιτειῶν εἴρηται πρότερον. νῦν δὲ τὰ ἀξιώματα, καὶ τὰ ἦδη, καὶ ὡν ἐφίενται, λέγωμεν.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

Ἡ τῆς δημοκρατικῆς πολιτείας ἀπόρτα καὶ ταῖς οἰκεία τῶν δημοκρατίας.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ μὲν οὖν τῆς δημοκρατικῆς πολιτείας, ἐλευθερία· τῶν γὰρ λέγειν εἰώθασιν, ὡς ἐν μόνῃ τῇ πολιτεία ταύτῃ μετέχοντες ἐλευθερίας.

Aaa

τούτου γὰρ ἐπιβάλλεται φασὶ πᾶσαν δημοκρατίαν. ἐλευθερίας δὲ, ἐν μὲν, ὅτι ἐν μέρῳ ἀρχεσθαι καὶ ἀρχῆν. ἔτι δὲ δίκαιον ὅτι δημοτικόν, ὅτι ἴσον ἔχον ὅτι κατ' ἀριθμὸν, ἀλλὰ μὴ κατ' ἀξίαν. τούτου δὲ ὄντος ὁ δίκαιος, ὁ πληθὸς ἀνάγκη ἐῖς κύριον. ἔτι δὲ ὅτι ἀδύνατον πλείοσι, τὸ ἔτι δὲ τέλος, καὶ τὸ ἔτι δὲ δίκαιον. φασὶ γὰρ δὲ ἴσον ἔχον ἕκαστον τῆ πολιτικῆς. ὡς τε ἐν ταῖς δημοκρατίαις συμβαίνει κυριωτέροις ἐῖς τοῖς ἀπόροις τῆ πόλεως. πλείοις γὰρ εἰσι κύριον ὅτι τοῖς πλείοσι δόξαν. ἐν μὲν οὖν τῆ ἐλευθερίας σημείον τὸ ὅτι πέντε παύτες οἱ δημοτικοὶ τῆ πολιτείας ὄρον. ἐν δὲ, ὅτι ζῆν ὡς βύλεται. τὸ γὰρ τῆς ἐλευθερίας ἔργον ἔστι φασιν, εἴτε ὁ δούλου ὄντος, ὅτι ζῆν μὴ ὡς βύλεται. τῆ μὲν οὖν δημοκρατίας ὄρος ὅτι ἀδύνατος. ἐν τούτῳ δὲ ἐλήλυθε ὅτι μὴ ἀρχεσθαι. μάλιστα μὲν ὑπὸ μηδενός. εἰ δὲ μὴ, κατ' μέρος. καὶ συμβαίνει ταύτη παρὰ τῆ ἐλευθερίας τῆ κατ' ἴσον. τούτων δὲ ὑποκειμένων, ἔτι αὐτῆς ἕσης τῆ ἀρχῆς, τὰ τῆ αὐτῆς δημοτικῆς. ὅτι ἀρχεσθαι τὰς ἀρχὰς πάντας ἐκ πάντων. ὅτι ἀρχῆν πάντας μὲν ἕκαστου, ἕκαστον δὲ ἐν μέρῳ πάντων. ὅτι κληρονομία ἐῖς τὰς ἀρχὰς, ἢ πάσας, ἢ ὅσα μὴ ἐμπειρίας δύνανται ἔχειν. ὅτι μὴ ἀπὸ τιμῆματος μηδενός ἐῖς τὰς ἀρχὰς, ἢ ὅτι μικροτάτου. ὅτι μὴ δις τῆ αὐτὸν ἀρχῆν μηδεμίαν, ἢ ὀλιγάκις, ἢ ὀλίγας. ἐξ ὧν τῆ πόλεμον. τὸ ὀλιγοχρονίους τὰς ἀρχὰς, ἢ πάσας, ἢ ὅσας ἐνδέχεται. τὸ δὲ κατ' ἴσον πάντας, ἔτι ἐκ πάντων, ἔτι παρὰ πάντων. ἢ παρὰ τῆ πλείων, καὶ μεγίστων, ἔτι τῆ κυριωτάτων. ὅτι, παρὰ βίθυνας, ἔτι πολιτείας, καὶ τῆ ἰδίῳ συναλλαγμάτων, τὸ πᾶν ἐκκλησιαστικῆς ἐῖς πάντων. ἀρχῆν δὲ μηδεμίαν μηδενός, ἢ ὅτι ὀλιγίων, ἢ ἢ τῆ μεγίστων κυρίας. τῆ δὲ ἀρχῆν, δημοτικώτατον βουλήν, ὅπου μὴ μίαν δὲ βίποια πᾶσιν. ἐπὶ γὰρ ἀφαιρουμένη καὶ ταύτης τῆς ἀρχῆς πᾶν δυνάμει. εἰς αὐτὸν γὰρ ἀνάγκη τὰς κείρας πάσας ὁ δῆμος, βίπορα μίαν, κατὰ εἴρηται ὡς ἔπειτα ἐν τῆ μεθόδῳ τῆ παρὰ ταύτης. ἔπειτα τὸ μίαν φορῆν, μάλιστα μὲν πάντας, ἐκκλησιαστικῆς, δικαστικῆς, ἀρχῆς. εἰ δὲ μὴ, τὰς ἀρχὰς ἔτι δικαστικῆς, ἔτι βουλεύ, καὶ τὰς ἐκκλησιαστικῆς, τὰς κυρίας. ἢ τῆ ἀρχῆν ἀπὸ ἀνάγκη συναπιτεῖν μετ' ἀλλήλων. ἐπὶ

A Nam democratiam omnem hoc spectare, ac sibi destinare dicunt. Iam verò vnum libertatis argumentum est, vicissim parère atque imperare. Etenim ius populare est æqualia habere numero, non dignitate. Hoc autem iure posito ac recepto, multitudo dominetur, & compos sit reipubl. & quicquid maiori parti visum fuerit, hoc sit etiam extremum seu finis, hoc denique ius sic necesse est. Aiunt enim vnumquemque civium æquale habere oportere. Itaque in democratiis euenit, vt plus auctoritatis ac potestatis habeant egentes, quàm locupletes. Sunt enim numero plures. Ratum autē est quod pluribus visum est. Hoc igitur est vnum libertatis signum: quem quidem omnes populares reipubl. administrandæ formæ finem ponunt. Alterum est, viuere vt quis velit. hoc enim libertatis munus esse dicunt. si quidem est eius, qui seruus est, viuere non vt velit. Democratix igitur finis hic est secundus. Hinc autem natum est, parère velle maximè quidem nemini: sin minus hoc liceat, at vicissim parère. Atque hac ratione ad libertatem confert eam quæ in æqualitate posita est. His porò suppositis, & tali principio exstante, talia popularia sunt, omneis magistratus ex omnibus legere: omneis quidem vnicuique imperare, sed vnumquemque vicissim omnibus: magistratus sortitò mandari, aut omneis, aut quicumque vsus vel artem non requirunt: magistratus ex censu aut nullo aut minimo mandari: non licere eidem bis vllum gerere magistratum, aut rarò aut paucos, præter bellicos: breui tempore circumscribi ac terminari magistratus, aut omneis, aut quàm plurimi possunt: omneis rebus iudicandis præesse, aut ex omnibus, aut de rebus omnibus, aut de plurimis & maximis, & maximi ponderis, atque ad summam rerum pertinentibus: verbi causa, de rationibus referendis, & reipublicæ administratione, & de rebus ab vnoquoque cum vnoquoque contractis: penes concionem esse summam rerum omnium potestatem, penes quemquam magistratum, nullius, aut quàm paucissimarum, aut quàm minimarum, aut non maximarum. magistratum autem maximè popularis est senatus, seu consultandi potestas, vbi non sit omnibus mercedis accipiendæ copia. hic enim adimunt etiam huic magistratui potestatem: ad seipsum enim populus, cui larga merces tribuitur, omnia iudicia reuocat, quemadmodum antè libro superiore dictum est. præterea mercedem tribui maximè quidem omnibus, concioni, iudiciis, magistratibus: sin minus, magistratibus & iudiciis, & senatui, & concionibus iis quæ sunt principales: aut iis magistratibus, qui vnà cibum capere, & inter se conuiuari necesse habent. Præterea quoniam oligarchia & genere, & diuitiis, & ὅτι ὀλιγαρχία καὶ πλοῦτος καὶ πλούτω καὶ

Lamb. ἀρχῆν ἀρχῆν μηδενός.

Lamb. ἢ ἢ τῆ μεγίστων κυρίας.

Libro 4. 5. 15.

disciplina definitur, popularia videntur esse his contraria, generis ignobilitas, paupertas, artes illiberales & sordidae. Præterea nullum esse magistratum perpetuum. Quod si quis ex antiqua reip. administratione immutatus sit, tum eius potentiam circumcidere atque imminuere: & eos magistratus, qui suffragiis creabantur, sorte creare. Hæc igitur sunt democratiarum communia. Iam verò ex eo iure quod democratia proprium esse convenit inter omnes; (& hoc autem est ut omnes æquale numero obtineant;) ea quæ maximè democratia videtur esse, & populus efficiuntur & veluti colliguntur. Æquale enim est nihilo minùs imperare tenuis atque egenteis, quàm copiosos & locupleteis: neque penes vltos solos summam esse rerum potestatem, sed penes omnes ex æquo, pro numero non pro dignitate: sic enim existimant esse in reip. administratione æqualitatem & libertatem.

A παιδεία ορίζεται, τὰ δημοτικὰ δοκεῖται γὰρ τούτων εἶναι, ἀγνοία, πενία, βαρυστία. ὅτι δὲ τῶν ἀρχῶν, ὁ μηδεμίαν αἰδέσθαι εἶναι. εἰ δὲ τις καὶ ἀληθέσθαι εἴη ἀρχαίας μετὰβολῆς, τότε ἀειπαύσαι πλεῖστα μὲν αὐτῆς. καὶ δὲ ἀρετῆς κληρωτοὶ ποιεῖν. τὰ μὲν οὖν κοινὰ ταῖς δημοκρατίαις ταῦτ' ἐστὶ. συμβαίνει δὲ ἐκ τῆς δικαίου τῆς ὁμολογημένης εἶναι δημοκρατικῆς. τὸ δὲ ἐστὶ ὁ ἴσον ἔχειν ἀπόμειναι κατ' ἀριθμὸν. ἢ μάλλιν' εἶναι δοκοῦσα δημοκρατία καὶ δημοκρατία ἴσον γὰρ, ὁ μὲν μᾶλλον ἀρχῆν * γρ. τοῖς ἀποροῖς ἢ τοῖς πλείοσι. μηδὲ κρείοισιν εἶναι μόνους, ἀλλὰ πάντας δὲ ἴσου κατ' ἀριθμὸν. ἔτι γὰρ αὐτῶν ἀρχῆν νομίζουσι τὴν ἰσότητά τῆς πολιτείας, καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

CAPVT III.

ΚΕΦΑΛ. γ.

Questio, qui fieri possit ut æquale obtineant qui statu populari utuntur.

C Απειρία, πῶς ἔξοισι ὁ ἴσονοι δημοκρατίας ἀπὲ ποιοῦ μὲροι.

Quæritur nunc hoc explicato, quomodo futurum sit ut æquale obtineant: vtrum, verbi gratia, quingentorum civium census in mille partiendi sint: & mille tantum posse debeant, quantum quingenti: an non ita sit statuenda ea quæ ex numero est, æqualitas, sed ita quidem primùm partiri oporteat. deinde cùm totidem ex quingentis, quot ex mille hominibus, sumpti fuerint, penes hos esse potestatem creandorum magistratum & iudiciorum. Vtrumne igitur hæc reipublicæ administrandæ ratio, ex iure populari iustissima est, an ea potius, quæ ex multitudine seu numero spectatur ac ponderatur? Aiunt enim populares homines hoc esse iustum, quod pluribus videatur. At ij, qui oligarchiæ student, id, quod ampliores rei familiaris facultates habentibus probatum sit. Ex amplitudine enim & copiis rei familiaris dicunt huius rei iudicium fieri oportere. Sed habet utraq; res inæqualitatem atque iniustitiam. Si enim id iustum statuendum erit, quodecumq; paucis visum fuerit, tyrannus erit. (Nam si quis vnus ampliores rei familiaris facultates habeat, quàm locupletes: ex eo iure, quod oligarchiæ proprium est, debet solus præesse atque imperare.) Sin quicquid pluribus numero, iniuriam diuitibus & paucioribus inferent, bonis eorum publicandis, quemadmodum supra dictum est. Quænam igitur sit æqualitas, de qua utriq; cõsentiant ex iis iuribus, quæ utriq; definiunt, videndum. Dicunt enim, quicquid maiori parti civium visum sit, id ratum esse oportere. Demus ita esse:

T Ο δὲ μὲν τῶν ἀποροῖται πῶς ἔξοισι ὁ ἴσον. πότερον δὲ τὰ ἡμιματα διελεῖν χιλίοις τὰ τῶν πεντακοσίων, καὶ τοῖς χιλίοις ἴσον δοῦναι τοῖς πεντακοσίοις. ἢ οὐχ ἔτι δὲ πλεῖστα πλεῖστ' ἐστὶ ἰσότητά. ἀλλὰ διελεῖν μὲν οὕτως. ἔπειτα, ἐκ τῶν πεντακοσίων ἴσοις λαβόντα, καὶ ἐκ τῶν χιλίων, τούτοις κρείοισιν εἶναι

D * τῶν ἀειπαύσεων, καὶ τῶν δικαστηρίων. πότερον οὖν αὐτῆ ἢ πολιτεία δικαιοτάτη καὶ ὁ δημοτικὸν δίκαιον, ἢ μάλλον ἢ καὶ ὁ πλήθος; φασὶ γὰρ οἱ δημοτικὸν τῶν δίκαιον, ὅ, τι αὐτῶν δόξῃ τοῖς πλείοσιν. οἱ δὲ ὀλιγαρχικοὶ, ὅ, τι αὐτῶν δόξῃ τῆ πλείονι οὐσία. καὶ πλήθος γὰρ οὐσίας φασὶ κρείνοσθαι δεῖν. ἔχει δὲ ἀμφοτέρω

Viæ. & Lamb. τῶν ἀειπαύσεων. al. ἀρχαίσιαι

E αἰσότητά καὶ ἀδικίαν. εἰ μὲν γὰρ ὅ, ἢ αὐτῶν οἱ ὀλίγοι, τυραννίς. (ἔ γὰρ, εἰ εἰς ἔχει πλείω τῶν ἄλλων ἐπόρων, καὶ τὸ ὀλιγαρχικὸν δίκαιον, ἀρχῆν δίκαιος μόνος.) εἰ δὲ ὅ, πᾶσι οἱ πλείοις κατ' ἀριθμὸν, ἀδικήσοισι, δημεύοντες τὰ τῶν πλεονείων καὶ ἐλαττώων, καθάπερ εἴρηται * πότερον. πῶς αὐτῶν εἶναι ἰσότητά τῶ ὁμολογησοῖσιν ἀμφοτέρω, σκεπτόμεν, εἴ ἂν οὐκ εἴσοισι δίκαιον ἀμφοτέρω. λέγουσι γὰρ ὡς, ὅ, ἢ αὐτῶν πῶς πλείοσι τῆ πολιτείας, τῶν εἶναι δεῖν κρείον.

Lib. 5. c. 15

¶, εἰ οἱ μ.

ἔστω δὲ τὸτο, μὴ μὲν τοὶ πλούτιοι. ἄλλ' ἂν
 ὅτι δὴ δύο μέρη τετύχηκεν ὁ δὲ ὧν ἡ πόλις,
 πλούσιοι καὶ πένητες, ὁ δὲ αἰ ἀμφοτέρους
 δόξῃ, ἢ τοῖς πλείοσι, τὸτο κέρειον ἔστω· εἰ
 δὲ τὸμαθία δόξῃ, ὁ δὲ αἰ οἱ πλείους, καὶ
 ὧν δὲ πῆμμα πλῆθος. * οἱ, οἱ μὲν δέκα, οἱ
 δὲ εἴκοσι· ἔδοξε δὲ τῶν μὲν πλειούτων τοῖς
 ἑξ, τῶν δὲ ὑποτέρων τοῖς πεντεκαίδεκα.
 ἔδοξε γὰρ γίνεσθαι τοῖς μὲν πένησι, τέσσαρες
 τῶν πλειούτων· τοῖς δὲ πλειούτοις, πέντε τῶν
 πενήτων· ὑποτέρων οὖν δὲ πῆμμα ὑπο-
 τείνῃ, σωμαθίου μέρων ἀμφοτέρων ἑ-
 κατέρους, τὸτο κέρειον. εἰ δὲ ἴσοι συμπε-
 σωσι, χρὴν ἔτι τὸτο νομίσθαι ἀπορίαν·
 ὡς τὸ νῦν, εἰ δὲ δέκα ἢ ἑκκλησία γένηται,
 ἢ δὲ δικαστήριον· ἢ γὰρ ἀποκληρωτέον, ἢ
 ἄλλο τι τοιοῦτον ποιητέον. ἄλλὰ πᾶσι μὲν
 τῶ ἴσου καὶ τῶ δικαίου, καὶ ἢ πᾶσι χαλε-
 πὸν εὐρεῖν πᾶσι ἀληθῆ καὶ πᾶσι αὐτῶν, ὅμοιοι
 ἴσον τυχεῖν, ἢ συμπεῖσαι τοῖς δυναμένοις
 πλεονεκτεῖν. αἰεὶ γὰρ ζητῶσι δὲ ἴσοι καὶ δὲ
 καμνοὶ οἱ ἥτιοι· οἱ δὲ κραταιότες, ὅσῳ
 φρονιτίστοι.

A non omnino tamen. Sed quoniam fors ita
 tulit, ut duæ sint partes, ex quibus constat
 ciuitas, diuites & pauperes; quod utrisque vi-
 sum fuerit, aut pluribus, hoc ratum esto. si
 contrariæ sententiæ fuerint, quod plures &
 ex pauperibus, & ex iis quorum amplio-
 res sunt rei familiaris facultates, probarint,
 id valeat: exempli causa, sunt hi quidem
 decem, illi verò viginti. Sed aliud visum est
 ciuibus sex ex diuitum numero, aliud ciui-
 bus quindecim ex pauperum multitudine.
 Accesserunt igitur ad pauperes quidem quin-
 decim, diuites quatuor: ad diuites verò sex,
 pauperes quinque. utrorumcumque igitur
 census superat alterum, utrorumque censu
 inter se comparato, & ad calculos vocato,
 eorum sententia valere & rata esse debet.
 Quod si pares ab utraque parte sententiæ
 fuerint, communis & similis existimanda
 hæc dubitatio est atque nunc, si contentio-
 nis aut iudicum consensus sententiæ ab utra-
 que parte sint æquales: aut enim sorti res per-
 mittenda est, aut aliud tale faciendum. Sed
 de æquitate quidem & iure, & quamuis ve-
 rum inuenire difficile sit, facilius tamen est
 ea obtinere, quàm iis qui superiora om-
 nia habere, & bonis externis alios superare
 possunt, ut iustitiam colant, & retineant
 æquitatem, persuadere. Semper enim æqui-
 tatem & ius quærunt imbecilliores: qui verò
 opibus & viribus superiores sunt, de iis nihil
 laborant.

Κ Ε Φ Α Λ. Δ.

CAPVT IV.

Πῶς δὲ ἡ πρώτη ἀξία πᾶσι βελτίστη καὶ
 πᾶσι δημοκρατία.

Quomodo prima & optima democratia
 sit instituenda.

Lib. 4. c. 4

Δ Ημοκρατία δὲ οὐσῶν τετάρτων,
 βελτίστη μὲν ἢ πᾶσι παρὰ τὴν ἑξῆς, κατὰ
 τὸν * ἐν τοῖς πᾶσι τούτων ἐλέγξει λόγους.
 ἔστι δὲ ἡ ἀρχαιοτάτη πασῶν αὐτῆ. λέγω δὲ
 πᾶσι, ὡς τὸ αἰεὶ διέλοι τοῖς δήμοις.
 βελτίστος γὰρ δήμος, ὁ γεωργικός ἐστίν. ὡς τε
 καὶ ποιεῖν εἰδέχεται δημοκρατία, ὅπου
 ζῆ δὲ πλῆθος ἀπὸ γεωργίας, ἢ νομῆς. εἰ δὲ
 μὲν γὰρ δὲ μὴ πολλὰ οὐσία ἔχῃ, ἀσφαλές
 ὡς τε μὴ πολλάκις ἐκκλησιασθῆναι. εἰ δὲ
 δὲ μὴ ἔχῃ τὸμαθία, πᾶσι τοῖς ἔργοις
 ἀσφείβοισι, καὶ τῶν ἀλλοτριῶν οὐκ ὅπι-
 θυμοῖσιν. ἄλλ' ἢ δὲ δὲ ἐργάζεσθαι τῶ πολι-
 τεύεσθαι καὶ ἀρχῆν, ὅπου δὲ μὴ ἢ λήμματα
 μεγάλα ἀπὸ τῶ ἀρχῶν. οἱ γὰρ πολλοὶ μά-
 λον ὀρέγονται τῶ κέρδει, ἢ τῆς τιμῆς. ση-
 μεῖον δὲ καὶ γὰρ καὶ τῶ ἀρχαίας τυραννίδας
 ὑπέμεινον, καὶ τῶ ὀλιγαρχίας ὑπομύουσι,
 quod & olim antiquas tyrannidas æquo animo perferebant, & nunc oligarchias perferunt,

D
 CVM sint autem democratia quatuor,
 optima quidem est ea quæ est ordine
 prima, quemadmodum superioribus libris
 expositum est. Et verò hæc eadem omnium
 est etiam antiquissima. Primam autem ap-
 pello, ut si quis populorum diuisionem faciat.
 Optimus enim populus est is, qui in agri co-
 lendi studio versatur. Itaque licet etiam de-
 mocratiam vnã facere, in qua viuit mul-
 tudo ex agricultura, aut ex pecorum pasto-
 ne. Nam propterea quòd non habet admo-
 dum copiosam neque amplam rem familia-
 rem, occupata est, ita ut non eat in con-
 tionem frequens. Quod verò caret rebus ad
 victum necessariis, in opere faciendo assidue
 versatur, neque alienum appetit: sed iucun-
 dius ei est agrum colere, & opus rusticum fa-
 cere, quàm rempublicam administrare, & ma-
 gistratum gerere, vbi non datur magnos ad-
 modum neque vberes quæstus ex magistra-
 tibus facere. vulgus enim lucri cupidius est,
 quàm honoris, cuius rei hoc argumentum est,

si modò quis eos non prohibeat ab opere faci-
 ciendo, neque quicquam eis adimat. citò enim
 alij quidem eorum abundant, alij autem non
 egent. Præterea verò penes eos potestatem esse
 creandorum suffragiis suis magistratuum, & ra-
 tionum à magistratibus repetundarum, hæc eo-
 rum honoris egestatem ac sitim explent, si qua
 eiusrei cupiditate flagrant. Nam apud nonnul-
 los populos etiamsi non habeant vniuersi ius
 mandatorum magistratuū, sed aliqui ex eis om-
 nibus vicissim lecti, vt Mantineæ: si modò pe-
 nes eam consultandi sit potestas, hoc vno est
 contenta multitudo. Atque hanc figuram quā
 dam esse democratix oportet existimare. Qua-
 propter & vtile est ei democratix, quæ antea
 exposita est: & solet hoc in ea seruari, vt om-
 nes quidem ciues & magistratus eligant, & ra-
 tiones à magistratibus reposcant, & rebus iu-
 dicandis præsent: sed aliqui selecti, & ex cen-
 sibus, maximos magistratus gerant, & vt quis-
 que erit maximus, ita ex maximo: aut nullum
 excensu, sed qui possunt, quique facultatem
 habent, ij gerant. Qui autem ita rempubli-
 cam administrant, cum eos bene & præclare
 administrare necesse est: (nam ita magistratus
 semper ab optimis gerentur & populo volente
 ac lubente, & viris bonis non inuidente:) tum
 homines frugi, virique illustres necessariò
 hac reipublicæ descriptione atque ordine e-
 runt contenti. Nam nec aliorum deterio-
 rum imperio parebunt, & iustè imperabunt:
 quia penes alios rationum reposcendarum sit
 potestas. Pendere enim ex aliorum iudicio
 atque auctoritate, & quicquid velit quis,
 facere non licere, vtile est. Nam quilibet
 agendi licentia ac potestas, id quod in vno-
 quoque homine mali inest, vitare non po-
 test. Itaque necessariò id euenit, quod est
 omnibus reip. administrandæ formis vtilissi-
 mum, vt viri boni reip. præsent, tuti à pe-
 riculo peccandi, & sine imminutione vi-
 tium aut commodorum multitudinis. Hanc
 igitur democratiarum esse optimam, & pro-
 pter quam causam, perspicuum est: nem-
 pe quia populus certo quodam modo affe-
 ctus, & bene conformatus est. Ad popu-
 lum autem agriculturæ studiosum reddend-
 dam leges quædam ex iis quæ apud popu-
 los olim positæ sunt, omnes adiuuent & con-
 ferant, aut ne omnino liceat maiorem agri
 modum, quàm à lege præfinitum sit, possi-
 dere, aut ne liceat vsque à certo loco ad
 oppidum & ad urbem: & in multis ciuita-
 tibus lege constitutum erat, ne cui liceret
 possessiones antiquas, quæ primæ sorte ob-
 tignissent, vendere. Est & ea, quam Oxy-
 li legem esse dicunt, talem quandam vim
 habens, vt nequis pecuniam alteri mutuam
 daret, parte aliqua agri, seu fundi, quem
 quisque haberet, ab eo pignori acce-
 pta. Nunc autem etiam Aphytæorum le-
 ge hæc omnia dirigere nos oportet.

A εἰς τὴν αὐτοῦ ἐργάζεσθαι μὴ κωλύει, μηδὲ
 ἀφαιρῆται μηδὲν. Ταχέως γὰρ, οἱ μὲν πλε-
 τῶσιν αὐτῶν, οἱ δ' οὐκ ἀποροῦσιν. ἐπὶ δὲ τῷ
 κυρίως εἶ) τῷ ἐλέσθαι καὶ ἀθύνειν, ἀνα-
 πληροῦ τὴν ἐνδοξασ, εἴ τι φιλοτιμίας ἔχου-
 σιν. ἐπεὶ πρὸς ἐπίοις δῆμοις, καὶ μὴ με-
 τέχουσι τῆς ἀρέσεως τῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ τι-
 ρες ἀρετοὶ καὶ μέγας οὐκ πολλῶν, ὡς πρὸς τὴν
 Μαντινεία. τῷ δὲ βουλεύεσθαι κύριοι ὄ-
 σιν, ἰκανῶς ἔχοντες πολλοῖς. καὶ δὲ νομίζου-
 καὶ τῷ εἶ) γῆμα τι δημοκρατίας, ὡς
 πρὸς τὴν Μαντινεία ποτ' ἔω. δὲ δὲ καὶ συμ-
 φέρου τῇ πρῶτερον ῥηθείῃ δημοκρατία,
 καὶ ἴσως ἀρχὴν εἴωθεν, ἀρῆσθαι μὲν τὰς
 ἀρχὰς καὶ ἀθύνειν καὶ δικάζειν πολλῶν.
 ἀρχὴν δὲ τὰς μεγίστας ἀρετοὺς, καὶ ἀπὸ
 ἡμερησίων τὰς μείζους ἀπὸ μείζονων
 ἢ καὶ ἀπὸ ἡμερησίων μὲν μηδεμίαν,
 ἀλλὰ τοὺς διωαμῶν. ἀνάγκη δὲ πο-
 λιτευσόμενοι οὕτω, πολιτεύεσθαι κα-
 λῶς. (αἱ τε γὰρ ἀρχαὶ αἰεὶ ἀπὸ τῶν
 βελτίων ἔσονται, τῷ δήμου * βουλο-
 μένου. καὶ τοῖς ἐπιπέσειν οὐ φθονοῦντος)
 τοῖς ἐπιπέσει καὶ γινώσκουσιν ἀρῆσθαι εἶ)
 ταύτῃ τὴν τάξιν. ἀρῆσθαι γὰρ οὐχ
 ἴσως ἀλλων χροίων. καὶ ἀρῆσοι δι-
 κῶς, ἀπὸ τῶν ἀθύνων εἶ) κύριοις ἐ-
 τέροις. τῷ γὰρ ἐπὶ μακρόμασθαι, καὶ μὴ
 πολλῶν εἶ) ποιῆν, ὅ, πᾶν δόξῃ, συμφέ-
 ρου ἔστιν. ἢ γὰρ εἰσοῖα τῷ πρῶτῃν ὅ,
 πᾶν ἔτελε τῆς, οὐ δυνάται φυλάττειν τῷ
 ἐν ἐκείτῳ τῶν ἀφῆσθαι φαῦλον. ὡς τε
 αἰσῆσθαι συμβαίνει ὅσῳ ἔστιν ἀφελιμῶ-
 τατον ἐν ταῖς πολιτείαις, ἀρῆσθαι τοῖς ἐπιπέ-
 σεῖς ἀναμῆσθαι ὄντας, μηδὲ ἐλαττοῦ μέ-
 νου τῷ πλήθει. ὅτι μὲν οὖν αὐτῇ τῷ δη-
 μοκρατίαν ἀρῆσθαι, φαερόν. καὶ ἀπὸ τῶν
 αἰτίας, ὅτι ἀπὸ τῷ ποῖον ἴνα εἶ) τὸν δή-
 μον, πρῶτος δὲ τῷ κατασκευάζειν γεωργῶν
 τὸν δῆμον, τῶν τε νόμων ἴνα τῶν πρῶτος τοῖς
 πολλοῖς κειμένων τῷ ἀρχαῖον, χρησιμῶς
 πολλῶν, ἢ τῷ ὅλως μὴ εἶ) κεκτῆσθαι
 πλείω γὰρ μέσθαι τινός. ἢ ἀπὸ τῶν τοῦ
 πρῶτος τῷ ἀσθ, καὶ τῷ πόλιν. ἔω δὲ τῷ ἀρῆ-
 σθαι ἐν πολλοῖς πόλεσι νενομοθετημένων,
 μηδὲ πωλῆν εἶ) τῷ τοῖς πρῶτοις κλη-
 ροῖς. ἐστὶ δὲ καὶ ὅν λέγουσιν Οὐλύου νόμον
 εἶ), τοῖς τὸν διωαμῶν, τῷ μὴ ἀρῆσθαι
 εἰς τὴν μέσθαι τῷ ἀρχαῖον ἐκείτῳ γῆς.
 νῶ δὲ δὲ ἀρῆσθαι καὶ τῷ Αφῆσθαι νόμῳ.

γρ. βουλο-
 μένου, μετ'
 dosè.

γρ. τοῖς πρῶ-
 τοῖς κα.

γρ. Αφῆσθαι-
 λων. μετ-
 dosè.

παρὸς γὰρ ὁ λέγων ἡ χρησιμότης. οὐκ ἔστι γὰρ, καὶ οὐκ ὄντες πολλοὶ, κακῶς δὲ γινώσκοντες, ὁμοίως γεωργοῦσι. ἡ δὲ ἡλικία γὰρ οὐχ ὅλας τὰς κτήσεις, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡλικίαν μόρια διαμετρῶντες, ὥστε ἔχοντες ἑκάστην τῶν πημάτων καὶ τῶν πένητος. μὲν δὲ ὁ γεωργικὸν πλῆθος, βέλτερος δὴμός ἐστιν, ὅπου νομοὶ εἰσι, καὶ ζῶσιν ἀπὸ βοσκημάτων. πολλὰ γὰρ ἔχοντες τῆν γεωργίαν ἀπληροῦς. καὶ τὰ παρὸς τὰς πολεμικὰς πράξεις, μέγα δὲ οὗτοι γυμνασμένοι τὰς ἐξέτας, καὶ χρησιμοὶ τὰ σώματα, καὶ δυνατοὶ θυραλάται. τὰ δὲ ἄλλα πλῆθος πόματα γινώσκοντες, ὅτι ἂν αἱ λοιπαὶ δημοκρατίαι στυγερᾶσι, πολλῶν φαυλότεραι τούτων. ὁ γὰρ βίος φαύλος, καὶ ἄτερον ἔργον μετ' ἀρετῆς, ὡν μεταχειρίζεται ὁ πλῆθος τὸ, τε τῆν βασιλεύσων, καὶ τῆν ἀγαθῶν ἀνδραγαθῶν, καὶ τῆν θητικῶν. ἐπὶ δὲ, ἀφ' ὅτου τὴν ἀρετὴν ἐστὶν ἀσθενεῖν, πᾶσι δὲ τοιοῦτον γένος, ὡς εἰπεῖν, ῥαδίως ἐκκλησιασθήσονται. οἱ δὲ γεωργοὶ, ἀφ' ὅτου διασπάρθαι καὶ τὴν χώραν, ὅτι ἀπομακρύνονται, ὅτι ὁμοίως δέονται τῆς στυγερῆς αὐτῆς. ὅπου ἢ καὶ συμβαίνει τὴν χώραν τὴν γένεσιν ἔχοντες αὐτῶν, ὥστε τὴν χώραν πολὺ τῆς πόλεως ἀπηρτῆσθαι, ῥαδίως καὶ δημοκρατίαν ποιῆσθαι χρηστὴν, καὶ πολιτείαν. ἀναγκαζέσθαι γὰρ ὁ πλῆθος ὅτι τῆν ἀρετῶν ποιῆσθαι τὰς ἀποικίας. ὥστε δὲ, καὶ ἀγαθῶς ὄχλος ἢ, μὴ ποιῆν ἐν ταῖς δημοκρατίαις ἐκκλησίας ἀλλὰ τῆ καὶ τὴν χώραν πλῆθος. πῶς μὲν οὖν δὲ καὶ ἀπομακρύνονται τὴν βελτίστην καὶ ἀσθενεῖν δημοκρατίαν, εἰρησθαι. φανερόν δὲ καὶ πῶς τὰς ἀλλοτρίων. ἐποικίως γὰρ δὲ παρεκβαίνοντες καὶ τὴν χεῖρον αἰεὶ πλῆθος χειρίζονται. τὴν ἢ τελευταίαν, ἀφ' ὅτου πόδας κοινωνῶν, ὅτι πάσης ἐστὶ πόλεως φέρειν, οὐτε ῥαδίως ἀφαιρέσειν, μὴ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀσθενεῖν. αἱ δὲ φθίρειν συμβαίνει καὶ αὐτῶν καὶ τὰς ἀλλοτρίων πολιτείαις, εἰρησθαι ἀσθενεῖν τὰ πλεῖστα γινώσκοντες. παρὸς δὲ ὁ κακῶς εἶναι αὐτῶν τὴν δημοκρατίαν, καὶ τὸν δῆμον ποιεῖν ἰσχυρόν, εἰώτασιν οἱ ἀσθενεῖν, τὰ ἀσθενεῖν ὡς πλείους, καὶ ποιῆν πολλοὺς, μὴ μόνον τοῖς γνησίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς [νόμοις, καὶ τοῖς] δὲ ὅποτερουοῦν πολίτου. λέγω ἢ οἱ παρὸς ἢ μη-

A est enim ad id, quod dicimus, utilis. Nam illi, quamvis & multi sint, & agrum angustum habeant, omnes tamen sunt agricolæ non enim censentur totas possessiones, neque fundos integros in censum referunt, sed in tot particulas diuidunt, ut etiam pauperes censibus diuiteis superare possint. Secundum eam multitudinem quæ ex agricolis constat, populus ille est optimus, in quo sunt pastores. & qui ex re pecuaria vitam tolerant. Multa enim habet agriculturæ similia res pecuaria. & quod ad militares & bellicas actiones attinet, hi sunt maximè exercitati,

 B & tali corporis habitu, ut magno vsui esse reipubl. & vitam sub dio degere facillè possint. aliæ autem ferè omnes, ex quibus ceteræ democratix constant, multitudines, multo sunt his deteriores. vita enim earum ignaua & vitiosa est, nullumque ex iis muneribus, quæ tractat sordidorum atque illiberalium opificum, & forensium hominum, (eos dico qui cauponariam faciunt,) & mercenariorum multitudo, cum virtute coniunctum est. Præterea verò quia tale hoc ferè omne hominum genus in foro volutetur, atque in vrbe perpetuò resideat, facillè conciones frequenter. Aratores verò & agricolæ, quia sunt per agros dispersi: neque ad tempus concionibus occurrere possunt, neque tali conuentu similiter egent. Vbi igitur contingit ut talis sit regionis situs, ut agri longè ab vrbe remoti sint, ibi probam democratiam & bonam reipubl. administrandæ formam efficere facile est: necesse enim habet multitudo, in agris, quasi in coloniis, habitare. Itaque in democratias, etiamsi sit magna turba forensis, seu tabernaria & urbana, non est tamen populus cogendus, neque concio aduocanda sine multitudine agresti & rustica. Quomodo igitur sit constituenda optima & prima democratia, dictum est. Non est autem obscurum quomodo sint & ceteræ. nam proximè & similiter discedere ac degeneri oportet ab ea quæ ordine prior est, & semper deteriores multitudines secerne re ac separare. Vltimam autem democratiam, propterea quòd ciues omnes reip. administrationis sint participes, neque cuiusuis ciuitatis est ferre, neque facile est manere, nisi legibus & institutis bene sit constituta. Quæ res porrò & hanc & ceteras reipubl. administrandæ formas perdere atque euertere soleant, expositæ sunt ferè antea plurimæ. Ad constituendam autem hanc democratiam & populum firmum ac robustum reddendum, solent fieri, qui muneribus publicis præpositi sunt, quàm plurimos ad eum assumere atque aggregare, non solum germanos ciues, & ex iustis nuptiis procreatos: verum etiam ex non iusto concubitu natos, & qui ex alterutro parente duntaxat ciues sunt, hoc est, verbi causa, ex patre & matre.

Omne enim genus hoc hominum ad talem populum talemque democratiam magis accommodatum est. Solent igitur leues & blandi populi ductores hæc excogitare & machinari: sed oportet assumere usque eò, dum multitudo nobileis & medios superet, & & ultra hunc finem non progredi. Nam si modum superent, cum reipublicæ administrandæ formam faciunt inordinatam & perturbatam, tum nobileis eò magis irritant & incendunt, ut democratiam grauatè atque iniquo animo ferant: ex quo Cyrenis casu quodam seditio manauit. Nam pusillum malum non attenditur, neque cernitur: auctum autem & propagatum in oculos incurrit. Præterea talia commenta atque inuenta, quibus Clisthenes Athenis usus est, cum democratiam amplificare atque augere vellet, & ij, qui democratiam constituerunt Cyrenis, ad talem democratiam utilia sunt. Nam & aliæ tribus faciendæ sunt, & quæ in vrbe insunt, multiplicandæ, & sodalitates: & quæ ad sacra priuata pertinent, in pauca & communia contrahenda sunt: omnia denique artificia adhibenda sunt ut quàm maximè omnes inter se permisceantur: pristinæ autem consuetudines dirimantur ac distrahantur. Præterea verò & commenta tyrannica popularia videntur omnia: hoc est, verbi gratia seruorum licentia nullo magistratu constituto, qui eos coerceat (hæc autem usque ad aliquem finem utilis fuerit) & mulierum & puerorum: & finire vnumquemque, ut velit, viuere. Multi enim erunt, qui tali reip. opitulentur. lucundius enim est multitudini, intemperanter & inordinatè, quàm temperanter & modestè viuere.

CAPVT V.

Legislatoris, qui democratiae accommodatas leges ferre velit, officium.

Est autem Scriptoris legum, & eorum qui talem aliquam reip. administrandæ formam constituere volunt, magnum opus, non eam constituisse, neque hoc vnum solum eorum opus, sed potius ut conseruetur, videre. nam eos diem vnum, vel duos, vel tres manere, qui quauis reip. administratione vtantur, non difficile est. Quapropter quibus de rebus antè cognouimus ac disputauimus, nempe quæ res reipubl. administrandæ formis sint salutares, quæ pestiferæ, ex his rebus oportet incolumitatem ac stabilitatem studere comparare, iis quidem quæ interitum afferunt, vitatis: legibus verò huiusmodi & non scriptis & scriptis positis, quæ maximè complectentur res ciuitatibus & reipubl. administrandæ formis salutaribus: neque existimare hoc esse populare, aut oligarchiæ proprium, quod maximè faciet ut ciuitas,

A Τῆς ἀπομυθεοῦσθαι τὸ τοιοῦτον δὴ μὴ μάλλον. εἰδῶσι μὲν οὖν οἱ δημοκρατικοὶ κατασκευάζειν τὸν δὴ μὴ τοὺς πλεονεχθεῖν, μέγιστον ἀποφραγήν τὸ πλῆθος τῆς γυναικῶν καὶ τῆς μέσης, καὶ τοῦτου μὴ πέρα παρελαύνειν. ἀποβλάπτοντες γὰρ, ἀτακτοτέρων τε ποιοῦσι τὴν πολιτείαν, ἢ τοὺς γυναικῶν παρελαύνειν τὸ χαλεπῶς ἀπομυθεῖν τὴν δημοκρατίαν, πρόξυνοι μάλιστα οὐκ ἀποσυνέβη τῆς γαστρὸς αἰτίων γένεσθαι περὶ Κυρήνῳ. ὀλίγον μὲν γὰρ ποιεῖται παρελαύνειν πολὺ τὸ γινώσκον, ἐν ὁφθαλμοῖς μάλιστα ὅστιν. ἐπὶ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα κατασκευάσματα χρήσιμα πρὸς τὴν δημοκρατίαν τὴν τοιαύτην, οἷς Κλεόθενης τε Αθηνῶσιν ἐχρήσατο, βουλομένης αὐξῆσαι τὴν δημοκρατίαν, καὶ περὶ Κυρήνῳ εἰ τὸν δῆμον καθιστάντες. * φυλαί τε γὰρ ἕτεροι ποιητέαι πλείους, καὶ φρατρίαι. Ἐπὶ τῆς ἰδίων ἱερῶν σωμακτεοῖς εἰς ὀλίγα καὶ κοινά: καὶ πρῶτα σοφιστῶν, ὅπως ἀπὸ μάλιστα ἀναμύθῳσι πρῶτες ἀλλήλοις: αἱ δὲ σιωπήσασιν ἀναμύθῳσιν αἱ πρότερον. ἐπὶ δὲ τὰ τυραννικὰ κατασκευάσματα, δημοτικὰ δοκεῖ πρῶτα λέγειν δὲ, οἷς αἰαρχία τε δούλων (αὐτὴ δὲ ἀπὸ εἴη μέχρι τοῦ συμφέροντος) καὶ γυναικῶν, ἢ παιδῶν: καὶ τὸ ζῆν ὅπως ἵς βούλεται, πρότερον πολὺ γὰρ ἔσται * τῆς τοιαύτης πολιτείας βοηθοῦν. ἡδὲ γὰρ τοῖς πολλοῖς τὸ ζῆν ἀτάκτως, ἢ τὸ φρονῶς.

Lamb. φησὶ λαίπε γὰρ ἕτεροι ποιητέαι πλείους, ἐν οὐκ ἀναμύθῳσι πλείους, ἔστ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Τί ἔργον ἔστι τῆς δημοκρατίας νομοθέτου.

ΕΣΤΙ δὲ ἔργον τῆς νομοθέτου καὶ τὸ βλάπτον. **Ε**λομῶν σιωπῶσιν αἱ τὰ τοιαῦτα πολιτείας, ἢ τὸ κατασκευάσειν μέγιστον ἔργον, ὅσῳ μόνον ἐν, ἀλλ' ὅπως σώζονται μάλιστα μίση γὰρ, ἢ δύο, ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἢ χαλεπὸν μένειν, πολιτευσόμενοι ὅπως οὖν. δὲ δὲ περὶ ὧν τελεώρηται πρότερον, ἵνες ὁφθαλμοῖς καὶ φρατρίαι τῆς πολιτείας, ἐκ τοῦτου πειράσθαι κατασκευάζειν τὴν ἀσφάλειαν βλάβη μάλιστα μὲν τὰ φθείροντα, ὑπερμύθους τῆς τοιοῦτος νόμοις καὶ τοῖς ἀγράφοις ἢ τοῖς γραμμείοις, οἱ περὶ λήγονται μάλιστα τὰ σώζοντα τῆς πολιτείας: καὶ μὴ νομίζουσι τὸ δὴ δημοτικόν, μηδὲ ὀλιγαρχικόν, ὅ ποιήσῃ τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα δημοκρατίαν.

Lamb. καὶ τὸ βλάπτον.

ἢ ὀλιγαρχεῖσθαι· ἀλλ' ὁ πλεῖστον χρόνον. οἱ δὲ νῦν δημοκρατοὶ, ἡγεμονοῦσι τοῖς δήμοις, πολλὰ δημοῦσι ἀφ' ἑνὸς δικαστηρίων. δὲ δὲ πρὸς αὐτὰ ἀπὸ πρῶτον τοῖς κηδονοῦσι τῆς πολιτείας, τοῖς τελευτάς μὴ δὲν εἶ) δημοσίον τῶν κατὰ δικαστηρίων καὶ φερόντων πρὸς τὸ κοινόν, ἀλλ' ἰερόν. οἱ μὲν γὰρ ἀδικοῦντες, ὡς δὲν ἦτον * ἀλαβῆς ἔσονται. (ζημιώσονται γὰρ ὁμοίως.) ὁ δ' ὄχλος ἦτον κατὰ φησὶται τῶν κεινομένων, λήψασθαι μὴτὲν μέλλων. ἐπι δὲ τὰς γινόμενας δημοσίας δίχας, ὡς ὀλιγίστας ἀεὶ ποιεῖν μεγάλοις ὅτι τῆμοις τοῖς εἰκῆ γραφομένοις κωλύοντας. οὐ γὰρ τοῖς δημοτικοῖς, ἀλλὰ τοῖς γνωρίμοις εἰώτα σιν εἰσάγειν. δεῖ δὲ καὶ τῆ πολιτεία πρὸς τὰς μάλιστα μὲν ἄνοις εἶ) τοῖς πολίτας· εἰ δὲ μὴ, * μὴ τί γε ὡς πολεμίοις νομίζῃν τοῖς κυρίοις. ἐπεὶ δ' αἱ τελευταὶ δημοκρατίας πολυαἰθροποιί τε εἰσι, καὶ χαλεπὸν ἐκκλησιάζειν ἀμείστοις, τῆτο δ' ὅπου πρὸς ὀδοὶ μὴ τυγχάνουσιν οὔσαι, πολέμοις τοῖς γνωρίμοις· ἀπὸ τε γὰρ εἰσφορῆς καὶ δημοσεως ἀναγκάστον γίνεσθαι καὶ δικαστηρίων φάτων· ἀ πολλὰς ἤδη δημοκρατίας ἀετρεψεν. ὅπου μὲν οὖν πρὸς ὀδοὶ μὴ τυγχάνουσιν ὄσαι, δεῖ ποιεῖν ὀλίγας ἐκκλησίας, καὶ δικαστήρια, πολλὰν μὲν, ὀλίγας δ' ἡμέρας. τῆτο γὰρ * φέρῃ μὲν καὶ πρὸς τὸ μὴ φοβῆσθαι τοῖς πλοῖστοις τὰς δαπάνας, ἐὰν οἱ μὲν ἄποροι μὴ λαμβάνωσι δικαστήριον, οἱ δ' ἀποροι. φέρῃ ἢ καὶ πρὸς τὸ κείνεσθαι τὰς δίχας πολὺ βέλτιοι. οἱ γὰρ ἄποροι, πολλὰς μὲν ἡμέρας ἐκ ἐθέλοισιν ἀπὸ τῆ ἰδίωι ἀπεινά· βραχυὸν ἢ χρόνον ἐθέλοισιν ὅπου δ' εἰσὶ πρὸς ὀδοὶ, μὴ ποιεῖν ὀνῶν οἱ δημοκρατοὶ ποιοῦσι· τὰ γὰρ πρὸς ὀδοὶ τὰ νέμοιοι. λαμβάνουσι δὲ ἄμα, ἔ παλιν δεόνται τῶν αὐτῶν· ὁ τε κηδὸν γὰρ ὅστι πῖτος ἢ τῶν αὐτῶν βοήθηα τοῖς ἀπὸροις· ἀλλὰ δεῖ τὸν ἀληθινῶς δημοτικὸν, ὅστιν ὅπως τὸ πλεῖστον μὴ λίσσασθαι ἀποροι ἢ. τῆτο γὰρ ἀγνοῖ τὸ μορφοῖν εἶ) τῶν δημοκρατίας. τελευταῖον οὖν ὅπως δὲ ἄπορεία γνοῖτο χροῖος. ἐπεὶ ἢ συμφέρῃ τῆτο καὶ τοῖς ἄποροις, τὰ μὲν ἀπὸ τῆ πρὸς ὀδοὶ γινόμενα συναδελφίζοντας, ἀδελφὰ καὶ ἀφ' ἀνέμειν τοῖς ἀπὸροις· μάλιστα μὲν εἰ τις δυνάσται τῶν ἄπορον * ἀδελφίζων ὅσον εἰς γηδὶα κτῆσιν· εἰ δὲ μὴ, πρὸς ἀφορμῶν * ἐμπορίας καὶ γεωρ-

Camera-rius, ἀβλαβῆς

μήτι γα

συμφέρει

Sylb. ἀ-δριζων ὀπείας

A populi aut paucorum imperio pareat, sed quod ut diutissimè pareat. At blandi isti, qui nunc sunt, populi ductores, & tribuni plebis, à populis gratiam inire studentes, multa iudiciis publicant. Quapropter oportet eos qui reip. curam gerunt, his obviam ire, & contrarias actiones opponere, hoc lege sancito, ne quid eorum qui damnantur, & ad commune pertinent, populi fiat, sed consecretur. Nam ita & ij qui iniusta facinora faciunt, nihilominus sibi à peccando cauebunt: (æquè enim multabuntur,) & multitudo agrestis atque impolita minus erit ad reos condemnandos facilis ac propensa, utpote nihil lucri factura. Præterea facere ut iudicia publica semper sint paucissima & rarissima, maximis pœnis in eos qui falso & temerè alterum accusabunt, constitutis. non enim humileis & populareis homines, sed nobileis & illustreis viros criminari, atque in iudicium vocare solent. Oportet autem civis omneis maximè quidem benevolentiam in remp. conferre: sin minus, at certè eos penes quos summa est potestas, hostium loco non ducere. Sed quoniam postremæ democratiz hominum frequentia ac multitudine sunt celebres, & conciones frequentare, non accepta mercede, difficile est: (quod quidem ubi nulla sunt publica vestigalia, nobilibus est inimicum atque infestum: ex tributo enim & publicatione bonorum, & iudiciis iniquis merces sumatur necesse est: quæ multas iam democratas evertentur:) ubi igitur vestigalia fortè non sunt, conciones debent esse rariores: & iudicia multis quidem de rebus, sed paucos dies. Hoc enim etiam ad hoc confere, ut ne diuites sumptus extimescant, si locupletes quidem non accipiant iudicandi mercedem, e-gentes verò accipiant. Valet etiam ad hoc, ut res in iudicium deductæ, meliùs iudicentur: locupletes enim multos dies à suis negotiis familiaribus abesse nolunt: breue tempus non nolunt. Vbi autem vestigalia sunt, faciendum non est, quod faciunt nunc tribuni plebis, seu leues populi ductores. Nam quæ factis sumptibus necessariis superant, populo diuidunt: ille autem simul & accipit, & rursus eget iisdem. est enim dolium pertusum talis ad auxilium egentibus ferendum comparata largitio. Sed oportet, eum qui verè popularis est, ne multitudo sit nimis egens, providere. hæc enim causa est quare vitiosa sit democratia. Excogitandum igitur aliquod artificium est, ut diuturna sit copia rei familiaris. Quoniam autem hoc etiam diuitibus conducit, ea quæ ex vestigalibus efficiuntur, oportet in vnum congerentibus & coaceruantibus egentibus vniuersa diuidere, maximè quidem si quis tantum coaceruare possit, quantum satis sit ad paruum agelli modum comparandum: sin minus, ut habeant facultatem & adiumenta mercaturæ faciendæ, atque agriculturæ: quòd si non possit

B

C

D

E

fieri, ut omnibus, saltem tributim, aut curiatim, aut per aliquam aliam civitatis partem vicissim dividere. Atque interea locupletes ad necessarios conuentus mercedem conferre debebunt ab inanibus sumptuosorum munerum functionibus liberi ac soluti. Tali autem quodam modo Carthaginenses rempublicam administrantes, populi erga se benevolentiam collegerunt. Semper enim cum aliquos de plebe ad vrbeis circumpositas dimittunt, eos collocupletant. Est autem hoc quoque humanitate politorum & venustorum & cordatorum nobilium, egentibus inter se distributis suppeditare eis adiumenta rei faciendæ, eosque ad opus faciendum cohortari & excitare. Præclarum verò est etiam Tarentinorum consilia imitari. Illi enim iumentis & possessionibus cum egentibus ad usum communicatis, multitudinis benevolentiam sibi comparant. Præterea magistratuum omnium duo genera fecerunt, ut alij suffragio seu electione, alij sortitione mandentur: sortitione, ut plebs eorum sit particeps: suffragio, ut melius sua respublica administraretur. Licet autem hoc facere etiam in eodem magistratu, partitione ita facta, ut alij eum sortitione obtineant, alij suffragio. Quomodo igitur democratix constituendæ sint, expositum est.

CAPVT VI.

Quæ ad stabiliendam oligarchiam sint spectanda.

Quomodo autem etiam oligarchix constituendæ sint, ex his ferè intelligere licet. Oportet enim ex contrariis colligere, vnaque oligarchia ad cōtrariam democratiam spectata & relata: ea quidem, quæ oligarchiarum temperatissima & prima est, ad optimam democratiam & primam. hæc autem est ea quæ ei reipublicæ administrandæ formæ, quæ communi nomine sic appellatur, finitima est: in qua census ita diuidendi ac distinguendi sunt, ut alij minores fiant, alij maiores. minores, ex quibus ciues necessarios magistratus obtinebunt: maiores, ex quibus ampliores, & maiorum rerum in ciuitate compotes: & ei qui censum habet, licere oportet ad rempubl. administrandam accedere, tanta populi multitudine per censum ad reipubl. administrationem introducta, ut ea recepta potentiores ac superiores sint viribus, qui reipublicæ administrationis sunt participes, quam qui non sunt. Semper autem ex meliore populo reipublicæ administrandæ socij assumendi sunt. Atque oligarchiam huic primæ proximam oportet paulum intendendo similiter constituere. Ea autem quæ democratix vltimæ contraria est oligarchia,

A γίας, ἢ εἰ μὴ πᾶσι δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ φυλαῖς, ἢ τῆ μέγας ἔτερον ἐν μέρει ἀφαιρέσειν· ἐν δὲ τούτῳ πρὸς τὰς ἀγαθὰς συνόδους τοῖς δὲ πόρεσι εἰσφέρειν τὸν μίαν, ἀφαιρέσειν τὰ ματαίων λειτουργῶν. τοιοῦτον δὲ ἔστιν ὅσον Καρχηδόνιοι πολιτευόμενοι, φίλον κέκλυται τὸν δῆμον. αἰεὶ γὰρ ἴνας ἐκπέμποντες τῷ δήμῳ πρὸς τὰς οὐκοῖδας, ποιοῦσιν δὲ πόρεσι. χαλειέντων δὲ ἔστι ἐνοῦν ἔχοντων γινώσκοντες, καὶ ἀφαιρέσειν τοῖς ἀπόρεσι ἀφορμαὶ μὲν δίδονται, τρέπειν ἐπ' ἐργασίας. καλὰς δὲ ἔχει μιμῆσαι καὶ τὰ Ταρναντιῶν· ἐκείνοι γὰρ, κρινὰ ποιοῦντες τὰ κτήματα τοῖς ἀπόρεσι ὅτι πλεὺν γένησιν, ἐνοῦν πρὸς ἀσφάλειαν ὁ πλήθος. ἐπὶ δὲ τὰς ἀρχὰς πᾶσας ἐποίησαν διττὰς, τὰς μὲν αἰρετάς, τὰς δὲ κληρωτάς. τὰς μὲν κληρωτάς, ὅπως ὁ δῆμος αὐτῶν μετέχηται δὲ αἰρετάς, ἵνα πολιτευόμενοι βέλτιον. ἐστὶ δὲ τὸ ποιεῖν, καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς μερίζοντες, τοῖς μὲν κληρωτοῖς, τοῖς δὲ αἰρετοῖς. πῶς μὲν οὖν δὴ τὰς δημοκρατίας καὶ ἀσφάλειαν εἴρηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

Τὰ τὰς ὀλιγαρχίας σώζοντα.

ΣΧΕΔΟΝ δὲ καὶ πρὸς τὰς ὀλιγαρχίας πῶς δεῖ, φανερόν ἐκ τούτων. ἐκ τῆς ἐπιστάσεως γὰρ δεῖ σιωπῆν ἐκείνην ὀλιγαρχίαν πρὸς πλεὺν ἐπιστάσεως δημοκρατίας ἀναλογισόμενον. πλεὺν μὲν ὅμως τὸν μάλιστα τῆν ὀλιγαρχίαν, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν δὲ ἐστὶν ἡ σιωπῆς τῆς καλουμένης πολιτείας, ἢ δὲ τὰ ἡμιματα ἀφαιρέσειν, τὰ μὲν, ἐλάττω, τὰ δὲ, μείζω ποιοῦντες. ἐλάττω μὲν, ἀφ' ὧν τῆν ἀγαθῶν μετέξουσιν ἀρχῶν. μείζω δὲ, ἀφ' ὧν τῆν κυριωτέρων τε κτωμένων ὁ πῆμα μετέχοντες ἐξείναι τῆς πολιτείας, τοιοῦτον εἰσαγαγόμενον τῷ δήμῳ πλήθος ἀφ' ὧν τῆν ἡμιματας, μὲν οὐ κρείστοντες ἔσονται τῆν μὴ μετεχόντων. αἰεὶ δὲ δεῖ πρὸς ἀσφάλειαν ἐκ τῆ βελτίου δῆμου τοῖς κρινόμενοι. ὁμοίως δὲ καὶ πλεὺν ἐχοντέρων ὀλιγαρχίαν ἐπιτείνοντες δεῖ μικρὸν καὶ ἀσφάλειαν. τῆ δὲ ἀπὸ κειμένη τῆ τελευταία δημοκρατία,

Lamb. ἐ
πρὸς τὴν
πρὸς τὴν βελ-
τίου δημο-
κρατίας ἐ
πρὸς τὴν
Lamb. ἐ
ἢ δὲ

τῆ δυναστευατικῆ καὶ τυραννικῆ τῆ ὀλιγαρχίᾳ, ὅσα τῶν χειρῶν, ἑσπύτω δὲ πλείονος φυλακῆς. ὡς τῶν γὰρ, τὰ μὲν σώματα δὲ ἀσχεύματα πρὸς ὑγίαν, καὶ πλοῖα τὰ πρὸς ναυιλίαν καλῶς ἔχοντα τοῖς πλωτήροισι, ὅτι δέχεται πλείους ἀμφοτέρας, ὡς τε μὴ φθίρεσθαι δι' αὐτῶν. τὰ δὲ νοσερῶς ἔχοντα τῶν ἄμφοτερον, καὶ τὰ τῶν πλοίων ἐκλελυμένα, ἔτι πλωτήρων τετυχηκότα φαύλων, ὅσα δὲ τῶν μικρῶν δυνάται φέρειν ἀμφοτέρας. οὕτω καὶ τῆ πολιτείας αἰχίειται, πλείους δέοντα φυλακῆς. τῶν μὲν οὖν δημοκρατίας ὅλως ἐπιπολυαυ δειπία σώζει τὸ γὰρ ἀντίκειται πρὸς τὸ δίκαιον τὸ κατὰ τὴν ἀξίαν. τὴν δὲ ὀλιγαρχίαν, δὴ λανθάνει τὴν ἀξίαν ἀπὸ τῆς ἀξίας δὲ τυγχάνει τῆς σωτηρίας.

ΚΕΦΑΛ. ζ

CAPVT VII.

Ad instituendam oligarchiam praecepta.

Πᾶς χρὴ καθιστάναι τὰς ὀλιγαρχίας. C

χε. φέρουσι καὶ,

ΕΠΕΙ δὲ τέσσαρα μὲν ἔστι μέρη μάστιγα τῶ πλήθους, γεωργικόν, * βαταυσον, ἀγοραῖον, θητικόν. τέσσαρα δὲ τὰ χρήσιμα πρὸς πόλεμον, ἵππικόν, ἐπιλιχόν, ψιλόν, ναυτικόν. ὅπου μὲν συμβέβηκε πρὸς ἕνα ἢ ἰσπανισμῶν, εἰ τῶν μὲν διφυσῶν ἔχει κατὰ σκευάξιν πρὸς ὀλιγαρχίαν ἰσχυρῶν. ἢ γὰρ σωτηρία τοῖς οἰκιστοῖσι ἀπὸ τῆς βίας τῆς δυναστευατικῆς. αἱ δὲ ἵπποβοσκίαι, τῶν μακρῶν οὐσίαις κεκτημένων εἰσίν. ὅπου δὲ * ὀπλίτων, πρὸς ἐχθροὺς ὀλιγαρχίας. τὸ γὰρ ὀπλιχόν, τῶν ἐπιπολυῶν ἔστι μάλλον, ἢ τῶν ἀπείρων. ἢ δὲ ψιλὴ δυνάμις, ἔτι ναυική, δημοκρατικὴ πάμπαν. νῦν μὲν οὖν ὅπου τοιοῦτον πολὺ πλῆθος ἔστιν, ὅταν ἀσχεύωσι, πολλακῶς ἀγωνίζονται χεῖρα. δὲ τὸ πρὸς τὸ φάρμακον τῶν πολεμικῶν λαμβάνειν στρατηγῶν. οἱ σκευάξιοι πρὸς τὴν ἵππικὴν δυνάμιν ἔτι πρὸς ὀπλιχὴν, πρὸς ἀρμόστουσαν τῶν ψιλῶν. αὕτη δὲ ἔπιπολυῶν εἰ τῶν ἀγοραῖων οἱ δὴ μὲν τῶν ἐπιπολυῶν ψιλῶν γὰρ ὄντες, πρὸς ἵππικῶν καὶ ἐπιλιχῶν ἀγωνίζονται φάρδως. τὸ γὰρ οὐκ ἐπιπολυῶν καθιστάναι αὐτῶν πρὸς ἑαυτοὺς ἔστι καθιστάναι. δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἀξίας τῆς ἰσχυρίας, καὶ τῶν ὄντων πρὸς

Lamb. ὀπλίτων, Cam. ὀπλιχῶν, σκευῶν,

quaeque dynastiarum potentatui & tyrannidi simillima & maximè finitima est : quanto est pessima, tanto maximam & plurimam cautionem custodiámque desiderat. Quemadmodum enim corpora bene constituta, & ad bonam valetudinem probè conformata; & nauigia ad navigationem apposita & opportuna, bonisque nautis instructa, plura peccata recipiunt sine interitionis periculo per se; corpora verò morbosa, & nauigia fatiscencia, & malos nautas consecuta, ne parua quidem errata ferre possunt: ita & ex reipublicae administrandae formae, quae deterrimae sunt, plurimam cautionem requirunt. Vniuersè igitur democracias hominum vbertas & copia tuetur & conseruat: hoc enim ei iuri, quod ex dignitate est, opponitur: oligarchiae verò contrà perspicuum est in recti ordinis descriptione bonaque ordinatione salutem esse positam.

B

D

E

Quoniam autem quatuor sunt in primis multitudinis partes; agricolatum, eorum, qui arteis sordidas & illiberales tractant, eorum qui mercaturam & cauponariam faciunt, mercenariorum: quatuor autem ad bellum utiles, equitum, peditum grauioris armaturae, peditum leuioris, seu ferentariorum, militum classicorum & nauticorum: quo in loco contigit ut regionis solum ad equitandum aptum sit, hic natura fert ut possit constitui oligarchia valida ac robusta. Nam cum salus iis qui urbem incolunt, ex his copiis comparatur: tum equorum alendorum facultas, eorum propria est qui amplas diuitias magnasque possessiones habent. Vbi verò regio ad pedites grauioris armaturae accommodata est, proxima in eo loco oligarchia constitui debet. Nam peditatus grauioris armaturae locupletum est magis quam egentium. Pedites autem leuioris armaturae & nautici milites, omnino democratiae conueniunt. Nunc igitur quibus in locis talis multitudo magna est, cum separatim & seorsum ab aliis pugnant, deterius pugnant. Verum huic incommodo remedium ab imperatoribus rei militaris peritis sumendum est, qui cum equitatu & grauioris armaturae peditibus aptum & conuenientem peditum leuioris armaturae numerum coniungunt. Atque hac ratione in seditionibus populares & plebeij locupletibus superiores discedunt. Nam quia sunt expediti, cum equitatu & peditatu grauioris armaturae facile pugnant. Has igitur copias ex his comparare, in seipsum est comparare. Oportet autem cum res non sit simplex: sed in aliquot partibus diuisa,

δὲ μὴ λαοθάινειν. πρῶτον μὲν οὖν ἑπιμέ-
 λεια τῆν ἀναγκάων ἢ πρὸς τὴν ἀγορὰν,
 ἐφ' ἣ δὲ πῆρα ἀρχὴν εἶναι τὴν ἐφορὰσιν
 πρὸς τὰ συμβόλαια ἔτι τὴν ἀγορὰσιν.
 γὰρ δὲ ἀναγκάων πᾶσαις ταῖς πόλεσι,
 τὰ μὲν ἀναγκάων, τὰ δὲ πωλῆν, πρὸς τὴν
 ἀλλήλων ἀναγκάων ἀρχαίαι. καὶ τῆν εἶναι
 ἀπογορᾶτον πρὸς ἀναγκάων, δι' ἣν
 δοκοῦσιν εἰς μίαν πολιτείαν σὺνελθῆν. ἐ-
 τέρα δὲ ἑπιμέλεια ταύτης ἐχομένη καὶ σὺ-
 νετοῖς, ἢ τὸ πρὸς τὸ ἀπὸ δημοσίων καὶ ἰδίων,
 ὅπως ἀγορὰ ἢ, καὶ τῆν πωλῆντων οἰκο-
 δομημῶν καὶ ὁδῶν ἰσότης καὶ ἀξιοσύνη. ἔ-
 τῆν ὁρίων τῆν πρὸς ἀλλήλους, ὅπως ἀεί-
 κλήτως ἐχῶσι. ἔτι οὖσα ταῦτοις ἄλλα τῆν ἑπι-
 μέλεια ἀπογορᾶ. καλεῖται δὲ ἀνομοίαι
 οἱ πλεῖστοι τὴν ταύτην ἀρχὴν. ἐξ ἧς μὲν
 εἰς πλείων τὸν ἀριθμὸν ὠν ἐτέροις ἐφ' ἑ-
 τέρα * καλεῖται σὺν ταῖς πολυδυστο-
 πῆσι πόλεσιν, οἷον, τειχοποιεῖς, ἔτι κρη-
 νῶν ἑπιμέλεια, ἔτι λιμῶν φύλακας. ἀ-
 λη δὲ ἀναγκάων τε καὶ πρὸς πλεῖστα ταύτη.
 πρὸς τῆν ἀπὸ μὲν γὰρ, ἀλλὰ πρὸς τὴν
 ἀγορὰν ἐστὶ, ἔτι πρὸς τὰ ἔξω τῆν ἀγορᾶς.
 καλεῖται δὲ ταῖς ἀρχαίαις ταῦτοις, οἱ μὲν
 ἀγορᾶσιν, οἱ δὲ ὑλῶσιν. αὐτὰ μὲν οὖν
 ἑπιμέλεια εἰς ταῦτων ἀρχαίαι. ἀλλὰ δὲ ἀρχαίαι
 πρὸς ἣν ἀναγκάων τῆν κοινῶν ἀναγκά-
 ὄντων. πρὸς ὧν φύλακῶντων μερίζονται
 πρὸς ἐκάστην ἀρχαίαι. καλεῖται δὲ ἀπο-
 δέκτας ταῦτοις, καὶ ταμίαις. ἐτέρα δὲ ἀρχαίαι
 πρὸς ἣν ἀναγκάων τῆν ἀναγκάων δὲ τὰ τε ἑπιμέ-
 λεια, ἔτι ταῖς κείσιν ἐκ τῆν δικαστηρίων.
 πρὸς δὲ ταῖς ἀρχαίαις * ταῦτοις καὶ ταῖς ἀρχαίαις
 τῆν δικῶν γίνεσθαι δεῖ, ἔτι ταῖς εἰσαγωγῶν.
 εἰσαγωγῶν μὲν οὖν μερίζονται ἔτι ταύτην εἰς
 πλείους ἐστὶ δὲ μία κυρία ταῦτων πρῶτων.
 καλεῖται δὲ ἰσορρηθῶντες, καὶ ἐπιτά-
 ται, καὶ μνήσινες. καὶ ταῦτοις ἄλλα ὀνό-
 ματα σὺνελθῶν. μὲν δὲ ταύτην ἐχομένη
 μὲν, ἀναγκάων τῆν γὰρ ἀρχαίαι καλεῖται
 ταύτη τῆν ἀρχαίαι ἐστὶν, ἢ πρὸς τὰς ἀρχαίαι-
 ἔτι τῆν ἀναγκάων ἀρχαίαι, καὶ τῆν * ἀρχαίαι
 ἀναγκάων τῆν ἀρχαίαι. καλεῖται μὲν οὖν
 ἐστὶ ἀρχαίαι τὸ πολλῶν ἐχῶν ἀπερῶσιν. ὥστε
 ὅπου μὴ μετὰ ἀρχαίαι κερδαίειν, ἔτι ἀρχαίαι
 ὑπομνήσιν αὐτῶν. ἔτι ὑπομνήσιν, ἔτι ἀρχαίαι
 ἀρχαίαι τῆν ἀρχαίαι τῆν ἀρχαίαι. ἀναγκάων δὲ
 ἀρχαίαι, eum administrare ex legis praescripto volunt. verumtamen necessarius est:

A ignorare non oportet. Primum igitur cura re-
 rum necessariorum in foro haberi debet, eique
 curae magistratus aliquis praeficiendus est,
 qui speculans commerciorum & rerum con-
 trahendarum rationem, det operam ut in eis
 conferretur ordo, modus & fides. Necessarium
 est civitates omnibus alia emere, alia vende-
 re, ad usus vitae mutuos & necessarios. Atque
 hoc ad copiam bonis omnibus cumulata at-
 que instructa, nihil externum requirentem, pro-
 xime accedit, propter quam in vna civitatis
 administrandae formam videntur homines co-
 uenisse. Altera autem cura hanc deinceps sub-
 sequens, eique proxima, est rerum urbanarum
 tum publicarum, tum privatarum, ut sit in eis
 moderatio, & ordo pulcher ac decorus seruetur,
 utque aedificia & facta tecta conferrentur,
 & labentia reparentur, viaeque muniantur, &
 corruptae reficiantur: neve sit vlla de finibus
 inter civis controversia aut querela, & quae-
 cumque alia ad huiusmodi procuracionem per-
 tinent. Appellant autem plerique talem magi-
 stratum, apud Graecos, astynomiam, apud Roma-
 nos, aedilitatem maiorem: quae plures numero
 partes habet: atque horum alios aliis rebus
 praeposunt in urbibus celebrioribus, & maiore
 civium numerum continentibus: verbi causa,
 muris reficiendis praefectos, fontium curatores,
 portuum custodes. alia est & necessaria, &
 huic consimilis: easdem enim res procurat, sed
 quae sunt in agris & regionis solo, quaeque ex-
 tra urbem. nominant autem hos magistratus
 alij, agrorum curatores, alij sylvarum seu nem-
 orum custodes. Haec igitur sunt tres rerum
 necessariorum curaciones & praefecturae. alius
 est magistratus, ad quem reip. vectigalia refe-
 renda sunt, eorum qui pecuniam publicam a se
 custoditam & servatam ad vnaquamque reip.
 administrationem depromunt ac distribuunt:
 hos autem coactores & quaestores appellant.
 alius est, apud quem pacta privata & sententiae
 iudiciales perscribi debent. apud eosdem po-
 stulationes, & litium perscriptiones & accusa-
 tionum introductiones fieri oportet. In non-
 nullis igitur locis etiam hunc magistratum in
 plures diuidunt: quorum tamen vnus est, cu-
 ius est summa in omnibus auctoritas ac potestas.
 Vocantur autem hi sacrorum commentario-
 rum scriptores seu custodes, & tabulis pu-
 blicis praefecti, & commentarienses seu actua-
 rij, & aliis nominibus similibus. Hunc deinceps
 sequitur, qui idem & maximè omnium
 magistratum necessarius est & difficillimus:
 cuius est poenas a damnatis expetere, & mul-
 tas a multatis exigere atque efflagitare, &
 corpora eorum in carcerem & vincula con-
 iicere, acerrimisque custodiis asseruare. Dif-
 ficilis autem est, quia maximè odiosus at-
 que inuisus est. Itaque vbi magnos quaestus
 ex hoc magistratu facere non est, neque eum
 capere animum inducere queunt: neque cum
 quoniam

ἐπιγορᾶτον

καλεῖται

deest in q.

Lamb. ἀρχαίαι

quoniam lites de rebus iustis intentæ, sunt inu-
tiles atque inanes, nisi res iudicatæ ad exitum
perducantur. Itaque si iudiciorum usu sublato,
societas hominum constare non potest; ergo
neque si res iudicatæ infirmentur, aut iudicata
non soluantur ab iis qui damnati sunt. Quare
præstat hunc magistratum non esse unum,
sed alios ex aliis iudiciis ac subsellis sumi. At-
que in multationibus eorum, qui in tabulas
publicas relati sunt, eandem diuisionem ad-
hibere conandum est. Præterea verò & mul-
tas nonnullas à magistratibus oportet exigi,
cum alias ab aliis, tum eas quas noui magi-
stratus irrogarunt, à nouis: & eas quæ ab vfi-
tatis & veteribus irrogatæ sunt, cum alius con-
demnarit, alium esse qui exigat: exempli cau-
sa, eas quas annonæ præfecti seu ædiles mino-
res irrogarunt, ædileis maiores efflagitare: eas
quæ ab his irrogatæ sunt, alios. Quanto enim
minore in odio fuerint ij qui exigunt, tanto fa-
ciliùs ac citiùs exactiones finem suum obtine-
bunt. Eisdem igitur esse, qui damnarint, &
qui multam exigant, odium duplex habet:
eosdem verò de rebus omnibus statuere, red-
dit omnibus inuisos. Multis autem in locis di-
uisus ac distinctus est magistratus carceri cu-
stodixque reorum præfectus, ab eo qui mul-
tas flagitat: verbi gratia, Athenis eorum qui
Vndecim viri dicuntur. Quocirca præstat e-
tiam hunc separare, & commentum aliquod
callidum etiam id hoc excogitare. nihilo enim
minùs necessarius est, quàm qui proximè com-
memoratus est. Euenit autem vt viri boni
hunc magistratum maximè fugiant: at im-
probis hanc permittere potestatem non est tu-
tum: ipsi enim custodia egent potius, quàm
alios custodire possunt. Quapropter non o-
portet unum certum huic negotio præpositum
esse magistratum, neque continenter & perpe-
tuò eundem geri: sed & ex iuuenibus, vbi ali-
quis est puberum & præsidiorum militum
ordo: & ex magistratibus alios atque alios su-
mi, qui vicissim hanc prouinciam gerant.
Hi igitur magistratus vt maximè omnium ne-
cessarij, primi statuendi sunt. sequuntur dein-
ceps non minùs illi quidem necessarij, sed in
maiore splendore collocati, specièmq; magis
illustrem præ se ferentes. nam multum usum
magnamq; fidem desiderant. Tales autem
fuerint & ij ad quos vrbis custodia pertinet:
& ij, qui ad vsus rerum bellicarum instituun-
tur atque ordinantur. Oportet autem tum in
pace, tum in bello, peræquè portarum & muro-
rum custodia præfectos, & ciuibus inquisitione
habita ptobandis, atq; ordine describendis, cu-
ratores esse. alibi enim plures sunt ad hæc om-
nia munera administranda creati magistratus,
alibi pauciores: verbi gratia, in paruis ciuita-
tibus magistratus vnus omnibus negotiis ge-
rendis præponitur. Taleis autem appellat Gre-
ci strategos & polemarchos, hoc est, duces
exercitus seu imperatores & belli principes.

Tom. III.

A ὅστιν, ὅτι ὁ δὲν ὄφελος γίνεσθαι μὴ δίχως
πρὸς τῶν δίχων, ταύτας δὲ μὴ λαμβάνειν
τέλος. ὡς τ' εἰ μὴ γνησομένων, κοινωνῶν ἀ-
δυνάτον ἀλλήλοισι, ἔπειτα ἔξεων μὴ γ-
νησομένων. δὲ βέλτιον μὴ μίας εἶ) ταύτων
πρὸς δίχων, ἀλλ' ἄλλοις δὲ ἄλλων
δικαστηρίων. καὶ πρὸς ταῖς * πρῶτες
τῶν ἀναγεγραμμένων ὡσαύτως πειρά-
σθαι ἀφαιρῶν. ἐπὶ δὲ ἕνια πρῶτες
καὶ ταῖς δίχων ταῖς τε ἄλλας ἔτι ταῖς τῶν
νέων μάλλον ταῖς νέας. ἔτι ταῖς * τῶν ἐπι-
στάτων, ἐπὶ τῶν κατὰ δικασίας, ἐτέρων
εἶ) πρὸς πρῶτων. οἷ), ἀσυνόμοις
ταῖς πρῶτες τῶν ἀσυνόμων. ταῖς ἢ πα-
ρὰ τούτων, ἐτέρους. ὅσα γὰρ ἀνὰ ἐλάττων
ἀπέχθεια εἶη τοῖς πρῶτοις, το-
σούτω μάλλον λήψονται τέλος αἱ πρῶ-
τες. ὅ μὴ οὖν τοῖς αὐτοῖς εἶ) τοῖς κατὰ
δικασίας καὶ πρῶτοις, ἀπέ-
χθεια εἶη διπλῶν. ὅ ἢ πρὸς πρῶτων
τοῖς αὐτοῖς, * πολεμίοις πᾶσι. πολλὰ
χρὸς ἢ διήρηται καὶ ἡ φυλάττουσα πρὸς
πρὸς πρῶτων οἷ), Ἀθηνῶσι τῶν
ἐνδεκά καλουμένων. δὲ βέλτιον καὶ ταύ-
των χωρίζειν, * καὶ ὅ σόφισμα ζητεῖν
καὶ πρὸς ταύτων. ἀναγκασίαι μὴ γὰρ ὅστιν
οὐχ ἦσαν τῆς εἰρημότητος. συμβαίνει δὲ,
τοῖς μὴ ἐπιφύκει φέρειν μάλιστα ταύ-
των πρὸς δίχων. τοῖς ἢ μοχθηροῖς οὐκ
ἀσφαλές ποιεῖν κυρίως αὐτοῖς γὰρ δεόνται
φυλακῆς μάλλον ἢ φυλάττειν ἄλλοις
διώσθαι. δὲ δὲ μὴ μίας ἀποτεταγμέ-
νῳ δίχων εἶ) πρὸς αὐτοῖς. μηδὲ συ-
νεχῶς πρὸς αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν τε νέων,
ὅπου τις ἐφῆδων ἢ φρουρῶν ὅτι ταῖς
καὶ τῶν δίχων δὲ καὶ μέρη ποιεῖσθαι πρὸς
ἐπιφύκειν ἐτέρους. ταύτας μὴ οὖν ταῖς
δίχων, ὡς ἀναγκασίαις ταῖς ἑτέροις εἶ) πρῶ-
τας. μὴ ἢ ταύτας, τὰς ἀναγκασίας μὴ ὅστιν
ἦσαν, ἐν γῆματι ἢ μείζονι τεταγμένας. καὶ
γὰρ ἐμπειρίας καὶ πίστεως δεόνται πολλῆς.
ταῖς αὐταῖς δὲ εἶεν αἱ τε πρὸς τῶν φυλακῶν τῆς
πόλεως, καὶ ὅσα φυλάττονται πρὸς τὰς πολε-
μίας χρείας. δὲ ἢ καὶ ἐν εἰρήμῳ καὶ ἐν πο-
λέμῳ, πυλᾶν τε καὶ τῶν φυλακῆς ὁμοίως
ὅτι μνηστὰς εἶ), καὶ δευτέρας, καὶ συναξέως
τῶν πολιτῶν. ἐνθα μὴ οὖν, ὅτι πᾶσι τοῖς
δίχων πλείους εἰσὶν, ἐνθα δὲ, ἐλάττοις οἷ),
ἐν τῶν μικροῖς πόλεσι μίας * περὶ πρῶτων. Quidam
καλῶσι ἢ στρατηγῶν ἔτι πολεμῶν τοῖς
ἐπὶ πρῶτων.

Lamb. πρῶτες

καὶ τῶν ἐπι-
στάτων,

Lamb. πολ. πᾶσι
πρῶτων.

καὶ τῶν σφ.

Quidam
ἐπὶ πρῶτων.

Bbb

τούτοις. ἐπὶ δὲ καὶ ὡσιν ἵπποις, ἢ ψιλοῖ,
 ἢ ῥόδοις, ἢ ναυικόν. καὶ ἐπὶ τούτων ἐκά-
 στων ἐνόστε * καθίστανται ἄρχαι, αἱ κα-
 λουῦνται ναυαρχίαι, ἔιππάρχαι, καὶ
 ταξιάρχαι. καὶ κατὰ μέρος δὲ αἱ ὑπὸ
 ταύτας τριηραρχίαι, καὶ λοχαγαί, καὶ
 φυλαρχίαι, καὶ ὅσα τούτων μέρη. ὁ δὲ
 πρῶτον ἐν τῇ τούτων ἐστὶν εἶδος * ἐπιμηχίας
 πολεμικῆς. περὶ μὲν οὖν ταύτων πλεὺ-
 ὄντων ἔχει τὸν ἕπον τρόπον. ἐπεὶ δὲ
 ἐπὶ τῶν ἄρχων, εἰ καὶ μὴ πᾶσαι, ἀφρο-
 δειστοὶ πολλὰ τῶν κρινόντων, ἀναγκαῖον
 ἕτερον εἶναι πλεὺν ἀφροδιστικῶν λογισμῶν,
 καὶ * προσευθυνούσων, αὐτῶν μὴδὲν
 ἀφροδιστικῶν ἕτερον. καλεῖται ὅ τού-
 ταις, οἱ μὲν ὀφθαλμοί, οἱ δὲ λογιστῆς, οἱ
 δὲ ἄλλοι, οἱ δὲ σιωπηροί. περὶ
 πάντας δὲ ταύτας τὰς ἄρχαις ἡ μέγιστος
 κρεία πρῶτων ἐστίν. ἡ γὰρ αὐτὴ πολλὰ-
 κίς ἔχει ὁ τέλος καὶ * πλεὺν ἐφορίας. ἡ
 προσκεῖται τῷ πλήθει, ὅπου κρείων
 ἐστὶν ὁ δῆμος. δεῖ γὰρ εἶναι ὁ σιωπῶν ὁ
 κρείων τῆς πολιτείας. καλεῖται δὲ ἐνθάδε
 μὲν προσβουλοὶ, ἀφροδιστικῶν
 ὅπου δὲ ὁ πλῆθος ἐστὶ, βουλή μάλλον.
 αἱ μὲν οὖν πολιτικῆς τῶν ἄρχων, σχεδὸν
 ἑσῶνται ἕναι εἰσιν. ἄλλο δὲ εἶδος ἐπι-
 μηχίας ἡ περὶ τοὺς θεοὺς οἷον, ἱερῶν τε καὶ
 ἐπιμηχίας τῶν περὶ τὰ ἱερῶν τῶν σώζε-
 σθαι τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἀπορροδοῦσθαι
 τὰ πτωχόντα τῶν οἰκοδομημῶν, καὶ τῶν
 ἄλλων ὅσα τέτακται πρὸς τοὺς θεοὺς.
 συμβαίνει δὲ πλεὺν ἐπιμηχίας ταύτων
 ἐνιαχοῦ μὲν εἶναι μίας. εἷς ἐν ταῖς μί-
 κραις πόλεσιν. ἐνιαχοῦ ὅ πολλὰς ἔχει
 χωρισμένας τῆς ἱεροσωμῆς οἷον, ἱεροποιούς,
 καὶ ναοφυλάκας, καὶ ταμίαις τῶν ἱερῶν
 χρημῶν. ἐχρημῆ δὲ ταύτης ἡ πρὸς
 θυσίας ἀφωρισμένη τῆς κοινῆς πάντας,
 ὅσας μὴ τοῖς ἱεροῦσιν ἀποδίδωσιν ὁ νό-
 μος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐστὶς ἔχεισι
 πλεὺν ἑμῶν. καλεῖται δὲ οἱ μὲν ἄρχοντες
 πύτοις, οἱ δὲ βασιλεῖς, οἱ ὅ ἑρωτομήτες.
 αἱ μὲν οὖν ἀναγκαῖαι ἐπιμηχίας εἰσι πε-
 ρὶ τούτων, ὡς εἰπεῖν, συσχεφαλαίω-
 σαμῶν, περὶ τε τὰ δαμόνια, καὶ τὰ
 πολεμικῶν, καὶ περὶ τὰς προσόδους,
 καὶ περὶ τὰ ἀναλισκόμενα, καὶ περὶ
 ἀγροῦν, καὶ περὶ τὸ ἄστυ, καὶ λιμῶνας, καὶ
 πλεὺν ἄλλων ἐπὶ τὰ περὶ τὰ δικαστήρια,

γρ. καθίστα-
ται αρχαι

Lamb.
ἐπιμηχία π.

γρ. προσου-
θου. αὐτῶν,
μ.

γρ. πλεὺν εἰς-
φροδιστικῶν.

A Præterea verò si sint equites aut pedites leuio-
 ris armaturæ, aut sagittarij, aut nautici seu
 classiarj milites; etiam his singulis interdum
 constituuntur magistratus, qui appellatur clas-
 sis præfecturæ, & equitum magisteria, & ordi-
 num seu legionum præfecturæ: & vicissim his
 subiectæ sunt triremium præfecturæ, & decu-
 rionatus, & centurionatus, & tribunatus mili-
 tares, & quæ sunt similes harum præfectura-
 rum partes. Vniuersum autem harum par-
 tium vnum quoddam genus est, rerum belli-
 carum curatio seu ministratio. Quod igitur
 B ad hunc magistratum pertinet, ita se res ha-
 bet. Quoniam autem si non omnes, at certè
 nonnulli magistratus multa negotia totius ci-
 uitatis & populi communia tractant: alium
 esse necesse est, qui rationes ab illis repetat, &
 præterea iudicio rationum referendarum sub-
 iectos corrigat & castiget, nihilque aliud tra-
 ctet. Appellant porrò hos alij correctores seu
 censores, alij ratiocinatores, alij anquisitores
 seu probatores, alii patronos seu cognitores.
 Est & alius præter hos omnes magistratus, cu-
 ius grauiissima est omnium auctoritas, maxi-
 C màque potestas. Idem enim sæpenumero &
 vestigalis curationem, & tribunatū plebis, hoc
 est, ephoriam, obtinet: qui præest populo in
 iis ciuitatibus, in quibus penes populum sum-
 ma est rerum potestas. Oportet enim aliquem
 magistratum esse, qui habeat ius conuocandæ
 eius ciuium partis, penes quam summa reipu-
 blicæ est potestas. Vocantur autem alibi qui-
 dem à Græcis probuli, à Romanis, (si placet)
 prouisofores seu præconsultatores, quia prou-
 deant & antè consultet. vbi autem multitudo
 dominatur, senatus potius seu consiliū pu-
 blicum appellatur. ciuiles igitur magistratus
 tot ferè numero sunt. Aliud porrò curationis
 D genus est, quæ in cæremoniis & deorum cultu
 versatur: verbi gratia, sacerdotum, & eorum
 quorū est quæ ad res sacras pertinent, curare,
 ædeis sacras factas tectas conseruare, ruinosas
 & labentis reficere atque excitare, & alia si-
 milia quæ ad religiones deorum instituta sunt,
 administrare. Euenit autem vt hæc curatio ali-
 cubi sit vna, vt in paruis ciuitatibus: alicubi
 verò multæ, & à sacerdotio separata, (verbi
 gratia) in quibus sunt sacrifici, & templorum
 E custodes seu æditui, & sacrarum pecuniarum
 custodes. Huic proxima ea curatio est, quæ
 ad sacrificia publica excepta & seruata est,
 ea dico, quæ non sacerdotibus à lege assignan-
 tur, sed iis qui hunc honorem à communi ci-
 uitatis foco & totius vrbis lare consequuntur.
 Appellant autem hos alij, principes seu præ-
 tores; alij, reges sacrorum; alij, prytanes.
 Necessariæ igitur curationes, vt eorum quæ
 diximus, summam faciamus, in his rebus
 versantur: in diuinis, in bellicis, in vestigali-
 bus, in sumptibus, in annonæ, & rebus venali-
 bus, in rebus vrbanis, in portibus, in agro, &
 solo regionis: præterea in rebus iudicialibus,

in rerum contractarum percriptionibus, in multrarum exactioibus, rerumve iudicatarum executionibus, in custodiis, in rationibus subducendis, in civium probationibus, atque in mores eorum anquisitionibus, in rationibus ab iis qui magistratu defuncti sunt, reposcendis. Postremo ij magistratus, qui consilio publico praesunt, in numerum communium referendi sunt. Propria autem est civitatum otiosarum & pacatorum, & rebus prosperis magis florentium, & praeterea verò elegantis ornatus & pulchri ac decori ordinis curam aliquam habentium, mulierum disciplina, legum custodia, puerorum institutio ac moderatio, gymnasiarum praefectura, praeterea ludorum gymniorum & Dionysiacorum curatio, & si qua fortè alia huius generis instituantur spectacula. Horum autem magistratum nonnullos in promptu est non esse populares: ut mulierum & liberorum institutionem ac disciplinam. Egentes enim necesse habent uti vxoribus & liberis tanquam pedissequis ac ministris, quia seruis careant. Cum sint autem tres magistratus, ex quorum ratione quidam magistratus amplissimos summaque auctoritate ac potestate praeditos suffragio creant, legum custodes, prouisores seu praconsultatores, senatores seu consilij publici participes: legum custodes ad aristocratiam pertinent, praconsultatores ad oligarchiam, senatus ad Democratiam. De magistratibus igitur ferè omnibus veluti rudi quadam informata imagine à nobis explicatum est.

A * καὶ σίναλλαγμα δὴ ἀναγραφὰς, καὶ περὶ ἕξιν, καὶ φυλακῆς, * καὶ ἐπιλογισμοῖς τε καὶ ὀξετάσεως, καὶ πρὸς δυνάστεων δρχόντων, καὶ τέλος αὐτῶν τὸ βουλευόμενον εἰσι τῶν κοινῶν. * ἰδίᾳ δὲ ταῖς σχολαστικώτεροις, ἔμμελλον δημοσίουσιν πόλεσιν, ἐπὶ δὲ φρονιζούσας ἑκκοσμίας, γυμνασιονομία, νομοφυλακία, παιδονομία, γυμνασιάρχια. πρὸς δὲ ταῦτοις, πρὸς ἀγῶνας ἐπιμύθηα γυμνικῆς καὶ Διονυσιακῆς, καὶ εἰς ἕτερας συμβαίνοντες ἑαυτῶν ἡμέρας τεωρίας. ταῦτων δὲ ἕνιαι φανεράς εἰσιν ἡ δημοτικῆ καὶ δρχῶν. οἷς, γυμνασιονομία καὶ παιδονομία. τοῖς γὰρ ἀποροῖς διὰ ἄλλη χρῆσθαι καὶ γυμνασίῃ καὶ παισὶν ὡς πρὸ ἀπολούσῃς, ἀλλὰ τὴν ἀδουλίαν. τεινῶν δὲ οὐσῶν δρχῶν, καὶ ἂς αἰρεσιώται ἦν δρχαὶς τῶν κρείστοις, νομοφυλακῶν, πρὸ βούλων, βουλήσιν. οἱ μὲν νομοφυλακῆς δρχιστοκρατικῶν, ὀλιγαρχικῶν δὲ οἱ πρὸ βούλων, βουλή δὲ δημοτικῶν. περὶ μὲν οὖν τῶν δρχῶν, ὡς [εἰ] τύπω, γὰρ εἰρήνηται πρὸς πασῶν.

γρ. ἔστω δὲ
λάγματα,
ἀναγραφῆς,
Sylb. ἔπι-
εἰ λογ. δε
μοχ, ἔ
πρὸς βού-
τας.
γρ. ἰδίᾳ

ARISTOTELIS, DE REPUBLICA LIBER SEPTIMVS.

CAPVT I.

Proemij vice sequentem disputationem hac hypothesei praemunit, vitam optimam & separatim vniuscuiusque & communiter civitatum esse quae ex virtute ducatur, usque eò bonis instructa, ut ad actiones quae à virtute proficiuntur, sit idonea.

VM qui de optima reipubl. administrandae forma conuenienter quaesiturus & commentaturus est, primùm quænam vita maximè sit optabilis atque expetenda, definitè cognouerit necesse est. Nam si hoc obscurum & incognitum sit, etiam optima reip. administrandae forma obscura & incognita necessariò futura est. Optimas enim res agere, optimæque res suas gerere conuenit eos, qui optima reipubl. administratione vtuntur, ex his quæ eis suppetunt, nisi si quid praeter omnium opinionem & rationem accidat.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΟ Η.

ΚΕΦΑΛ. α'.

Προοιμαζόμενος τὰς λόγους ὑπόθεσιν ταύτην τίθηται, ὅτι βίος δρχιστος καὶ κρείστος ἐκείνου καὶ κρείσθη ταῖς πόλεσιν ὁ μετ' ἀρετῆς, κεχορηγημένος ὅτι τοσοῦτον, ὥστε μετέχῃ τῶν κατ' ἀρετίαν πρὸς ἕξιν.

E ΠΕΡΙ πολιτείας ἀείσης τὸν μέγιστον ποιήσασθαι τὴν πρὸς ἀρετῆς ζήτησιν, ἀναγκαῖον εἶναι εἰς τὸν ἀρετῶτατος βίος. ἀδήλου γὰρ ὄντος ταύτου, ἔτι ἀείσην ἀναγκαῖον ἀδήλον εἶναι πολιτείας. δρχιστος γὰρ πρὸς τὴν πρὸς ἀρετῆς πολιτευσόμενος ἔκ τ' ὑποαρχόντων αἰσῶν, ἐὰν μὴ ἐγγίγηται πρὸς ἀρετῆς.

δὲ δὲ πρὸς τὸν ὁμοιωταίωσθαι τῆς ὁ πᾶσι,
 ὡς εἶπεῖν, ἀρετῶτατος βίος· μὲν δὲ τῆτο,
 πότερον κρινῆ ἔχωρὶς ὁ αὐτὸς, ἢ ἕτερος.
 νομίσαντες οὖν ἰκανῶς πολλὰ λέγεσθαι καὶ
 τῶν ἐν τοῖς ἔξωτεροῖς λόγοις περὶ τῆς ἀ-
 εἰψης ζωῆς, ἔτι καὶ χρῆστέον αὐτοῖς. ὡς ἀ-
 ληθῶς γὰρ πρὸς γὰ μίαν ἀφίρεσιν ὁδοῖς
 ἀμφισβητήσεν αὐ· ὡς ἔτι τῶν ἕστων μο-
 είδων, τῶν τε ἐκτὸς, καὶ τῶν ἐν σώματι, ἔτι
 ἐν τῇ ψυχῇ, πρῶτα ταῦτα ὑποαρχῆν τοῖς
 μακαρίοις δὲ. ὁδοῖς γὰρ αὐ φαῖν μακα-
 ριον ἢ μητὲν μόριον ἔχοντα ἀμύδιαι, μηδὲ
 φρονητικῆς, μηδὲ δικαιοσύνης, μηδὲ
 φρονήσεως, ἀλλὰ δεδῶτα μὲν ταῖς ἀφί-
 πετοῦσιν μίας ἀπεχόμενον ἢ μητὲν ὅς,
 αὐ ὅτι θυμῶσιν τῶν φαγῶν ἢ πικρῶν, ἢ ἐχά-
 των· ἐνεκα δὲ τέταρτημορίαι ἀφαιρέοντα
 τοῖς φιλοτάτοις φίλοις· ὁμοίως ἢ καὶ τὰ περὶ
 τῆς ἀφρονοῦσιν ἕως ἀφρονα καὶ διεψυσμένον,
 ὡς περὶ τὸ παιδίον, ἢ μνηστῆρον. ἀλλὰ ταῦ-
 τα μὲν λεγόμενα, * ὡς περὶ πρῶτες αὐ σὺλ-
 λωρήσασθαι· ἀφαιρέσθαι δὲ ἐν ταῖς ποσῶν, καὶ
 ταῖς ὑποδοχῆς. ἢ μὲν γὰρ ἀρετῆς ἔχον
 ἰκανὸν νομίζουσιν ὁπωσοῦν· πλούτου ἢ, ἔτι
 χρημῶν, ἔτι δυνάμεως, ἔτι δόξης, ἔτι πλού-
 των τῶν τοιούτων, εἰς ἀπειρον ζητῶσι πλὴν
 ὑπερβολῶν. ἢ μὲν δὲ αὐτοῖς ἐσθλῶν, ὅτι
 ῥαδῶν μὲν περὶ τούτων καὶ ἀφαιρῶν τῶν ἔργων
 * ἀφαιρέσθαι μὲν πλὴν πίστιν, ὁρῶντας ὅτι
 κατῆσθαι καὶ φυλάττουσιν ἔτι τῶν ἀφαιρέσθαι τοῖς
 ἐκτὸς, ἀλλ' ἐκείνα ταῦτα καὶ τῶν ζῆν δὲ
 δαμόνως, εἴτ' ἐν ταῖς χαίρῶν ὅσιν, εἴτ' ἐν
 ἀρετῇ τῆς αἰθερῶν, εἴτ' ἐν ἀμφοῖν,
 ὅτι μᾶλλον ὑποαρχῆν τοῖς ὅσιν μὲν καὶ τῶν
 ἀφρονοῦσιν κεκοσμημένοις εἰς ὑπερβολῶν,
 περὶ ἢ τῶν ἔξω κτήσιν τῶν ἀγαθῶν μετελά-
 ζουσιν, ἢ τοῖς ἐκείνα μὲν κεκτημένοις πλείω
 τῶν χρησίμων, ἐν δὲ τούτοις ἐλλείπουσιν. οὐ
 μὲν ἀλλὰ ἔτι τὸν λόγον σκοποῦσιν αὐτοῖς
 ἀσπίδον ὅσιν. τὰ μὲν γὰρ ἐκτὸς, ἔχον πέ-
 ρας, ὡς περὶ ὄργανον ἢ πρῶτον δὲ τῶν χρησίμων
 ὅσιν, ὡν τῶν ὑπερβολῶν, ἢ βλαπτικῶν αἰατ-
 τῶν, ἢ μητὲν ὄφελος εἶναι αὐτῶν τοῖς ἔχουσι.
 ἢ τῶν περὶ ψυχῶν ἕκαστον ἀγαθῶν, ὅσιν περὶ
 αὐτῶν ἀφαιρέσθαι, ὅσιν μᾶλλον χρησίμων
 εἶναι· εἰ δὲ καὶ τούτοις ὅσιν λέγῶν, μὴ μόνον ὅσιν
 καλῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν χρησίμων. ὅσιν δὲ δῆλον
 ὡς ἀκολουθῶν φήσομεν τῶν ἀφαιρέσθαι τῶν ἀει-
 σθητικῶν ἀφαιρέσθαι πρὸς δῆλον, καὶ
 τῶν ὑπερβολῶν ἡμῶν * εἰληχε ἀφαιρέσθαι.

Lamb.
 ὡς περὶ εἰρή-
 καμῶν.

Lamb.
 λαμβάνει,
 quod est
 visitatus.

γρ. εἰληχε,
 mendose

A Quocirca oportet hoc primum inter nos
 constare & conuenire, quænam sit omni-
 bus, paucissimis exceptis, optatissima & ma-
 ximè expetenda vita: deinde utrùm cum
 aliis communiter & separatim eadem sit, an
 alia. Cùm existimemus igitur multa de vi-
 ta optima, in iis libris quos exotericos, id
 est, quasi externos appellare consueuimus,
 satis ad rem accommodatè dici, etiam
 nunc iis utendum nobis est. Nemo enim
 profectò, quod ad vnam quidem diuisio-
 nem attinet, in controuersiam vocatit, quin,
 B cùm tria sint bonorum genera, externa, ea
 quæ sunt in corpore, ea quæ in animo, hæc
 omnia beatis suppetere oporteat. Nemo
 enim beatum dixerit eum, in quo neque
 fortitudinis, neque temperantiæ, neque iu-
 stitiæ particula insit vlla: sed qui muscas cir-
 cumvolitanteis metuat, & cùm esuriat aut
 sitiatur, nulla re sibi temperet etiam deterrima
 atque extrema; amicos carissimos atque in-
 timos ob quadrantem interimat: similiter-
 que in iis quæ ad mentem attinent, a què sit
 imprudens & excors, parique mentis errore
 afficiatur, atque puer aliquis aut insanus.
 C Hæc igitur quæ ita dicuntur, omnes, vt di-
 ximus, vno ore concesserint: sed de quanto
 & excellentia immoderata ambigunt. Vir-
 tutis enim quantumcumque habeant, sa-
 tis se habere existimant. Diuitiarum verò
 & pecuniæ, & potentia, & gloria, & ta-
 lium omnium rerum cupiditati nullum mo-
 dum statuunt, nullum finem imponunt. Nos
 autem eis respondebimus, facile quidem
 esse his de rebus etiam ex factis argumenta
 ad fidem faciendam sumere, cùm videa-
 mus, eos parare & retinere non virtutes bo-
 nis externis, sed bona externa virtutibus: &
 D beatè viuendi facultatem, siue ea hominibus
 posita sit in voluptate, siue in virtute, siue
 vtroque, datam esse maiorem iis qui mo-
 rum quidem & mentis virtutibus egregiè &
 supra modum sunt exornati, bonorum au-
 tem externorum copiis mediocriter instru-
 cti: quàm iis qui, cùm multo plura bona ex-
 terna habeant superuacanea, quàm ad vi-
 ctum cultumque vtilia, à virtutibus sint ino-
 pes ac vacui: verumtamen etiam iis qui hanc
 quæstionem ad rationem spectare atque exi-
 gere volent, facile veritas patebit. nam bo-
 E na externa, tanquam instrumentum quod-
 dam, extremum habent. quicquid autem
 vtile est, in iis rebus consistit, quare nimium
 necessariò aut obest iis qui habent, aut ni-
 hil prodest. At vnumquodque eorum bono-
 rum, quæ in animo insunt, quo maius &
 vberius est, hoc vtilius est: si hæc bona non
 solum honesta, sed etiam vtilia quasi cogno-
 miento quodam sunt appellanda. In summa
 autem perspicuum est, nos esse dicturos opti-
 marum cuiusque rei affectionum talem com-
 parationem & proportionem inter se futuram:

qualis excellentia & differentia iis rebus con-
 tigit quarum rerum has affectiones esse dici-
 mus. Quare si animus & bonorum exter-
 norum possessione, & corpore carius ac præ-
 stabilius quiddam est, tum simpliciter, tum
 nobis: etiam optima cuiusque horum affectio
 eandem proportionem & comparisonem in-
 ter se habeat necesse est. Præterea propter
 animum hæc sunt optabilia & expetenda na-
 tura: & omnes benè sanæ mentis homines ea
 expetere propter animum debent, & non a-
 nimum propter illa. Tantum igitur ad vnum-
 quemque felicitatis peruenire, quantum cui-
 que virtutis & prudentiæ, & actionum his
 consentanearum contingit, conveniat inter
 nos Dei testimonio utentes: qui quamvis
 fortunatus & beatus sit, non tamen propter
 vnum bonum externum beatus est, sed ip-
 se propter se, & quia sit cuiusdammodi na-
 tura. nam etiam propter hanc causam secun-
 da seu prospera fortuna à beatitudine neces-
 sariò differt. bonorum enim, quæ extra ani-
 mum sunt, casus & fortuna, causæ sunt
 efficientes: iustus verò aut temperans nul-
 lus est à fortuna, neque propter fortunam.
 Consequens autem est, & eandem rationes
 desiderat, civitatem optimam, suæque ne-
 gotia præclarè gerentem, esse etiam beatif-
 simam. Fieri porrò non potest ut ij nego-
 tium suum præclarè gerant, qui res hone-
 stas & præclaras non agant. At nulla præcla-
 ra actio neque viri neque civitatis sine virtute
 & prudentia est. Fortitudo autem & iustitia
 & prudentia civitatis eandem vim & spe-
 ciem habent, atque illæ quas unusquisque
 mortalium consecutus, iustus & prudens &
 temperans appellatur. Sed hætenus hæc
 instar proæmij ei disputationi, quam habi-
 turus sumus, præposita sint. Nam neque ea
 prætermittere fas nobis fuit, neque ut omnes
 rationes huius sermonis proprias persequere-
 mur, rerum natura tulit. Sunt enim hæc
 alius quæstionis & loci. Nunc autem hoc po-
 situm sit, vitam optimam & separatim cu-
 iusque & communiter civitatum esse eam,
 quæ virtuti consentanea est, tanta bonorum
 copia instructæ, ut particeps esse possit con-
 gruentium virtuti actionum. Iis autem, qui
 hæc in controuersiam vocant, omissis, nunc
 in hac quam ratione & via suscepimus, dispu-
 tatione, posteriùs videndum erit quid res-
 pondeamus: si quis fortè iis quæ dicta sunt,
 non assentiatur.

CAPVT II.

*Docet, beatitudinem eandem esse vniuscuiusque
 hominis ac civitatis: Affines deinde quæ-
 stiones aliquot proponit.*

Vtrum autem beatitudo sit eadem di-
 cenda vniuscuiusque hominis atque
 Tom. III.

A ὡν φαίμεν αὐτὰς εἶναι) διαφέρεται ταύτας ὡστ'
 εἶναι ὅτιν ἢ ψυχῆ, καὶ τῆς κτήσεως καὶ τῆς σώμα-
 τος ἡμιώτερον, καὶ ἀπλάως, καὶ ἡμῖν, ἀνά-
 κη ἔτ' ἀφ' ἑστέον τ' ἀείψην ἐκείνου, ἀνάλο-
 γον τούτων ἔχον. ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἐνεκεν ταύ-
 τα πέφουκεν αἰρετά: καὶ δὲ πρῶτας αἰρετάς
 τοῖς δὲ φρονοῦσιν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ἐνε-
 κεν τῆς ψυχῆς. ὅτι μὴ οὕτω ἐκείνω τῆς διδαι-
 μονίας ἐπιβλήθη τσοῦτον, ὅσον αὐτῶν ἀρετῆς
 ἔφρονησεως, καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ταύτας,
B ἔγω σιωποῦμεν λογισμὸν ἡμῖν, μῆτις περὶ
 θεῶν χωρὶς ὅς διδάσκον μὴ ὅτι καὶ μα-
 κείως, δι' ἕτερον τῆς ἐξωτερικῆς ἀγαθῶν,
 ἀλλὰ δι' αὐτὸν αὐτὸς, καὶ περὶ ποῖος τις εἶναι
 τῆς φύσιν ἐπεὶ καὶ τῆς ἀτυχίας τῆς διδαιμο-
 νίας διαφέρει ταύτ' ἀνακρίνον ἐτέρων εἶναι). τῆς
 μὴ γὰρ ἐκ τῶν ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τῶν ταύ-
 τόματον καὶ ἡ τύχη· δικαίως δὲ ὁσδεῖς ὁσδεῖ
 σῶφρων ἀπὸ τύχης, ὁσδεῖ δὲ πλεὺς τύχης
 ὅτιν. ἐχόμενον δὲ ὅτι, καὶ τῆς αὐτῶν λόγων
 δεόμενον, καὶ πόλιν διδάσκονα τῆς ἀείψην εἶναι)
 καὶ ἀρετῆς πρῶτον καλῶς ἀδύατον τῆς κα-
 λῶς ἀρετῆς τοῖς μὴ τὰ καλὰ ἀρετῆς
 σιν ἕτερον τῆς καλῶν ἔργων, ἕτ' ἀειδῶς, ἕτε πό-
 λεως, χωρὶς ἀρετῆς καὶ φρονησεως· ἀνδρία
 τῆς πόλεως καὶ δικαιοσύνη, ἔφρονησις, τῆς αὐ-
 τῶν ἔχον διδάσκον, καὶ * μαρτυρῶ, ὡν με-
 τὰ τῶν ἐκείνων τῆς ἀειδῶς πῶν, λέγεται δι-
 κάσιος, καὶ φρόνιμος, ἔσῶφρων. ἀλλὰ γὰρ
 ταῦτα μὴ ἐπὶ τσοῦτον ἔγω πεφρονημασ-
 μῶνα περὶ λόγων ἕτε γὰρ μὴ ἡ γὰρ αὐτῶν
D διδάσκον, ἕτε πρῶτας τοῖς οἰκείους ἐπεξελ-
 θεῖν ἐνδέχεται λόγοις· ἐτέρας γὰρ ὅτιν ἔρ-
 γων ἡρώς ταῦτα. νῦν δὲ ὑποκείσθω τσο-
 σοῦτον, ὅτι βίος μὴ ἀείψης, καὶ χωρὶς ἐκεί-
 σου, καὶ κοινῆ τῆς πόλεσιν, ὁ μὲν ἀρετῆς
 * καχορηγημῶν ἐπὶ τσοῦτον, ὡς τε μετὰ-
 χῶν τῆς κατ' ἀρετῆς ἀρετῆς ἀρετῆς. πρῶτος τῆς
 τοῖς ἀμφισβητοῦσιν, ἐάσθωτα ὅτι τῆς
E νῦν μεθόδου, διασκεπτεῖον ἕτερον, εἶ τις
 τοῖς εἰρημῶν τῶν γὰρ μὴ περὶ τσοῦτον.

Κ Ε Φ Α Λ. β'.

Ὅτι τὸν αὐτὸν βίον ἀνακρίνον εἶναι τὸν ἀρί-
 στον, ἐκείνω τε τῆς ἀειδῶς πῶν, ἔ κοι-
 νῆ τῆς πόλεσι. καὶ πολλαὶ περὶ τῆς το
 συμβαίνουσαι ἀπορίαι.

Πότερον δὲ πλεὺς διδαιμονίας πλεὺς αὐ-
 τῶν εἶναι φατέον, ἐπὶς τε ἐκείνου τῆς
 Bbb iij

ἀνθρώπων ἔ πόλεως, ἢ μὴ τὴν αὐτὴν, λοιπὸν ἔστιν εἰπεῖν. φανερόν γ' ὅτι τῶν πό-
 τεων γὰρ ἀπολογησάμενοι εἶ) τὴν αὐτὴν. ὅσοι
 γὰρ ἐν πλούτῳ ὁ ζῆν δὲ πῆνται ἐφ' ἐνός,
 ἔτι καὶ τὴν πόλιν ὀλλῶ, ἐὰν ἢ πλοῖα, μα-
 καρίζουσιν. ὅσοι τε τὴν τυραννικὴν βίον μά-
 λιστα ἠμῶσιν, ἔτι καὶ πόλιν τὴν πλείστων ἀρ-
 χουσιν, ἀδαιμονεσάτω ἀπ' εἰ) φαῖεν. εἰ
 τέ τις τὴν ἑνα δι' ἀρετῆν ἀποδέχεται, καὶ πό-
 λιν ἀδαιμονεσάτω φήσῃ τὴν ἀσπουδαγοτέ-
 ραν. ἀλλὰ ταῦτα ἤδη δύο ἔστιν ἀδῆται σκέ-
 ψως, ἐν μὲν, πότερος ἀρετῶτερος βίος,
 ὁ δὲ τῆ συμπολιτῆα ἔ κοινωνῶν πό-
 λεως, ἢ μάλλον ὁ ξενικός καὶ τὴν πολιτικῆς
 κοινωνίας ἀπολελυμένος. ἐπὶ γ', τίνα πολι-
 τεῖα θετέον, ἔ ποῖα ἀρετῶσιν πόλεως ἀ-
 εἰσιν εἴτε πᾶσιν ὄντος ἀρετῆ κοινωνῶν πό-
 λεως. εἴτε καὶ, πῶς μὲν μὴ, τοῖς γ' πλείστοις.
 ἐπεὶ γ' τὴν πολιτικῆς ἀφαιρέσεως ἔ θεωρίας
 τῶν ἔστιν ἔργον, ἀλλ' ἔ τὸ πᾶσι ἔκαστον ἀρε-
 τῶν. ἢ μὲν γ' ταῦτα περὶ ἡμῶν ἀρετῶν τὴν
 σκέψιν ἐκείνο μὲν πᾶσιν ἀρετῶν δὲ εἶη, τῶν δ'
 ἔργον τὴν μεθόδου ταύτης. ὅτι μὲν οὖν ἀγαθ-
 ῶσιν εἰ) πολιτείας ἀεἰσιν ταῦτα, * κατ'
 ἡμῶν τὰ ξενικὰ ὅσπερ οὖν ἀρετῶν ἀρετῶν ἔ
 ζῶν μακαρίως, φανερόν ἔστιν. ἀμφισβη-
 τεῖται γ' περὶ αὐτῶν τῶν ἀπολογησάμενοι τὸν
 * μετ' ἀρετῆς βίον ἀρετῶτατον, πότερον
 ὁ πολιτικῆς ἔ πρακτικῆς βίος ἀρετῶς, ἢ
 μάλλον ὁ πᾶσιν τῶν ἐκτός ἀπολελυμῶν,
 οἷ, θεωρητικῆς ἔσιν ὄν μόνον ἔκαστος φαῖεν
 φιλόσοφον. σχεδὸν γὰρ ταῦτοις τοῖς δύο βίοις
 τὴν ἀνθρώπων οἱ φιλοπρόματοι πρὸς ἀρε-
 τῆν φαῖνονται πρᾶξι μὲν, καὶ τὴν πρᾶ-
 τῶν, καὶ τὴν νῦν. λέγω γ' δύο, τὸν τε πολιτι-
 κὸν καὶ τὴν φιλόσοφον. ἀφαιρέσει γ' ἔ μικρόν
 ποτέρως ἔχῃ τὸ δῆλές. ἀνάγκη γὰρ τὸν τε
 δὲ φρονιμῶτα πρὸς τὴν βελτίω σκοπὸν
 συντάττει, καὶ τὴν ἀνθρώπων ἔκαστον, καὶ κρι-
 νῆ τὴν πολιτείας. νομίζουσι δὲ οἱ μὲν τὴν
 πέλας ἀρετῶν, δεσποτικῶς μὲν γινώσκον,
 μετ' ἀδικίας ἔκαστος εἰ) τὴν μεγίστης πολιτι-
 κῶς γ', ὅ μὲν ἀδικον οὐκ ἔχῃ, ἐμπόδισιν γ'
 ἔχῃ τῆ * πρὸς αὐτῶν βῆμερα. ταῦτων δ'
 ὡς πρὸς δὲ ὁμοίας ἔτεροι τυγχάνουσι δδ-
 ξάζουτες. μόνον γὰρ ἀδρός τὸν πρακτικὸν
 εἰ) βίον καὶ πολιτικὸν. ἐφ' ἕκαστης γὰρ ἀρε-
 τῆς οὐκ εἰ) πρᾶξις μάλλον τοῖς ἰδιώταις,
 ἢ τοῖς πᾶσι κοινὰ πρᾶξις ἔ πολιτῶν μέ-
 ροις. οἱ μὲν οὖν ἔτως ἔπολαμβαίνουσιν.

A civitatis, necne, reliquum est vt explicemus. At etiam hoc in promptu est. omnes enim ean-
 dem esse vno ore concesserint. Nam quicum-
 que in diuitiis bene viuere de vno homine po-
 nunt, hi etiam civitatem, si sit locuples & co-
 piofa, beatam prædicant, & quicumque vi-
 tam tyrannicam cæteris omnibus anteponunt,
 hi etiam civitatem plurimis imperantem,
 beatissimam pronuntiant: & si quis vnum ali-
 quem virtutis nomine maximè admiratur &
 probat, hic & civitatem, quo erit virtute or-
 natior, eo dixerit esse beatior. Sed hæc iam
 B sunt duo, quæ considerationis indigent: vnum,
 vtra vita sit magis expetenda, ea quæ in
 communione reipublicæ administrationis &
 civitatis traducatur, an potiùs peregrini pro-
 pria & à civili societate segregata ac soluta:
 alterum, quæ reip. administrandæ forma, &
 quæ civitatis affectio siue ordinatio, siue, (vt
 ita dicam) dispositio, optima sit locanda, siue
 omnibus optabile sit & expetendum, in civili
 societate versari; siue aliquibus quidem mini-
 mè, sed plerisque etiam. Quoniam autem co-
 C gitationis & cognitionis civilis hoc munus
 est, non quid cuique rei sit expetendum, vi-
 dere; nos porro hanc disputationem nunc in-
 stituimus ac suscepimus: illud quidem alie-
 num à nostro instituto fuerit, hoc verò pro-
 prium munus huius à nobis via & ratione sus-
 ceptæ institutionis. Hanc igitur necessariò
 esse optimam reip. administrandæ formam,
 ex cuius ordinatione quivis res optimas agat &
 beatè viuat, perspicuum est. Ambigitur autem
 ab iis ipsis, qui concedunt vitam cum virtute
 coniunctam, esse maximè expetendam, verùm
 D vita civilis, & ad agendum expedita, sit opta-
 bilis & sumenda, an ea potiùs, quæ ab omnib.
 rebus externis segregata est ac soluta: verbi
 causa, ea quæ in contemplatione & cognitio-
 ne rerum consumitur: quam solam quidam
 dicunt esse philosopho dignam. Ferè enim
 hæc duo vitæ genera, homines laudis & gloriæ
 virtute partæ cupidissimi, aliis anteferre re-
 periuntur, & qui olim vixerunt, & qui nunc sunt.
 Duo autem dico, civile, & philosophicum.
 Magni porro referre, vtrum sit verum. Ne-
 cesse enim est, cum qui prudentia valet, & pri-
 uatim singularem hominem, & communiter
 E reipublicæ administrandæ formam, ita se
 componere & parare, vt cum vitæ finem qui
 sit melior, sibi proponat. Existimant autem alij
 quidem, finitimis imperare, si hoc domino-
 rum in morem, & imperiosè fiat, cum iniu-
 stitia maxima esse coniunctum: sin civiliter,
 iniustitia hoc quidem vacare, sed impedimen-
 to esse vitæ tranquillitati & prosperitati. Alii
 cum his pugnantes, aliter opinantur. Solam
 enim viri esse propriam vitam in actione posi-
 tam, & civilem. Nam quæ cuiusque virtutis
 sunt actiones, non magis ad priuatos, quàm
 ad eos qui temp. gerunt, & in republ. versan-
 tur, pertinere. Sic igitur quidam existimant:

Lamb. κατ' ἡμετέρας.

γρ. μ. β. δρ.

γρ. πρὸς ἀ- πὴ melius.

alij verò solam reipublicæ administrandæ rationem herilem, & domino conuenientem & tyrannicam, beatam esse dicunt. Quin apud nonnullos, & in reipublicæ administratione hic legibus finis propositus est, in finitimos dominari. Quapropter quamuis plurimæ leges apud plerisque sparsim & confusè, vt ita dicam, latæ sint, sicubi tamen leges ad aliquid vnum spectant, hoc petunt ac destinant, vt imperium obtineant: quemadmodum Lacedæmone, & in Creta, tum disciplina tum legum multitudo ad rem militarem composita & comparata est. Præterea in iis gentibus, quæ plura obtinere, & superiora habere possunt, huiusmodi potentia plurimi fit, in summoque honore est: vt apud Scythas, & Persas, & Thraces, & Celtas. Apud quasdam enim nationes etiam leges exstant, quæ ad hanc virtutem excitant, quemadmodum Karthagine sunt annulorum ornatum ita quemq; capere, vt plurimas militias tolerarit. Quin lex erat hæc quondam in Macedonia, vt qui nullum hostem occidisset, capistro cingeretur. Apud Scythas autem, ei qui hostem neminem interfecisset, ex eo scypho, qui circumferbatur die quodam festo, bibere non licebat. Apud Hispanos, gentem bellicosam, tot numero verucula, (obeliscos appellant) circum sepulcrum defigunt, quot quisque hosteis interemerit: aliæque multa apud alios talia partim legibus comprehensa, partim institutis & consuetudine recepta sunt. Atqui videri fortasse possit dictu absurdum, iis qui rem accuratè considerare velint, munus esse viri ad remp. administrandam apti & scientia ciuili instructi, perspicere atque intelligere posse, quomodo finitimis imperet, velint nolint. Nam qui possit hoc aut societati ciuili, aut latoris legum officio conuenire, quod ne legitimum quidem est? Legitimum autem non est, non solùm iustè, verumetiam iniustè imperare. fieri autem potest vt quis alios subigat ac superet etiam iniustè. Atqui nec in cæteris scientiis hoc fieri videmus. Nam neque medici, neque gubernatoris munus est aut persuadere aut inferre vim: illius quidem, iis qui curantur, huius verò, nautis & vectoribus. Sed multi rationem in seruos dominandi, scientiam ciuilem esse videntur existimare, & quod in se neque iustum neque vtile esse dicunt, hoc non pudet ipsos in alios exercere. Ipsi enim vt sibi iustè impertur, postulant: aduersus alios verò iura non sunt eis curæ. Absurdum autem est non esse natura id quod in alterum dominatur, & id quod non dominatur. Quare si ita se res habet, non in omnibus oportet conari dominari, sed in eos qui apti sunt ad domini imperium subeundum natura: quemadmodum neque ad epulas aut sacrificium homines venari,

A οἱ δὲ, τὸν δεσποτικὸν καὶ τυραννικὸν ἔχοντα τῆς πολιτείας εἶ) μόνον βυδάμονα φασί. πρὸ οἰοῖσι δὲ καὶ τῆς πολιτείας εἶ) ὅρος τῶ νόμων. ὅπως δεσποζῶσι τῶ πέλας. δὲ καὶ τῶ πλείων νομίμων χυδῶ, ὡς εἰπεῖν, χειρῶν πρὸς τοῖς πλείοσι, ὁμῶς εἶπου τι πρὸς ἐνοίνοισι βλέποισι, τῶ κρατεῖν σοχάζονται πρότε. ὡς πρὸ ἐν Λακεδαιμόνι καὶ Κρήτη πρὸς τοῖς πολέμοις σωτέτακται χροδὸν ἢ τε παιδεία, καὶ τῶ νόμων

B πλῆθος. ἐπὶ δὲ ἐν τοῖς ἔθνεσι πᾶσι τοῖς δυνατάμοις πλεονεκτεῖν, ἢ τοιαύτη τεπέμηται διώαμῖς. οἷ) ἐν Σκύθαις, καὶ Πέρσαις, ἐ Θραξί, ἐ Κελπίς. ἐν οἰοῖσι γὰρ ἐ νόμοι γινέσι εἰσι πρὸξιώνοντες πρὸς τῶ ἀρετῶ τούτων, κατὰ πρὸ ἐν Καρχηδόνι φασί τὸν ἐκ τῶ κείων κόσμον λαμβάνειν, ὅσας αὐ στρατεύωνται στρατείας. ἡ δὲ ποτε καὶ περὶ Μακεδονίας νόμος, τῶ μήτενα ἀπεκτακότα πολέμιον ἀδρα, πρὸς ἐξ ἑαυτῶ τῶ φορ

C βῆδῶ. ἐν τῶ Σκύθαις ἐκ ἐξελῶ πύρην ἐν εὐορτῆ τῆνι σκύφον πρὸς φερόμενον, τῶ μήτενα ἀπεκτακότα πολέμιον. ἐν τῶ τοῖς Ἰθρησιν, ἐθνή πολεμικῶ, τοσούτοις ἀειθμῶν ὀβελίσκοις καταπηγύοισι πρὸς τῶ τάφον, ὅσοις αὐ ἀφροφείρη τῶ πολέμιον. καὶ ἔτερον δὲ πρὸ ἔτεροις ἐστὶ τοιαῦτα πολλά. τὰ μὲν νόμοις κατελημμένα, τὰ τῶ ἔθεσι. καίτοι δὲ ξέρον αὐ ἀγαν ἀτοπον ἴσως εἶ) τοῖς βουλομένοις ὀπισθοπεῖν, εἰ τῶ τῶ ἔργον τῶ πολιτικῶ τῶ διώαμῶ θεωρεῖν, ὅπως ἀρχὴ ἐ δεσποζῆ τῶ πλῆσιον, ἐ βυλομένων, ἐ μὴ βουλομένων. πῶς γὰρ αὐ εἶη τῶ το πολιτικόν, ἢ νομοθετικόν, ὅγε μὴ δὲ νόμιμόν ἐστιν; ἐ νόμιμόν τῶ, τῶ μὴ μόνον * δικαίως, ἀλλὰ

D ἐ ἀδικῶς ἀρχῆν κρατεῖν δὲ ἐστὶ * καὶ μὴ δικαίως. ἀλλὰ μὲν ἔσθ ἐν πᾶσι ἀλλαις ὀπιστήμας τῶ το ὀράμεν. ἔτε γὰρ τῶ ἰατρῶ, ἔτε τῶ κυβερνήτου ἔργον ἐστὶ, τῶ ἢ πείσασ, ἢ βιάσαμῶ. τῶ μὲν τοῖς θεοπελομένοις, τῶ

E τῶ πλωτήρας. ἀλλ' εὐοκασίνοι πολλοὶ τῶ δεσποτικῶ, πολιτικῶ οἰεῶσι εἶ) καὶ ὅπρ αὐτοῖς ἔκαστοι ἔ φασί εἶ) δικαίον, ὅσδε συμφύρον, τῶ τῶ ἐκ ἀγμῶνται πρὸς τοῖς ἀλλοις ἀσχυῶτες. αὐτοὶ μὲν γὰρ πρὸ αὐτοῖς τῶ δικαίως ἀρχῆν ζητῶσι πρὸς δὲ τοῖς ἀλλοις ὅσδε μὴ τῶ δικαίων. ἀτοπον τῶ εἰ μὴ φύσῶ, τῶ μὲν δεσποζόν ἐστὶ, τῶ δὲ ἐ δεσποζόν. ὡς τε εἶπρ ἔχῶ τῶ ἔχον τῶ τον, ἔ δὲ πρότε

πρὸς ἑαυτῶ δεσποζόν, ἀλλὰ τῶ δεσποζόν. ὡς πρὸ ὅσδε θρησκῶν ἐστὶ θοίνῶ ἢ θυσίαι ἀρ. θεοποις, Tom. III.

ἀλλὰ ὁ πρὸς τὸ τοιοῦτον ἔστι δὲ θη- A
 ρυτὸν, ὃ δὲ ἀγριον ἢ, ἐδεσὸν ζῶον. ἀλλὰ
 μὴ εἴη γ' αὖτε καὶ ἐαυτὴν μία πόλις
 βιδαμονίῃ ἢ πολιτεύεται δηλονότι καλῶς·
 εἴθε εὐδὲ γένοιτο πόλιν οἰκεῖσθαι που καὶ
 ἐαυτὴν νόμοις χρωμίστω σπουδαίοις, ἧς
 τὴ πολιτείας ἐπισημῶς ἔπρὸς πόλεμον,
 ὅθεν πρὸς ὁ κατεῖν ἔσται τῶν πολεμίων
 μηδὲν γὰρ ἐπὶ χέτω τοιοῦτον. δὴλον δ' ἔστι
 ὅτι πάσας τὰς πρὸς τὴν πόλεμον ἔπι με- B
 λείας, καλῶς μὴ θετέον· ἔχ' ὡς τέλος δὲ
 πρῶτων ἀκρότατον, ἀλλὰ ἐκείνου χάριν
 ταύτας, τῶ δὲ νομοθέτου τῶ σπουδαίῳ ἔστι,
 ὁ θεάσασθαι πόλιν, ἔ γινώσκοντες αἰσθητῶν, καὶ
 πᾶσιν ἄλλω κρινωίας, ζωῆς ἀγαθῆς
 πῶς μετέξοις, ἔ τῆς ἐνδεχομένης αὐτῆς
 βιδαμονίας. εἰσὶ δὲ μὴ τοι τῶν ταπεινῶν
 ἔνια νομίμων· ἔ τῶ τῆς νομοθετικῆς ἔστιν
 ἰδῆν, ἐὰν ἴδῃς ὑπαρχοῦσι γνησίαντες,
 ποῖα πρὸς ποῖοις ἀσκητέον, ἢ πῶς τοῖς κα-
 θήκοις πρὸς ἐκάστοις χρῆστέον. ἀλλὰ τῶτο C
 μὴ καὶ ὑπερὸν τύχοι τῆς πρῶτης οὐσίας
 σκέψως, πρὸς τὴν τέλος δὲ πλὴν ἀείρη
 πολιτείας ἐπισημῶν.

sed id quod venando captari debet. Ca-
 ptari autem venando debet id quod sit ferum,
 animal edule. Verumtamen possit esse etiam
 per se ciuitas vna beata, nempe ea quæ bene
 administratur: siquidem fieri potest vt ciuitas
 sedes suas alicubi seorsum & per se collocari,
 bonis legibus vtens. cuius reipublicæ admi-
 nistratiõis descriptio atque ordinatio, non
 ad bellum neque ad victoriam ab hostibus
 reportandam referatur. Fingamus enim nihil
 esse tale. Perspicuum igitur est omnia ciuita-
 tis studia, omneisque curas, quæ ad bellum
 conferuntur, esse has quidem præclaras ha-
 bendas, verum non vt summum rerum om-
 nium finem, sed has illius gratia. Est au-
 tem boni legum scriptoris diligenter confide-
 rare & videre, quomodo ciuitas, & genus ho-
 minum, & omnes aliæ societates, vitæ cum
 virtute coniunctæ, & beatitudinis sibi conue-
 nientis, & in se cadentis participes esse pos-
 sint. Different porrò inter se nonnullæ le-
 ges scriptæ ab institutis & more. Atque hoc
 munus est scientiæ legum scribendarum, vi-
 dere, si qui fortè sint finitimi, qualia stu-
 dia aduersus quales sint exercenda atque ex-
 colenda, aut quomodo officia in singulos ser-
 uanda. Sed hæc quidem quaestio, ad quem
 finem optimam reip. administrandæ formam
 contendere oporteat, etiam posterius, ita
 vt res postulat, disputari atque explicari po-
 terit.

Κ Ε Φ Α Λ. γ'.

CAPVT III.

Respondet ad varias quaestiones capite superiori
propositas.

Λύσιν τῶν προσηγορευμένων.

Πρὸς δὲ τοῖς ὁμοιογενῶσιν μὴ τὸν D
 μὴ δ' ἀρετῆς εἶ) βίον ἀρετώτατον,
 ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ δὲ πρὸς τὴν χρῆσεως αὐτῆς,
 λεκτέον ἡμῖν πρὸς ἀμφοτέρωσιν αὐτοῖς· οἱ
 μὴ γὰρ ἀποδοκιμάζουσι τὰς πολιτικὰς
 ἀρετὰς, νομίζοντες τὸν τε τῶ ἐλευθέρου
 βίον ἔτερον τίνα εἶ) τῶ πολιτικοῦ, ἔ πρῶ-
 των ἀρετώτατον· οἱ δὲ, τῶτον δ' ἔχουσιν· ἀ-
 δυνάστον γὰρ, τὴ μὴ πρὸς πρῶτον, πρῶ-
 τιν ἔ. * πλὴν δὲ τῶ πρῶτης ἔ τῶ βι-
 δαμονίας εἶ) ταύτων ὅτι τὰ μὴ ἀμφοτέ-
 ρωσιν λέγουσιν ὀρθῶς, τὰ δὲ ἑκάστωσιν ὀρθῶς. οἱ E
 μὴ, ὅτι ὁ τῶ ἐλευθέρου βίος, τῶ δεσποτι-
 κοῦ ἀμείνων. τῶτο γὰρ ἀληθές. ἔστιν γὰρ τῶ
 γε δούλου, ἢ δούλου, χρῆσθαι σεμνόν· ἢ γὰρ
 ἔπισημῶς ἢ πρὸς τῶν ἀμείνων, ὅθεν οἱ
 μετέχουσι τῶ καλῶν. ὁ μὴ τοι νομίζουσι πᾶ-
 σιν ἀρετῶν εἶ) δεσποτίας, ὅθεν ὀρθῶν ἔ
 γὰρ ἔστιν διέσηκεν ἢ τῶ ἐλευθέρων ἀρετῆς,
 Scrib. ἢ αὖ τῶ δούλων, * ἢ αὖ τὸ φύσιν ἐλευθέρων τῶ
 φύσιν δούλων. διώκειται δὲ πρὸς αὐτὰ, ἢ αὖ-

IN eos autem utrosque, qui vno quidem
 ore consentiunt, vitam cum virtute con-
 iunctam esse maximè expetendam; de eius
 verò usu dissentiunt: nobis nunc dicendum
 est. Alteri enim ciuileis magistratus impro-
 bant, existimantes hominis liberi vitam aliam
 quandam esse à vita ciuili, & maximè omnium
 esse optabilem atque expetendam: alteri
 hanc esse optimam arbitrantur: fieri enim
 posse vt qui nihil agit, negotia præclare gerat.
 Præclaram autem negotij gestionem, seu bo-
 nam actionem & beatitudinem, idem esse. Di-
 cimus igitur utrosque partim rectè dicere, par-
 tim non rectè: illos, quòd aiunt hominis li-
 beri vitam ea vita quæ domini imperium in
 seruos exercet, esse meliorem. Hoc enim ve-
 rum est. seruo enim qua ratione seruus est, vt,
 nihil habet gloriacione dignum. nam de re-
 bus ad vsum quotidianæ vitæ necessariis præ-
 cipere, & negotium dare, nihil habet pul-
 chrum aut præclarum. Existimare autem, om-
 ne imperium, esse domini in seruos imperium
 seu dominatum, errare est. Non minùs enim
 differt imperium in liberos ab imperio domini
 in seruos, quàm id quod liberum est natura, ab
 eo quod seruum est natura. qua de re libris
 superioribus cumulatè à nobis explicatura est.

Nic. l. r. c. 2.

Scrib. ἢ αὖ τῶ δούλων, * ἢ αὖ τὸ φύσιν ἐλευθέρων τῶ φύσιν.

Vitam autem otiosam & cessatione torpen-
 tem, magis esse laudandam, quam actionem,
 non est verum. Beatitudo enim, actio est.
 Præterea verò multarum & honestarum re-
 rum finem continent iustorum & temperan-
 tium virorum actiones. Atquin existimare
 forsitan possit aliquis, his ita definitis, sum-
 mam in omnes habere potestatem, esse opti-
 mum. Ita enim plurimarum & honestissima-
 rum actionum penes eum fore potestatem.
 Itaque eum, qui possit imperium obtinere,
 id alteri concedere non oportere, sed potius
 edimere: & neque patrem liberorum, neque
 liberos patris, neque denique amicum amici
 rationem habere debere, neque hac de re la-
 borare. quod enim est optimum, id esse ma-
 ximè expetendum atque optandum. rem au-
 tem suã bene gerere, esse optimum. Hoc igitur
 fortasse verè dicunt, si quidem futurum
 est, ut qui alterum spoliant, quique alteri vim
 inferunt, rei omnium quæ sunt, maximopere
 expetendæ, sint compotes. Sed fieri fortasse
 non potest ut sint: & hoc falsum suppo-
 nunt. non enim iam fieri potest ut sint hone-
 stæ actiones ei qui non tanto exteris antecel-
 lat, quanto vir mulieri, aut pater liberis, aut
 dominus seruis. Itaque qui æqualitatem ab
 initio migrat, nullam tantam actionem po-
 sterius rectè gesserit, quantum iam à virtute
 deflexit ac deerravit. Similibus enim hone-
 stum & ius in eo posita sunt, ut pro sua quisque
 parte imperent. hoc enim æquale & simile
 est. quod verò æquale non est æqualibus, &
 quod simile non est similibus, à natura alienum
 est. Nihil autem eorum quæ à natura aliena
 sunt, honestum est. Quocirca si quis alius sit
 virtute & potestate agendarum rerum optima-
 rum cæteris præstans, huic obsequi est pul-
 chrum atque honestum, huic parère iustum.
 Oportet autem, non solum virtutem, verum
 etiam potestatem ac facultatem in eo inesse, ex
 qua aptus futurus est ad agendum. At si hæc
 præclarè dicuntur, & si beatitudo bona actio
 statuenda est: ergo & communiter omnis ci-
 vilitatis & sigillatim cuiusque hominis ea vita
 fuerit optima, quæ sit ad agendum apta. Sed
 hominem ad actionem aptum, non est neces-
 se ad alios spectare, aliorumque arbitratu ac
 nutu vivere, ut quidam putant: neque has
 solas cogitationes esse ad agendum aptas:
 quæ euentorum gratia suscipiuntur ex agendo
 nascentis: sed multo magis eas quæ sunt per
 se perfectæ, & sua ipsarum causa susceptæ
 contemplationes, & mentis agitationes. Nam
 bona actio, finis est: ergo & actio aliqua. Ma-
 ximè autem eos dicimus agere, & externa-
 rum actionum dominos & compotes esse, qui
 mente & cogitatione opificibus quod agant,
 præcipiunt atque præscribunt. Iam verò ne-
 que eas civitates otio & cessatione torpere ne-
 cesse est, quæ per se & separatim ab aliis sitæ
 sunt, quæque ita vivendi consilium ceperunt.

A νῶς * ἐν τοῖς ἀσθενέσι λόγοις. ὁ δὲ μάλ-
 λον ἐπαίρει ὁ ἀσφακτεῖν τῆ ἀσφίης,
 οὐκ ἀληθές· ἡ γὰρ βιδαμονία ἀσφίης
 ἔστιν. ἐπὶ δὲ πολλῶν ἔχει καλὸν τέλος ἐχρῶσιν
 αἱ τῆν διχαίων καὶ σφραγῶν ἀσφίης καὶ
 τοῖ ἀχ' ἀπὸ ἀσφίης τούτων ἔτω διω-
 εισμένων, ὅτι ὁ κύριον εἶναι πούτων ἀσφί-
 ῶν· ἔτω γὰρ αἱ πλείων καὶ καλλίστων κύ-
 ριος εἶναι ἀσφίης. ὥστε οὐδὲ τὸν διωά-
B ρῆμον ἀρχὴν παρῆναι τῶ πλησίον, ἀλλὰ
 μάλλον ἀσφίης, καὶ μήτε πατέρα παί-
 δων, μήτε παῖδας πατρὸς, μήτ' ὅλως
 φίλον φίλου μηδένα * ἀσφίης, μη-
 δὲ πρὸς τὸ σφραγίτης. ὁ γὰρ ἀσφίης, αἱ-
 ρετώτατον· ὁ δὲ ἀσφίης, ἀσφίης. τῆ-
 ρο μὲν οὕτω ἀληθῶς ἴσως λέγουσιν, εἴπερ ὑ-
 πέρῃ τοῖς ἀποσφίησι καὶ βιαζομένοις,
 ὁ τῆν ὄντων ἀρετώτατον· ἀλλ' ἴσως οὐχ οἶ-
 τε ἀσφίης, ἀλλ' ἀσφίης τῆν
C [* ψυδός.] ἔτι γὰρ ἐπὶ καλῶς τῆ ἀσφίης
 ἐν δὲ λέγει εἶναι τῶ μὴ ἀσφίης τῆ σφίης,
 ὅσον ἀπὸ γυναικός, ἢ πατὴρ τέκνων, ἢ
 δεσπότης δούλων. ὥστε ὁ ἀσφίης, οὐ-
 ρὲν αἱ τῆν κούτον κατὰ τῆν ἔσφιν, ὁ-
 σον ἢ δὴ πρὸς τῆν ἀσφίης. τοῖς γὰρ ὁ-
 μοίους ὁ καλὸν καὶ ὁ δὲ καλὸν ἐν τῶ μέρει·
 τῆν γὰρ ἴσον ἔομοιον. ὁ δὲ μὴ ἴσον τοῖς
 ἴσοις, καὶ ὁ μὴ ὁμοίον τοῖς ὁμοίοις, ἀσφίης
 φύσιν. ὁ δὲ τῆν ἀσφίης καλὸν. ἀπὸ
D καὶ ἀσφίης ἢ κρείττων κατ' ἀρετῆν καὶ
 κατ' ἀσφίης τῆ ἀσφίης, τούτων καλὸν ἀσφίης, καὶ τούτων πείθε-
 σθαι ἀσφίης. ὁ δὲ ἔτι μόνον ἀσφίης, ἀλ-
 λά καὶ ἀσφίης ἀσφίης, κατ' ἑαυτὴν ἔσφιν
 ἀσφίης. ἀλλ' εἰ τῆν λέγειται κα-
 λῶς, καὶ τῆν βιδαμονία ἀσφίης
 ἔσφιν, ἔ κοινὴ πάσης πόλεως αἱ εἶναι καὶ
 κατ' ἑαυτὴν ἀσφίης βίος ὁ ἀσφίης.
 ἀλλὰ τὸν ἀσφίης οὐκ ἀσφίης εἶναι
E πρὸς ἑτέροις, κατὰ τῆν οἰονταί τινες· ὁ δὲ
 τῆ ἀσφίης εἶναι μόνον τῆ ἀσφίης
 κατ' ἑαυτὴν ἀσφίης τῆ ἀσφίης, ἀλλὰ πολὺ μάλ-
 λον τῆ ἀσφίης καὶ τῆ ἀσφίης ἔσφιν ἔσφιν
 εἶναι, καὶ ἀσφίης ἢ γὰρ βιδαμονία τέλος.
 ὥστε καὶ ἀσφίης. μάλιστα ἢ καὶ ἀσφίης
 λέγουσιν, καὶ * κύριον τῆ ἀσφίης ἀσφίης
 ἀσφίης, τοῖς τῆ ἀσφίης ἀσφίης ἀσφίης ἀσφίης
 ἀσφίης, ὁ δὲ ἀσφίης ἀσφίης ἀσφίης ἀσφίης
 κατ' αὐτῆς πόλεως ἴσφιν, ἔ τῆν οὕτω

Victor. delet hæc vocem. Fort. ψυδός.

κα κρείων

περημερίας· ἐνδέχεται γὰρ καὶ μέρη καὶ
 τῆτο συμβαίνειν. πολλαὶ γὰρ κρινωνίαι παρὰ
 ἀλλήλα τοῖς μέρεσι τῆς πόλεως εἰσιν. ὁμοίως
 δὲ τῆτο ἰσάρεχθαι καὶ καθ' ἑνὸς ὁπουοῦ
 ἢν αἰθεροῦτων. ἁλλή γὰρ ἀμὸ θεὸς ἐχοι κα-
 λῶς, ἔ παρὸ κόσμος, οἷς ὅκα εἰσιν ὄξω-
 τερα καὶ παρὰ τῆς οἰκείας τῆς αὔ-
 ρῆς. ὅτι μὲν οὖν τὸν αὐτὸν βίον αἰαλχρῖον εἶ-
 ναι τὸν ἄριστον, ἐκάτω τε ἢν αἰθεροῦτων,
 καὶ κοινῆ τῆς πόλεσι ἔ τῆς ἀμὸ θεροῦτοις,
 φαερον ἔστι.

Κ Ε Φ Α Λ . Δι.

Ὅτι οὐκ ἔστι πόλεως ὅρος ἄριστος, ἢ με-
 γιστὴ τῆ πλήθος ἰσοβολή παρὰ αὐ-
 τάρκειαν ζωῆς ἐπισυώστος.

ΕΠεὶ δὲ πεφρομιῖαται τὰ νῦν εἰρη-
 μῖα παρὸ αὐτῶν, ἔ παρὸ τῆς ἀλλας
 πολιτείας ἡμῖν τεθεώρηται παρὸτερον, ἄρ-
 χῆ τῆν λριπῶν εἰπεῖν παρὸτον, ποίας ἕνας
 δὲ τῆς ἰσοθέσης εἶναι [παρὸ] τῆς μῆγού-
 σης κατ' ἀχρῶ συμετάιναι πόλεως. ἔ γὰρ
 οἷς τε πολιτεῖαν ἡμέοται πλεὸ ἀείσην αἰδὺ
 συμμέτρου χρρηγίας. δὲ δει πολλὰ *
 παρὸυποτεθεῖοται καθάπαρ * ἀχρῶμοις·
 εἶναι μὲν τοι μῆτην τούτων ἀδιώατον. λέ-
 γω δὲ, οἷς παρὸ τε πλήθος πολιτῆν, ἔ χῶ-
 ρας. ὡς παρὸ γὰρ ἔ τοῖς ἀλλοῖς δημιουργοῖς,
 οἷς ὕφαρτη καὶ ναυπηγῶν, δει πλεὸ ὕλλω ὕ-
 πρῆχην, ἔπιτηδείας ἔσταν παρὸς πλεὸ ἐρ-
 γασίας· ὅτω γὰρ ἀμὸ * αὐτῆ τυλχρῶμῆ πρῆ-
 σκῶλασμένη βέλητον, αἰαλχη καὶ ὄ μῆγῶ-
 μῶνον ἰπαὸ τῆς τέχνης εἶναι κάλλιον· ἔτω
 ἔ παρὸ πολιτικῶν καὶ παρὸ νομοθέτη δει πλεὸ οἰ-
 κείας ὕλλω ἰσάρεχθην ἔπιτηδείως ἔχου-
 σταν. ἔστι δὲ πολιτικῆς χρρηγίας. παρὸτον,
 τὸ, τε πλήθος τῆν ἀμὸ θεροῦτων, πόσοις τε
 καὶ ποίοις ἕνας ἰσάρεχθην δει φύση· καὶ
 καὶ πλεὸ χῶρον ὡσαύτως, * ὅσω τε εἶναι,
 ἔ ποίας ἕνα τῶν τῶν. οἷοντα μὲν οὖν οἷ
 πῆγστοι παρὸσῆκειν μεγαλύτεο εἶναι πλεὸ δὲ
 δαύμονα πόλιν. εἰ δὲ τῆτ' ἀληθές, ἀγροου-
 σι ποία μεγάλη καὶ ποία μικρῆ πόλις. κατ'
 ἄρῆμοδὸ γὰρ πλήθος τῆ ἐνοικοιῶτων κεί-
 νοισι τῆ μεγάλω, δει δὲ μάλλον μῆ εἰς ὄ
 πλήθος, εἰς δὲ δῶαμιν ἀποβλέπειν. ἔστι
 γὰρ τῆ ἔ πόλεως ἔργον. ὡς τε τῆ δῶαμέ-
 νω τῆτο μάλις ἀποτελεῖν, τῶν τῶν οἷ-

Sylb. παρὸυ-
 πόσησται.
 vel mox,
 ἀχρῶμοις,
 dandi ca-
 lu.

γρ. αὐτη

Sylb. πῆση

A Fieri enim potest ut eis etiam actionis usus in partibus eueniat. Nam multae communica- tiones inter se partibus ciuitatis intercedunt. Atque hoc in quouis homine similiter inest. nam nisi ita esset, parum pulchrè esset Deo & toti mundo, quibus non sunt externae a- ctiones, neque vllae aliae, praeterquam eo- rum propriae. Eandem igitur vitam opti- mam esse oportere, & sigillatim unicuique homini, & communiter generatimque ci- uitatibus atque omnibus hominibus, perspi- cuum est.

B

CAPVT IV.

*De magnitudine ciuitatis, & ciuium
 multitudine.*

QUoniam autem ea quae nunc exposui-
 mus, prooemij loco de iis dicta sunt,
 quoniamque de aliis reipublicae administran-
 dae formis supra à nobis disputatum & conside-
 ratum est, initium de reliquis rebus dicendi
 hinc capiendum, ut exponamus primùm qua-
 lia quasi fundamenta debeant esse eius quae ex
 animi nostri sententia constatura sit, ciuitatis.
 Non enim fieri potest ut optima existat reipu-
 blicae administrandae forma sine conuenienti
 rerum ad vitæ cultum necessariorum supelle-
 ctile & copia. Quocirca multa à nobis antè
 fundamenta posita sint oportet, quasi optanti-
 bus: nihil tamen horum tale sit, ut fieri aut
 contingere non possit: ea dico, quae ad ciuium
 numerum, & terrae agrique modum, & re-
 gionis naturam pertinent. Quemadmodum
 enim aliis quoque opificibus, ut textori & na-
 uium fabro, materiam ad ea opera quae effi-
 cere volunt, idoneam suppetere oportet, (qua-
 nto enim ea fuerit compositior & paratior, tanto
 opus, quod ab arte efficietur, pulchrius sit ne-
 cesse est,) sic etiam ei qui in republ. admini-
 stranda versatur, & legum scriptori, materiam
 propriam suppetere oportet, appositam at-
 que opportunam. Haec igitur est prima ciui-
 lis supellex & copia, qua instructa debet esse
 ciuitas, hominum multitudo, ut, quot & qua-
 les esse debeant natura, intelligat: idemque
 de regione loci sentiendum, ut sciat quan-
 tam hanc esse, & qualem oporteat. Plerique
 igitur beatam ciuitatem existimant, magnam
 esse conuenire. Quòd si demus hoc verum esse,
 qualis tamen sit magna, qualis parua ciuitas,
 videtur ignorare. Numero enim habitatorum
 metiuntur magnitudinem ciuitatis. verum oporter
 potius non numerum & multitudinem, sed
 potentiam intueri. est enim aliquod & ciuita-
 tis opus. quare quae hoc efficere maximè po-
 test, hanc existimare oportet esse maximam;

quemadmodum Hippocratem non hominem, sed medicum quis eo maiorem dixerit, qui illum corporis magnitudine superat. Verumtamen si iudicium huius rei ex multitudine facere oportet, non ex quavis multitudine tamen existimandum est id fieri oportere, (neceffe enim fortasse est in ciuitatibus esse & multorum seruatorum numerum, & inquilinorum & peregrinorum,) sed ex illorum hominum multitudine, qui sunt pars ciuitatis, & ex quibus, tanquam propriis partibus, constat ciuitas. horum enim multitudo vsitatum ciuium numerum exsuperans, magnam ciuitatem esse arguit ac declarat: ex qua verò ciuitate multi iliberales & sordidi prodeunt artifices, pauci milites armati, hæc non potest esse magna ciuitas. non enim idem sunt magna & frequens hominibus ciuitas. Atqui etiam hoc ex factis & euentis apparet difficile esse, fortasse verò ne fieri quidem posse vt ciuitas nimium frequens hominibus, bene legibus regatur. Eantem quidem certè quæ præclare administrari videntur, nullam videmus ad quantamuis multitudinē recipiendā esse remissam, effusam ac dissolutam. Hoc autem etiam rationibus demonstrari & confirmari potest. nam & lex, ordo quidā est: & bona legum institutio, bona quædam ordinatio est. at numerus valde modum superās, non potest ordinis esse particeps. hoc enim diuinæ potestatis opus est, quæ & hoc vniuersum moderatur & continet. Quoniam igitur pulchritudo in multitudine & magnitudine consistere solet, cui ciuitati is est, quem dixi, cum magnitudine coniunctus multitudinis terminus, hæc ciuitas pulcherrima sit necesse est. Præterea verò aliquis est etiam ciuitatibus magnitudinis modus, quemadmodum & aliarum rerum omnium, animantium, plantarū seu arborū, instrumentorum iusta magnitudo est. etenim vnumquidque horum neque si nimis pusillū, neque si magnitudine modum superet potestatem aut vim suā incolumē cōseruabit: sed interdū natura sua prorsus orbatum erit, aliās nullā vtilitatem afferet. exempli causa, nauigium palmi quidē vnius longitudinem non superans, aut vsque ad duorum stadiorum longitudinem porrectum, non erit omnino nauigium: ad quandam verò magnitudinem progressum, modò propter paruitatem, nauigationē incommodam reddet, modò propter magnitudinē immoderatam atque immensam. Similiter verò & ciuitas ea quidē, quæ ex nimis paucis cōstabit, non erit suis ipsa bonis opibus contenta: at ciuitas quiddā est suis opibus pollens, suisque bonis contentū: quæ verò ex nimium multis, erit illa quidem rebus necessariis sic instructa, suisque bonis ita contenta, vt gens, sed non vt ciuitas. reipubl. enim administrationem in ea inesse haud facile est. quis enim aut imperator multitudinis perquam imensis futurus est, aut præco, nisi Stentoreus?

A πόνει) μεγίστην οἷ, Ἰπποκράτει, ὅτι αὐθροπον, ἀλλ' ἰατρὸν εἶ) μείζω φήσεν αὐτὸς τῆ δ' αὐθροποντος καὶ ὁ μέγιστος τῆ σώματος. ἔ μὲν ἀλλὰ, καὶ εἰ δὲ κείνην πρὸς ὁ πλήθος ἀποβλέποντας, οὐ καὶ ὁ τυχόν πλήθος τῆ το οἰητέον. (ἀναγκάσιον γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν ἴσως ὑπαρχῆν ἔ δουλῶν ἀριθμὸν πολλῶν, ἔ μετρίκων, καὶ ξένων.) ἀλλ' ὅσοι πόλεως εἰσι μέγιστος, καὶ ἔξ ὧν σιωπῶνται πόλις οἰκείων μερίων ἢ γὰρ

B τούτων ὑπορχῆ τῆ πλήθους, μεγάλης πόλεως σημεῖον. ἔξ ἧς ἡ βασιλευσσι μὲν ἔξέρχονται πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν, ὁπλίται ἡ ὀλίγοι, τούτων ἀδυνάτων εἶ) μεγάλων. ἔ γὰρ τούτων μεγάλη τε πόλις καὶ πολυδύστροφος. ἀλλὰ μὲν καὶ τῆ τὸ γὰρ ἐκ τῆ ἔργων φανερόν ὅτι χαλεπὸν. ἴσως δ' ἀδύνατον δινομεῖσθαι τὴν λίαν πολυαὐθροπον. τῆ γὰρ δουλοσύων πολιτεύεσθαι καλῶς ὁδομίας ὁραμὸν ἔσθαι ἀφ' αὐτῶν πρὸς ὁ πλήθος. τῆ το δὲ δῆλον καὶ ἀφ' αὐτῆς τῆ λόγων πίστεως. ὁ, τε γὰρ νόμος τῆ εἰς τίς ἐστὶ, καὶ τὴν δινομίας ἀναγκάσιον ἀναγκάσιον εἶ). ὁ δὲ λίαν ὑποβόλων ἀριθμὸς, οὐ δύναται μετέχῆν τῆ εἰσεως. γίγας γὰρ δὴ τῆ το δύναμειως ἔργων, ἢ τίς ἔ τὸ δε σιωπῶν ὁ πρὸν. ἐπεὶ τὸ γὰρ καλὸν ἐν πλήθῃ καὶ μεγέθει εἶωθε γίνεσθαι. δὲ καὶ πόλιν, ἢς μὲν μέγιστος ὁ λεγόμενος ὅρος ὑπαρχῆ, τούτων εἶ) καλλίστην ἀναγκάσιον. ἀλλ' ἐστὶ τίς ἔ πόλεσι μέγιστος μέτρον, ὡς πρὸ καὶ τῆ ἄλλων

D πρῶτων, ζώων, φυτῶν, ὀργανῶν. καὶ γὰρ τούτων ἕκαστον, ἔτε λίαν μικρόν. ἔτε καὶ μέγιστος ὑποβόλων ἐξῆ τὴν ἀδύναμειν. ἀλλ' ὅτε μὲν, ὁλως ἐστὴν ἀδύνατον ἔσθαι τῆ φύσεως, ὅτε ἡ, φάυλως ἔργον. οἷ, πλοῖον ἀπὸ ταμιαῖον μὲν, ὅτι ἔσθαι πλοῖον ὁλως, ὁ δὲ δυοῖν σταδίων. εἰς δὲ τίς μέγιστος ἐλθόν, ὅτε μὲν, δὲ σμικρότητα φάυλως ποιήσῃ

E τῆ ναυιλίας, ὅτε ἡ, δὲ τὴν ὑποβόλων. ὁ μείζων ἡ ἔ πόλις, ἢ μὲν ἔξ ὀλίγων λίαν, ὅτι αὐτάρκης ἢ ἡ πόλις, αὐτάρκης ἢ δὲ ἐκ πολλῶν ἀγαν, ἐν μὲν τοῖς ἀναγκάσιον αὐτάρκης, ὡς πρὸ ἔθνος, ἀλλ' ἔ πόλις. πολιτείας γὰρ ἔ ἀδύνατον ὑπαρχῆν. τίς γὰρ στρατηγὸς ἔσθαι τῆ λίαν ὑποβόλωντος πλήθους, ἢ τίς κήρσῃ μὴ γεντόρφος; δὲ πρὸ τῆ μὲν εἶ) πόλιν ἀναγκάσιον τὴν ἐκ ἔσθαι του

Quæ primam quidem eam ciuitatem esse necesse est, quæ ex tanta multitudine constat,

πλήθους, ὃ ᾤοντο πλῆθος αὐταρχες
 πρὸς τὸ δὲ ζῆν ἔστι καὶ πλὴν πολιτικῶν κοι-
 νωνίας. ἐν δὲ χεῖρα ἢ καὶ πλὴν ταύτης ὑπερ-
 βολήσων καὶ πλῆθος, εἴη μείζων πόλις.
 ἀλλὰ τῶν τούτων οὐκ ἔστιν, ὡς ἔφαθ' εἰπομένη, ἀ-
 εἰσον. τίς δὲ ἔστιν ὁ τῆς ὑπερβολῆς ὄρος,
 οὐκ ἔστιν ἔργων ἰδὲν ῥαδόν. εἰσὶ γὰρ αἱ ὑπερ-
 βολῆς τῆς πόλεως, τῆς μὲν ἀρχόντων, τῆς δὲ
 ἀρχομένων ἀρχόντων δὲ, ὅτι τὰς αἰτίας, καὶ
 κείσιν ἔργων. πρὸς ἃ κείσιν ἔστι τῶν δι-
 κασίων, καὶ πρὸς τὸ τὰς ἀρχαὶ ἀφαιρέσειν
 κατ' ἀξίαν, ἀναγκαῖον γινώσκον ἀλλή-
 λους, ποῖοί τινές εἰσι, τοῖς πόλιν. ὡς ὅπου
 τῶν μὴ συμβαίνει γίνεσθαι, φάουλως ἀ-
 νάγκη γίνεσθαι τὰ πρὸς τὰς ἀρχαὶ καὶ τὰς
 κείσιν. πρὸς αἰμφοτέρω γὰρ οὐ δίχασι ἀ-
 πογεγράφειν ὅτι ἐν τῇ πολυαὶ δεσπία
 τῆς λίας ὑπερβολῆς φανεραῖς. ἐπὶ ἃ ξένοις
 καὶ μετοίκους ῥαδόν μεταλαμβάνειν τῆς πο-
 λιτείας. ἢ γὰρ χαλεπὸν τὸ λαμβάνειν, ἀφ' ἃ
 πλὴν ὑπερβολῶν τῶν πλῆθους. δῆλον τοίνυν
 ὡς οὐκ ἔστι πόλεως ὄρος ἀριστος, ἢ μεγί-
 στη τῶν πλῆθους ὑπερβολῆ, πρὸς αὐτὰρ
 κείσιν ζωῆς βιωτικῶς. πρὸς μὲν οὖν με-
 γάλους πόλεως διωρίσθαι τὸν ἔσπον τῶν.

A quæ cum sit prima multitudo, suis bonis con-
 tenta sit ad bene viuendum in communitate
 ciuili. Fieri autem potest vt etiam ea ciuitas,
 quæ hanc multitudinem superat, maior sit ciui-
 tas: sed hoc non est, vt diximus, intermina-
 tum neque infinitum. quis enim sit exsuperan-
 tiæ & immoderationis modus ac terminus, ex
 operibus & factis videre facile est. sunt enim
 ciuitatis actiones, & eorum qui imperant, &
 eorum qui parent imperio. Eius porro qui im-
 perat, opus ac munus est, præceptio ac iudica-
 tio. Ad iudicium autem de rebus iustis facien-
 dum, & ad magistratus pro meritis ac dignita-
 te distribuendos, ciuicis cognoscat oportet, qui
 inter se differant & quales sint. nam vbi hoc
 fieri rerum natura non patitur, quæ ad magi-
 stratus & iudicia pertinent, minus rectè admi-
 nistrentur necesse est. In vtrisque enim iniu-
 stum est aliquid agere negligenter & inconsi-
 deratè: quod in nimis frequenti hominum
 multitudine perspicuè inest. Præterea verò
 peregrinis & inquilinis facile est ad reipub. ad-
 ministrationem peruenire. Ignorari enim &
 fallere, difficile non est propter multitudinis
 exsuperantiam & immensitatem. Apparet igitur
 hunc esse ciuitatis finem & terminum opti-
 mum, maximam multitudinis exsuperantiam,
 eo consilio coactam, vt rebus ad victum cul-
 tumque vitæ necessariis instructa, & suis ipsa
 bonis contenta sit, quæ sit oculis omnium pro-
 posita: hoc est, quæ facile conspici, & cognosci
 possit. De magnitudine igitur ciuitatis, hoc
 modo sit explicatum.

ΚΕΦΑΛ. Ε.

CAPVT V.

Ποῖαν γὰρ δεῖ τῆς πόλεως εἶναι χώραν.

De agro qui ad condendam urbem sit commo-
dissimus.

ΠΑΡΑΓΛΗΣΙΩΣ δὲ καὶ τὰ
 πρὸς τῆς χώρας ἔχει. πρὸς μὲν γὰρ
 τῶν ποῖαν γὰρ, δῆλον ὅτι πλὴν αὐταρχε-
 σάτων πᾶς τις ἀπ' ἐπαγέσθαι. τοιαύτην
 δὲ ἀναγκαῖον εἶναι πλὴν πρὸς τὸ φέρον. ὃ γὰρ
 πρὸς τὰ ὑπερβολῶν, καὶ δεῖσθαι μητε-
 ρὸς, αὐταρχες. πλῆθος δὲ καὶ μεγέθη το-
 σαύτην, ὡς τε διωρίσθαι τοῖς οἰκω-
 τῶν ζῆν χράζοντες, ἐλευθερίως ἀμα
 καὶ σωφρονίως. * τῶν τῶν ὅτι εἰ κα-
 λῶς ἢ μὴ καλῶς λέγουσιν, ὅτι ἔστιν ὅτι
 σκεπτικῶν ἀκελεύεσθαι, ὅτι ὅλως πε-
 εὶ κτήσεως καὶ τῆς πρὸς τὴν ἔσπον δι-
 πορίας συμβαίνει ποιῆσθαι μεγάλα, πᾶς
 δεῖ, καὶ τίνα ἔσπον ἔχει πρὸς τὴν χρῆ-
 σιν αὐτῶν. πολλὰ γὰρ πρὸς τὴν σκέ-
 ψιν ταύτην εἰσὶν ἀμφισβητήσας, ἀφ' ἃ

D
 S imiliter autem & de agri natura se-
 res habet. Nam quod ad illud atti-
 net, qualis esse debeat, nimirum om-
 nes cum laudauerint, qui sit rerum om-
 nium copia refertus atque instructus,
 suisque ipse bonis contentus: talis au-
 tem sit necesse est, qui sit omnium re-
 rum ferax: omnibus enim rebus abunda-
 re, & nulla egere, hoc est suis ipsum bo-
 nis contentum esse, omniumque rerum
 copia refertum atque instructum esse. mul-
 titudine autem & magnitudine talis, vt
 qui in eo habitent, possint viuere, ab om-
 ni opere vacantes, liberaliter simul &
 temperanter. Hunc autem terminum re-
 ctè an secus constituamus, posterius erit
 accuratiùs considerandum, cum vniuer-
 sè de rerum partiarum aut relictarum
 possessione, & totius rei familiaris co-
 piis ac facultatibus mentionis faciendæ lo-
 cus erit, quo pacto & quo modo er-
 ga vsum ipsum affectum esse oporteat.

γρ. ὅτι ἢ εἰ
καλῶς ἢ

Multæ enim in hac quaestione versantur dissensiones & controuersiz, propter eos

eos qui eum in vtramque vitæ degendæ immoderationem trahunt: hi ad nimiam parcimoniam, illi ad luxuriam & profusionem. Genus autem agri quodnam esse debeat, non est hoc quidem difficile exponere: sed nonnulla sunt, in quibus etiam rei militaris peritis sit habenda fides: qui aiunt eum esse debere hostibus quidem ad incursionem faciendam difficilem & impeditum: ipsis autem ad educendum exercitum facilem & expeditum: præterea verò quemadmodum hominum multitudinem eiusmodi esse oportere diximus, quæ facile conspici & cognosci possit, quæque omnium oculis exposita sit: sic agrum censemus. agrum autem esse oculis omnium propositum, est esse eiusmodi, ut ei facile subueniri ac succurri possit. Iam verò quod ad vrbis situm attinet, si licet optare, & à mari commodè sitam esse conuenit, & ab agro. Atque huius quidem rei vna ratio est, quæ exposita est. oportet enim omnium locorum esse communem, ut ei vndique subueniri possit. altera est, ut fructus, qui è terra nascuntur, ad eam supportari possint: præterea ut lignorum materia, & si quid tale aliud ad operum effectiones ager efferat, id facile subuehi queat.

CAPVT VII.

De maris communione, & navigationis usu.

DE maris autem communione, & navigationis usu, vtrum ciuitatibus, quæ bonis legibus reguntur, profit an noccat, magna controuersia est. Nam aliquos in aliis legibus educatos ac peregrinos in vrbe versari, inutile dicunt esse, tum ad bonam legum institutionem, tum propterea quòd parit nimiam hominum multitudinem. nasci enim ex usu maris, & commercio rerum maritimarum, mercibus exportandis & importandis, mercatorum turbam: hominum autem multitudinem immoderatam, quominus respub. bene administraretur, aduersari. Vtilius igitur esse, si hæc incommoda non vsuueniant, tum ad stabilitatem & incolumitatem ciuitatis ab omni iniuria & periculo tutam, tum ad facultatem & copiam rerum necessariorum, vrbi & agro aliquod esse cum mari commercium, non est obscurum. Nam & ad hostium incursionem faciliùs sustinendam, oportet, eis qui salui esse volunt, vtrimque terra & mari auxilium ferri posse: & ut hostibus inuadentibus detrimentum inferre queant, si ex vtraque parte id non poterit fieri, at ex altera magis licebit, cum vtriusque erit eis communitas & consortium: præterea & quæ apud eos fortè non sunt, hæc ab aliis accipere, & quæ superant, ea ad alios exportare necesse est.

Tom. III.

A *Τὸς ἑλκόντας ἐφ' ἑκατέρῃ τῆ βίῃ [τῆ] ὑπερβολῶ. τοὺς μὲν, ὅτι πλεὺ γλιγρότητα, τοὺς δὲ, ὅτι πλεὺ τρυφῶ. ὁ δὲ εἶδος τῆς χώρας ἔχαιρετὸν εἰπεῖν. δεῖ δὲ ἔνια πείθεσθαι ἔ τῶς περὶ πλεὺ στρατηγίας ἐμπείροισ. ὅτι γὰρ μὲν τοὺς πολέμοις εἶ) δυσέμβολον, αὐτοῖς δὲ βιέξοδον. ἐπὶ δὲ, ὡς περὶ ὁ πλήθος ὁ τῶν ἀνθρώπων βιούσοτον ἐφαρμῶ εἶναι δεῖν, ἔτω καὶ πλεὺ χώρα. ὁ δὲ βιούνοπιον, ὁ βιούθητον εἶναι πλεὺ χώραν ὅτι. τῆς δὲ πόλεως πλεὺ γέσιν, εἰ γὰρ ποιῶν κατ' ἀρχῶν, πρὸς τε πλεὺ θαλάσσιον παρρησῆκει κείσθαι καλῶς, πρὸς τε πλεὺ χώραν. εἰς μὲν ὁ λεγθεῖς ὅρος· δεῖ γὰρ πρὸς τὰς ἐκβοληθείας κρηνῶ εἶναι τῶν τόπων ἀπρότων· ὁ δὲ λοιπός, πρὸς τὰς τῶν γιγνομένων καρπῶν παρρησῆμας. ἐπὶ δὲ τῆς περὶ ζύλα ὕλης, καὶ εἰ ἵνα ἀλλῶ ἐργασίας ἢ χώρα τυλχάνοι κεκτημένη βιαύτιω, βιούθηκόμισον.*

ΚΕΦΑΛ. 7.

Περὶ τῆς πρὸς πλεὺ θαλάσσιον κοινωνίας, καὶ ναυτικῆς διωάμεως.

Περὶ δὲ τῆς πρὸς τῆ θαλάσσιον κοινωνίας, πότερον ὠφέλιμος τῆς βιούνομουμένης πόλεσιν, ἢ βλαβερῶ, * πολλὰ γρ. πολλοὶ τυλχάνοισιν ἀμφισβητοῦτες· τό, τε γὰρ ὅτι ξενόδοτα ἵνας ἐσ δῆλοισ τεθραμμένοις νόμοις, ἀσύμφορον εἶναι φασὶ πρὸς τῆ βινομίας, καὶ τῆ πολυασθρηπίας. γίνεσθαι μὲν γὰρ ἐκ τῆ γρηῶς τῆ θαλάσσιον, ἀρρηπέμποντας καὶ δεχομένους ἐμπόρων πλήθος, * ὕπεναστίας δὲ εἶναι πρὸς ὁ πολιτεύεσθαι καλῶς. ὅτι μὲν οὖν εἰ ταῦτα μὴ συμβαῖναι, βέλπτον καὶ πρὸς ἀσφολῆσ, καὶ πρὸς βιούνοπίας τῆ ἀσφαλῆσων μετέχου τῆ πόλιν καὶ τῆ χώραν τῆ θαλάσσιον, ὅσκα ἀδελον. καὶ γὰρ πρὸς ὁ ῥάον φέρου τοὺς πολέμοις, βιούνοπίας εἶναι δεῖ κατ' ἀμφοτέρω τοὺς θρησσομένοις, καὶ κατ' ἀρχῶν, καὶ κατ' ἀρχῶν θαλάσσιον. καὶ πρὸς ὁ βλάσσαι τοὺς ὅτινιθεμένοις, εἰ μὴ κατ' ἀμφοδωατόν, ἀλλὰ κατ' ἀρχῶν ἔτω ἀρρηπέ μφλλον, ἀμφοτέρων μετέχουσιν. ὅσα τ' ἀμὲν μὴ τυλχάνη πρὸ αὐτοῖς ὄντα, δεξασθαι ταῦτα, καὶ τὰ πλεονάζοντα τῶν γιγνομένων ἐκπέμψασθαι, τῆ ἀσφαλῆσων ὅσιν.

CCC

αὐτῇ γὰρ ἐμπροκίω, ἀλλ' οὐ τοῖς ἄλλοις δεῖ εἶναι τὴν πόλιν· οἱ δὲ πρῶτοντες σφᾶς ἀλλοῖς πᾶσιν ἀγροῦν, πωροῦδου χάριν αὐτὰ πωροῦσιν. μὴ δὲ μὴ δὲ πόλιν τοιαύτης μετέχῃν πλεονεξίας, ὅτι ἐμπόριον δεῖ κεκτηῖσθαι τοιοῦτον. ἐπεὶ δὲ καὶ νῦν ὄρα μὲν πολλαῖς ἑσάρχησθαι καὶ χώραις καὶ πόλεσιν ὅτις τε καὶ λιμῶνας, θύφους κείματα πρὸς τὴν πόλιν, ὥστε μήτε δ' αὐτὸ νέμειν ἄστυ μήτε πόρρω λίαν, ἀλλὰ κρατεῖσθαι τείχεσι, καὶ τοιοῦτοις ἄλλοις ἐρύμασι. φανερόν, ὡς εἰ μὴ ἀγαθὸν πὶ συμβαίνει γίνεσθαι ἀπὸ τῆς κριτικῆς εἰπεῖν, ἑσάρχησθαι τῆ πόλεως τῆτο δ' ἀγαθόν· εἰ δὲ πὶ βλαβερόν φυλάξασθαι ῥάδιον τοῖς νόμοις, φερόντας καὶ δευροῦστας, τίνας οὐ δὲ, καὶ τίνας ὀπιμύσασθαι δεῖ πρὸς ἀλλήλους. περὶ δὲ τῆς ναυικῆς δυνάμεως, ὅτι μὴ βέλτερον ἑσάρχησθαι μέγιστον πλήθος, ὅτι ἀδύνατον. οὐ γὰρ μόνον αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν πλησίων ἕως δεῖ δ' φοβεροῖς εἶναι, καὶ δυνάσασθαι βοηθεῖν, ὡς τῶν καὶ γὰρ, καὶ καὶ θαλάσσης. περὶ δὲ πλήθος ἤδη καὶ μεγέθους τῆς δυνάμεως αὐτῆς πρὸς τὸν βίον * ἀποσκεπτόν τῆς πόλεως. εἰ μὴ γὰρ ἡγεμονικὸν καὶ πολιτικὸν ζῆσθαι βίον, διαγχεῖσθαι καὶ αὐτῶν τὴν δυνάμιν ἑσάρχησθαι πρὸς αὐτὰς πρὸς τῆς σύμμεθρον. τὴν δὲ πολυασθεντίας τὴν μηχανικῶν περὶ τὸν ναυικὸν ὄχλον, ὅτι ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ταῖς πόλεσιν. ὅθεν γὰρ αὐτοῖς μέγιστον εἶναι δεῖ τῆς πόλεως. δ' μὴ γὰρ ὀπιβατικὸν, ἐλθῶσθαι, καὶ τῶν περὶ τῶν πῶν ὅτιν ὁ κύριον ὅτι, καὶ κρατεῖ τῆς ναυικῆς. πλήθος δὲ ἑσάρχησθαι περὶ οἰκῶν, καὶ τῶν τὴν χώραν γεωργικῶν, ἀφθονίας ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ναυικῆς. ὄρα μὲν δὲ καὶ τῆτο καὶ νῦν ἑσάρχησθαι πᾶσιν ὅτι, τῆ πόλεως τῶν * Ηρακλεώτων. πολλὰς γὰρ ἐκ πληθούσι τεύχεσι, κεκτημένοι τὰς μεγέθους πόλιν ἐτέρων * ἐμμελεστέραν. περὶ μὴ οὖν χώρας, καὶ λιμῶν, καὶ πόλεων, καὶ θαλάσσης, δ' περὶ τῆς ναυικῆς δυνάμεως, ἔστω * διωρισμένα τὸν ἕσπον τῆτον· περὶ δὲ τῆ πολιτικῆς πλήθος, τίνα μὴ ὄρον ὑπάρχειν καὶ, πρὸς τῶν εἰπομένων.

A sibi enim, non aliis ciuitas fecere mercaturam debet. Qui autem omnibus apud se mercatum præbent ac proponunt, ij conciliandæ pecuniæ gratia hæc agunt. Quod si non oportet ciuitatem tantam superuacanearum & immensarum diuitiarum cupiditate ardere, ne mercatum quidem talem debet habere apud se institutum. Quoniam autem etiam nunc multis & regionibus & urbibus naualia & portus esse videmus, ita aptè & opportunè sitos ciuitati, vt neque idem oppidum occupent, neque admodum longè distent, sed mœnibus communibus & aliis munimentis ac propugnaculis contineantur: in promptu est, si quid forte emolumentum ex hac communione proficisci potest, hoc ad ciuitatem esse peruenturum: sin aliquid detrimenti, id facillè vitari posse legibus, vbi pronuntiarint & definierint, quos non oporteat inter se commisceri. Classem autem, & copias naualeis vtilissimum esse habere vsque ad aliquam multitudinem ac magnitudinem, non est obscurum. Non enim sibi solùm sed etiam finitimis nonnullis opitulari posse, & formidolosos esse oportet, quemadmodum terra, ita & mari. Quod autem ad multitudinem & magnitudinem harum copiarum attinet, ad vitæ genus quod sequitur ciuitas, huius rei iudicium referendum est. Nam si vitam principatui conuenientem simul & ciuilem colet, necesse erit etiam has copias ei suppetere, quæ ad res gerendas magnitudini ciuitatis rerumque gerendarum congruant. Ingens autem hominum multitudo, quæ versatur in negotio & instrumento nautico, ciuitatibus necessaria non est. nulla enim in parte ciuitatis numerari debent. Nam vectores quidem, qui nauis conscendunt vt depugnent, liberi sunt, & è numero pedum: habentque in illos potestatem: & in tota nauigatione dominantur, & principatum tenent. Cùm sit autem accolarum & eorum qui agrum colunt, multitudo, etiam nautarum & nauiculariorum magna sit copia & frequentia necesse est. Atque hoc etiam nunc apud nonnullos vsu receptum esse videmus: exempli causa, in Heracleotarum |ciuitate. multas enim triremis instruunt, quamuis urbem habeant aliis minorem. De agri igitur, siue regionis, & terræ natura, & portibus, & urbibus, & mari, & copiis naualibus, ita sit explicatum. De ciuili verò multitudine, quis modus ei sit constituendus, antea diximus.

α. ὁποσπεπτόν, al. σκεπτόν.

γρ. Ηρακλεωτων.

Lamb ενδυσίσει.

γρ. διωρισμένα.

CAPVT VII.

A

ΚΕΦΑΛ. Ζ.

Quali natura aut ingenio pradtos oporteat esse ciues.

Γοίους πινάς τλώ φύσιν εἶ) δῖ) τοῖς πολίτας.

Quali autem natura aut ingenio pradtos esse ciueis oporteat, nunc exponamus. Atque hoc sanè propemodum quis intelligat, si & ciuitates Græcorum, fama gloriâque præstanteis, & vniuersum orbem terrarum, qui incolitur, vt à diuersis ac variis gentibus occupatus est, inspiciat. Quæ enim gentes in locis frigidis, quæque in Europa habitant, animi quidem & ardoris plenz sunt, cogitationis verò & artis aliquanto inaniorez. Quocirca libertatem quidem magis retinere solent, respubl. verò suas minus benè administrate, nec finitimis imperare possunt. Quæ autem Asiam incolunt, mente sunt illæ quidem in cogitando, & in artibus inueniendis solertes & ingeniosæ, sed nullius animi. quocirca perpetuò parent ac seruiunt. Porro autem Græcorum natio, quemadmodum quod ad loca attinet, media interiecta est, ita & ambarum illarum est particeps. Nam & ferox atque animosa, & solers atque ingeniosa est. quapropter & semper in libertate viuit, & perpetuò tempubl. suam optimè administrat: & omnibus imperare possit, si vnam reipub. administrandæ formam consequatur. Eodem autem modo inter se differunt Græcorum nationes. Aliæ enim ingenio præditæ sunt mero & simplici: aliæ ad hanc vtramque vim bene temperatæ. Perspicuum igitur est, eos homines, qui scriptori legum ad virtutem flexibiles ac tractabiles futuri sunt; & acri ad cogitandum ingenio, & magno ferocique ad audendum animo esse debere. nam id, quod aiunt quidam, in custodiis inesse oportere, vt sint notis quidem beneuoli & amici, ignotis verò inimici atque infesti; ardor animi est: qui vim amandi & bene volendi gignit. Hæc enim est animæ potestas, qua amamus: cuius rei argumentum est, quod in familiaris & amicos ardor & excandescencia animi concitatur magis, quàm in ignotos: siquis se ab illis neglectum aut parui factum putet. Quapropter conuenienter & meritò Archilochus de amicis querens, cum hac animi parte loquitur hoc modo;

ΠΟΙΟΥΣ δὲ ἕνας τλώ φύσιν εἶ) δῖ) νιῶ λέγωμεν. σχεδὸν δὴ κατὰ μοῖσφεν αὐτὸς τῆς γῆ, βλέψας ὅτι τε τῆς πόλης τῆς δῖ) δοκιμούσας τῆς Ἑλληνῶν, καὶ πρὸς πᾶσιν τλώ οἰκουμένῳ, ὡς διείληται πῶς εἶνεσι. τὰ μὲν γὰρ ἐν τῆς ψυχῆς τοῖς εἶδη, καὶ τὰ πρὸς τλώ Ἑυρώπῃν, θυμὸς μὲν ὅστις πλήρη, ἀφαινοίας δὲ ἐνδεέστερα καὶ τέχνης. δῖ) τῶν ἐλευθερῶν μὲν ἀφαιτελῆ μάλλον ἀπολίτευτα ἢ καὶ τῶν πλησίων ἀρχῶν οὐ δυνατά. τὰ ἢ πρὸς τῶν Ἀσίων, ἀφαινοπτικὰ μὲν καὶ τεχνικὰ τλώ ψυχῆ. ἀθυμα δὲ δῖ) τῶν ἀρχῶν καὶ δουλεύοντα ἀφαιτελῆ. ὅ δὲ τῶν Ἑλληνῶν ἄλλοι, ὡς τῶν μεσῶν καὶ τοῖς τοῖς, οὐτῶς ἀμφοῖν μετέχῃ. καὶ γὰρ ἐνθυμοὶ καὶ ἀφαινοπτικὸν ὅστις δῖ) τῶν ἐλευθερῶν τε ἀφαιτελῆ, ἢ βέλῃσα πολιτευόμενοι. καὶ δυνατά μὲν ἀρχῶν πρῶτων, μίας τυχερῶν πολιτείας. τλώ αὐτῶν ἢ ἔχει ἀφαιφορῶν καὶ τῶν Ἑλληνῶν ἔθνη * πρὸς ἀλλήλας. τὰ μὲν γὰρ ἔχῃ τλώ φύσιν μονόκωνον, τὰ δὲ ἢ πῶς κέκερται πρὸς ἀμφοτέρους τῆς δυνατά μεις τῶν τῶν. φανερὸν τοίνυν ὅτι δῖ) ἀφαινοπτικοὶ τε εἶ) καὶ θυμῶδες τλώ φύσιν, τοῖς μὲν ὄντας διαζῶντες ἔσεσθαι τῶν νομοθετῆ πρὸς τλώ ἀρετῶν. ὅ τῶν γὰρ * φασι τῶν, * δῖ) τῶν ἀρχῶν τοῖς φύλαξι, ὅ φιλητικὸς μὲν εἶ) τῶν γινώσκων, πρὸς δὲ τοῖς ἀγαθῶν ἀρετοῖς. ὁ θυμὸς ὅστις ὁ ποιῶν ὅ φιλητικόν. αὐτῆ γὰρ ὅστις ἢ τῆς ψυχῆς δυνατά μεις, ἢ φιλοῦμεν. σημεῖον δὲ πρὸς γὰρ τοῖς σιμῆσι καὶ φίλοις ὁ θυμὸς ἀρετῶν μάλλον, ἢ πρὸς τοῖς ἀγαθῶν, ὁλιγαρχεσθαι νομίσας. δῖ) καὶ Ἀρχιλοχὸς πρὸς τῶν φίλοις ἐλεαλῶν, ἀφαιλέγεται πρὸς τῶν θυμόν.

Οὐ γὰρ δὴ τῶν φίλων * ἀπαίχου; καὶ ὅ ἀρχῶν δὲ καὶ ὅ ἐλευθερῶν ἀπὸ τῆς δυνατά μεις τῶν τῶν ἀρχῶν πᾶσιν ἀρχικόν γὰρ καὶ ἀήτητον ὁ θυμὸς. οὐ καλῶς δὲ ἔχῃ λέγειν χαλεποὺς εἶ) πρὸς τοῖς ἀγαθῶν. πρὸς οὐθένα γὰρ εἶ) καὶ τοιοῦτον. ὅ δὲ εἶσιν οἱ μεγαλοψυχοὶ τλώ φύσιν ἀρετοῖς, πῶς πρὸς τοῖς ἀδικουμένους.

γρ. μάλιστα
γρ. ἢ πρὸς
Plato. De republ. lib. 2.
γρ. δῖ)

Nōne appetebant iugulum amici ipsi tuum!
Tum imperandi & libertatis amor ab hac vi omnibus attributus est. imperiosum enim & iniustum quiddam animi excandescencia est. Neque verò rectè dictum est à quibusdam, sauos atque asperos in ignotos esse oportere. in neminem enim talem oportet esse. neque magnanimi viri, feri & asperi sunt natura, nisi in eos qui faciunt iniuriam.

τῆτο δὲ μάλλον ἐπὶ πρὸς τοὺς σωτήρας
 πάροισιν, ὅσῳ εἰρήται πρὸς τὸν, ὃν
 ἀδικεῖσθαι νομίσωσι. Ἐ τῆτο συμβαίνει
 καὶ λόγον πρὸ οἷς γὰρ ὀφείλεσθαι δεῖν
 πρὸς βεργεσίασιν ἰσοπολιταίους, πρὸς
 τὰ βλάβη, καὶ ταύτης ἀποφεύγεσθαι νο-
 μίζουσιν. ὅθεν εἰρηται,

Χαλεπὸν γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν.

Ἐ

Οἱ τοὶ πέρασθαι ζῶντες, οἱ δὲ Ἐ πέρα
 μισοῦσι.

καὶ μὲν οὖν τῶν πολιτῶν ἀρχῶν, πό-
 σους τε ἰσοπολιτῶν δεῖ, Ἐ ποῖοις πινάσ
 πρὸς φύσιν. ἐπὶ δὲ πρὸς χωρῶν πόσιν τε
 ἰνά, Ἐ ποῖον ἰνά, διώκειται μεθῶν. οὐ
 γὰρ πρὸς αὐτῶν ἀκρίβεια δεῖ ζῆτεῖν
 εἰς τὴν λόγον Ἐ τῶν γνησιότητων εἰς
 τῆς ἀποδείξεως.

ΚΕΦΑΛ. Η΄.

Ὅτι δεῖ ἐνυπάρχειν τῇ πόλει, γεωργούς,
 τεχνίτας, ὁ μάχιμον, ὁ ὑποθῆναι,
 ἱερεῖς καὶ κριτάς.

28. ταῦτα

ΕΠΕΙ δὲ ὡς πρὸ τῶν ἄλλων τῶν καὶ
 φύσιν σῶμασιν, οὐ * ταῦτά ἐστι
 μέρη τῆς ὅλης συστάσεως, ὡν αὐτὸ ὁ
 ὅλον ὅσα δὲ εἴη, δηλοῦν ὡς ὅσα πόλεως
 μέρη ἡγεῖται, ὅσα ταῖς πόλεσιν ἀναγκαῖον
 ἰσοπολιτῶν, οὐδὲ ἄλλης κοινωνίας ὁμο-
 μίας, ὅς ἢς ἐν τῇ ὁ γένος. ἐν γὰρ τῇ Ἐ
 χρῆσιν εἶναι δεῖ καὶ ταῦτὰ τῆς κοινωνίας,
 αἷ τε ἴσον, αἷ τε ἀίσον μεταλαμβάνου-
 σιν οἷον, εἴτε Ἐφῆ τῆς πόλεως, εἴτε χω-
 ρας πλήθος, εἴτε ἄλλο τι τῶν τοιούτων

29. ὅταν δὲ
 7. mendo-
 se.

ἔστιν. * ὅταν δὲ ἢ ὁ μὲν φύσιν ἔνεκεν,
 ὁ δὲ οὐ ἔνεκεν, οὐδὲν ἐν γὰρ τοῦτοις χρι-
 νόν. ἀλλ' ἢ τὰ μὲν ποιῆσαι, τὰ δὲ λα-
 βῆναι λέγουσιν οἷον ὀργάνω τε πᾶσι πρὸς
 ὁ γνησιότητος ἔργον, καὶ τοῖς δημιουργοῖς
 οἰκία γὰρ πρὸς οἰκοδόμων, οὐδὲν ἔστιν ὁ
 γὰρ κοινόν, ἀλλ' ἐστὶ τῆς οἰκίας χάριν ἢ
 τῶν οἰκοδόμων τέχνη. εἰς κτήσεως μὲν δεῖ
 ταῖς πόλεσιν ὁμοῖον δὲ ἔστιν ἢ κτήσις μέ-
 ρος τῆς πόλεως. πολλὰ δὲ ἐμφυα μέ-
 ρη τῆς κτήσεως ἔστιν. ἢ δὲ πόλις κοινω-
 νία τίς ἐστὶ τῶν ὁμοίων, ἔνεκεν δὲ ζωῆς
 τῆς ἐνδεχομένης ἀείψεως. ἐπὶ δὲ ἔστιν

A Sic autem in familiareis & notos afficiuntur
 magis quam in ignotos, quod paulo antè di-
 ctum est, si se ab illis iniuria affectos esse pu-
 tent. Atque hoc non temerè euenit: quòs
 nim sibi beneficium debere existimant, ab iis
 se præter detrimentum, quod sibi infertur,
 etiam hoc fraudari arbitrantur. ex quo illud
 dictum est,

Nam bella fratrum seu, pugneque aspera,

*& qui valde amantur, odia gerunt acer-
 rima.*

B De iis igitur, qui in civili societate viuunt,
 quàm multos, & quali ingenio præditos es-
 se oporteat: & præterea quantus ager, &
 qualis esse debeat, ferè definitum atque ex-
 plicatum est. non enim eadem in iis quæ
 disputantur & dicuntur, atque in iis quæ
 fiunt, & sub sensum cadunt, subtilitas postu-
 landa est.

C

CAPVT VIII.

*Ad constituendam ciuitatem requiri docet agri-
 colas, artifices, viros militares, locu-
 pletes, sacerdotes, &
 iudices.*

Quoniam autem, quemadmodum in
 aliis, quæ natura constant, non con-
 tinuo sunt hæ totius concretionis par-
 tes, sine quibus totum esse non possit:
 sic in promptu est, neque in ciuitatis par-
 tibus esse ea numeranda, quæ ciuitati-
 bus non deesse debent, neque in aliis vi-
 lius societatis, ex qua vnum quoddam ge-
 nus fiat. vnum enim quiddam, & com-
 mune, & idem sociis sit oportet, siue æ-
 qualiter siue inæqualiter eius sint partici-
 pes, siue hoc sit, verbi causa, alimen-
 tum, siue agri longitudo & latitudo, si-
 ue quid aliud tale. At cum duarum
 rerum hæc est illius gratiâ: illa autem,
 cuius gratiâ: nihil est in his rebus com-
 mune, nisi quòd hæc faciat, illa acci-
 piat: exempli causa, nulli nec instrumen-
 to, nec opifici cum opere, quod efficitur,
 quicquam est commune. domui enim ni-
 hil est cum fabro aut architecto commu-
 ne: sed architectura & ars fabrorum domus
 gratia comparata est. Quando igitur hæc
 ita sunt, quamuis bonorum partorum seu
 relictorum possessione ciuitatibus opus sit,
 bonorum possessio tamen, ciuitatis nul-
 la pars est. Atqui multa animata partes
 sunt ciuitatis. Ciuitas autem societas quæ-
 dam similitum est, vitæ, quoad eius fieri po-
 test, optimæ gratia constituta. Sed quoniam

summum bonum est beatitudo : beatitudo autem virtutis operis functio , & usus quidam perfectus est : resque ita cadit , ut alij possint eius esse participes & compotes , alij parum aut nihil : hæc videlicet causa est , quamobrem civitatum & rerumpubl. plura & dissimilia genera extiterint. Nam dum alij aliis modis aliisque viis ac rationibus singuli hoc aucupantur atque inuestigant ; & vitæ genera diuersa efficiunt , & reip. administrandæ formas dissimileis. Quam multæ autem hæc res sint numero , sine quibus ciuitas esse non queat , videntum est. Nam quas ciuitatis parteis esse dicimus , eæ in his rebus insint necesse est. Ergo operum numerus sumendus est : ex his enim intelligere licebit. Primum igitur victus seu alimentum suppetere debet , deinde artes. multis enim instrumentis opus est ad vitam degendam : tertio loco arma. eos enim , qui societatem civilem coierunt , armis instructos esse necesse est , & aduersus eos , qui imperium respuunt , legibusque parere volunt , & aduersus externos iniuriam facere conanteis. deinde aliqua pecuniæ vis & copia tum ad usum domesticum atque vrbantum ad sumptum rei militaris. quintum est id , quod primo loco ponendum fuit , rerum diuinarum & ceremoniarum curatio , quam sacerdotium appellant. postremum est & sextum , omniumque maximè necessarium , iudicium de rebus vtilibus & de rebus iustis , quæ civibus inter ipsos intercedunt. Hæc sunt res , hæcque opera , quæ omni ciuitati opus sunt , quæ quidem relatu digna sint. Ciuitas enim multitudo est non fortè oblata , sed ad vitam degendam suis ipsa bonis contenta , ut dicimus. Quod si quid horum fortè desit , fieri non potest absolute , ut hæc societas suis ipsa bonis sit contenta. In horum igitur operum effectio- nibus consistere ciuitatem necesse est. Oportet ergo & agricolarum esse multitudinem , qui alimentum victumque præbeant , & artifices , & viros militares , & locupletes , & sacerdotes , & iudices , qui de rebus iustis ac vtilibus statuunt.

A δὲ δαιμονία ὁ δῖος. αὐτὴ δὲ δρετῆς ἐνέργεια ἔχρησις ἕως τέλους· συμβέβηκε δὲ οὕτως, ὥστε τοὺς μὴ ἐνδέχασθαι μετέχειν αὐτῆς, τοὺς δὲ μικρὸν ἢ μηδὲν δῆλον ὡς τῷτ' ἀπὸν τῶ γίγνεσθαι πόλεως εἶδη καὶ διαφορὰς, ἔτι πολιτείας πλείους· ἄλλον γὰρ ἔσπον καὶ δι' ἄλλων ἕκαστοι τῶν θρησκόντες, τοὺς τε βίους ἐτέρους ποιοῦνται καὶ τὰς πολιτείας. ἔπισκεπτόν δὲ καὶ πόσα ταῦτ' ἔστιν, ὧν ἀπὸ πόλις ἕκαστὸν εἶη. καὶ γὰρ ἂν λέγοιμεν εἶναι μέρη πόλεως, ἐν ταῦτοις δὲ εἶναι ἀναγκαῖον ὑπαρχῆν. ληστέον ἴσιν τῶν ἔργων τὸν δρεθμὸν ἐκ ταῦτων γὰρ ἔσται δῆλον. πρῶτον μὲν οὖν ὑπαρχῆν δεῖ ἑσφίω, ἔπειτα τέχνας· πολλῶν γὰρ ὀργανῶν δεῖται ὁ ζῆν. τείτον δ', ὅπλα· τοὺς γὰρ κοινοποιῶντας ἀναγκαῖον καὶ ἐν αὐτοῖς ἔχειν ὅπλα· πρὸς τε πῶ δρεθμῶ, τῶν ἀπειθοῦτων χάριν, καὶ πρὸς τοὺς ἔξωθεν ἀδικεῖν ἐπιχρησῶντας. ἔτι χρημάτων ἵνα διπορία, ὅπως ἔχουσι καὶ πρὸς τὰς κατ' αὐτοὺς χρεῖας, καὶ πρὸς πολεμικάς. πέμπτον δὲ καὶ πρῶτον, πῶ πρὸς ὁ θεῖον ἐπιμύησαι, ἢ καλεῖσιν ἱερατείας. ἕκτον δὲ τὸν ἀριθμὸν, ἔτι πόμτων ἀναγκαῖοτάτων, κείσιν πρὸς τῶν συμφερόντων καὶ τῶν διχαιῶν, τῶν πρὸς ἀλλήλους. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτ' ἔστιν, ὧν δεῖται πᾶσα πόλις, ὡς εἰπεῖν. ἡ γὰρ πόλις πλῆθος ἔστι οὐδ' ὁ τυχόν, ἀλλὰ πρὸς ζωὴν αὐτῆς, ὡς φησὶν. ἐὰν δὲ ἡ τυλ- χρῆμῆ τούτων ἐκλεῖπον, ἀδύνατον ἀπλάως αὐτῆς πῶ κοινοῖας εἶναι ταῦτων. ἀναγκαῖον πῶν καὶ τῶν ἐργασίας ταῦτας σῖν εσά- ναι πόλις. δεῖ δ' ἄρα γεωργῶν τ' εἶναι πλῆθος, οἳ* πρὸς ἀσκαθάζουσι πῶ ἑσφίω, καὶ τεχνίτας, καὶ δ' ἄρχων, καὶ δ' ἄπορον, καὶ ἱερεῖς, ἔτι* κείσιν τῶν ἀναγκαῖων καὶ συμ- φερόντων.

E ΚΕΦΑΛ. 9.

CAPVT IX.

Vtrum que superiori cap. sunt exposita, debeant omnia omnium ciuium esse communia: & quomodo ea inter ciues distribuenda.

Πότερον πᾶσι κοινωνητέον πόμτων τούτων, ἔτι πῶ πῶν.

HIs autem decisis ac definitis, reliquum est ut videamus, vtrum hæc omnia debeant omnium esse communia : (fieri enim potest

ΔΙωρισμένων δ' ταῦτων λοιπὸν σκέψασθαι, πότερον πᾶσι κοινωνητέον πόμτων ταῦτων· ἐνδέχεται γὰρ τοὺς αὐτοὺς ἀπὸ μ-
Ccc iij

κ. πρὸς ἀσκα-
νάσιν
Lamb.
κρ. τῶν δι-
κῶν καὶ τῶν
συμφ.

(ας εἰ) ἔργων τε καὶ τεχνίτων, ἔτι βυ-
 λουμένων τε δικάζοντες· ἢ καὶ ἕκαστον
 ἔργον τῶν εἰρημύων ἀγῶνι ὑποθετέον· ἢ τὰ
 μὲν, ἴδιον, τὰ δὲ κοινὰ τούτων ἐξ ἀνάγκης
 ἔστιν. ὅτι ἐὰν πάσι τὸ τῆς πολιτείας. κατὰ-
 φη γὰρ εἰπομέν, ἐνδέχεται ἔτι πᾶσι κοι-
 νῶν πᾶσι, ἔτι μὴ πᾶσι πᾶσι, ἀλ-
 λα πᾶσι ἑκάστου. ταῦτα γὰρ ἔτι ποιεῖται πολι-
 τείας ἑτέρας. ἐὰν μὲν γὰρ τῆς δημοκρατίας,
 μετέχουσι πάντες πᾶσι· ἐὰν δὲ τῆς ὀλι-
 γαρχίας, τῶν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ τῆς τυραννίδος
 σκοπιώτερος ἔστι τῆς ἀείρας πολιτείας·
 αὐτὴ δὲ ἔστι καὶ ἡ πόλις δὴ εἴη μέ-
 λισ· ἀδύνατον πᾶσι δὲ ἀδύνατον ὅτι
 χωρὶς ἀρετῆς ἀδύνατον ὑπερβαίνει, εἴρηται
 ἄλλοτερον. * φανερόν ὡς ἐὰν τῆς κέλαια
 ἐκ τούτων ὡς πολιτευομένη πόλις, ἔτι κακῆς ἀρετῆς δι-
 χῶν ἀδύνατον ἀπλάως, ἀλλὰ μὴ πᾶσι τῶν
 ὑποθεσιν, ἔτι βλάπτει βίον, οὔτ' ἀρε-
 τῶν δὲ τῆς πόλιτος· ἀδύνατον γὰρ ὁ
 τοιοῦτος βίος, καὶ πᾶσι ἀρετῶν ὑπερβαίνει.
 * ὅτι δὲ γὰρ ἔτι εἰ. δὲ γὰρ ἄλλοι καὶ
 πᾶσι τῶν ἀρετῶν τῆς ἀρετῆς, ἔτι πᾶσι τὰς
 ἀρετῶν τὰς πολιτικῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ πο-
 λεμικόν, καὶ ὁ βουλομένη περὶ τῆς
 συμφερότων, καὶ κέρων περὶ τῆς δικαίων
 ἐνυπερβαίνει, καὶ μέρη φαίνεται τῆς πόλεως
 μέλισσά ὄντα, πότερον ἑτέρας ἔτι ταῦτα ἔ-
 τεον· ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀποδοτέον ἀμφω; φα-
 νερόν γὰρ ἔτι τῆς ἔτι πᾶσι πᾶσι τοῖς
 αὐτοῖς, ἔτι πᾶσι δὲ ἑτέρας. ἢ μὲν γὰρ
 ἑτέρας ἀκμῆς ἑκάτερον τῶν ἔργων, καὶ ὁ
 μὲν δεῖται φρονήσεως, ὁ δὲ δυνάμειος,
 ἑτέρας ἢ τῆς ἀδύνατων ἔτι τοῖς δυνα-
 μῶν βιάζεσθαι ἔτι καλύψαι, τούτοις ὑπο-
 τῆς μὲν ἀρετῶν ἀεί, ταῦτα γὰρ * τοῖς αὐ-
 τοῖς· οἱ γὰρ τῶν ἔτι κέρων, ἔτι μὲν καὶ
 μὴ μὲν κέρων πᾶσι πολιτείας. λείπεται
 τῶν τοῖς αὐτοῖς μὲν ἀμφοτέρας ἀποδοτέ-
 ραι πᾶσι πολιτείας ταῦτα. μὴ ἅμα δὲ,
 ἀλλ' ὡς φησὶ πέφυκεν, ἢ μὲν δυνάμειος ἐ-
 νεωτέρας, ἢ τῆς φρονήσεως ἐπὶ πρεσβυτέρας
 ἔστιν. ὅτι κοινῶν ἔτι ἀμφοῖν νεωτέρων συμ-
 φέρει ἔτι δίκαιον εἰ. ἔτι γὰρ αὐτὴ ἢ ἀφίρε-
 σις ὁ κατ' ἀξίον. ἀλλὰ μὲν καὶ τὰς κτή-
 σις δεῖ εἰ περὶ τούτοις. ἀνάγκη γὰρ δι-
 πολεῖται ὑπερβαίνει τοῖς πολιτικῶν. πολιτικῶν
 δὲ ἔτι. ὁ γὰρ βλάπτει ἢ μετέχει τῆς πό-
 λεως, ἔτι δὲ ἔτι ἔτι ἔτι, ὁ μὴ τῆς ἀρετῆς
 δημοκρατῶν ἔτι. τῆς δὲ ἔτι ἐκ τῶν ὑπο-

A ut iidem omnes sint & aratores, & artifices, &
 consultatores, & iudices:) an unicuique operi
 & muneri, quod à nobis commemoratum est,
 alij atque alij praeficiendi sint, an quaedam ex
 his propria, quaedam necessariò sint commu-
 nia. Non in omni autem reip. administrandæ
 forma hoc locum habet. nam, quemadmo-
 dum diximus, fieri potest ut & cum omnibus
 omnia communicentur, & non omnia cum
 omnibus, sed quaedam cum quibusdam. Hæc
 enim dissimiles reipubl. administrandæ for-
 mas gignunt. In democratiis enim omnes
B omnium sunt participes, in oligarchiis contrà.
 Quoniam autem fors ita tulit, ut de optima
 reipubl. administrandæ forma considerare-
 mus; hæc autem est, ex qua civitas maximè
 fortunata & beata esse possit: at beatitudinem
 sine virtute constare non posse, antè dictum
 est: perspicuum est, in ea civitate, quæ opti-
 mè regitur rectissimeque administratur, quæ-
 que viros possidet: simpliciter & absolute,
 non ex conditione, iustos ciueis, neque illi-
 iberalem & sordidam, neque cauponariam &
 tabernariam vitam degere oportere. humilis
 enim minimèque generosa talis vita est, & vir-
 tuti aduersaria: neque verò agricolas esse: otio
C enim opus est tum ad virtutis ortum, tum ad
 actiones ciuileis. Quoniam autem inest in ci-
 uitate & genus hominum militare, & id
 quod partim de utilibus deliberat, partim de
 iustis disceptat & iudicat, quæ duo genera
 ciuitatis partes in primis videntur esse: utrum
 etiam hæc munera diuersa habenda sunt, an
 iisdem vtraque assignanda & mandanda sunt?
 Atqui hoc quoque perspicuum est, quam-
 obrem quodam modo iisdem, quodam mo-
 do diuersis sint mandanda. Nam qua ratio-
 ne vtrumque munus ad aliud tempus ætatis
D accommodatum est, & alterum prudentia,
 alterum viribus corporis eget, aliis mandari
 debent: qua ratione verò fieri non potest ut
 qui vim afferre & prohibere possunt, hisem-
 per se sub imperio esse æquo animo ferant, hæc
 ratione iisdem. nam penes quos armorum est
 arbitrium & potestas, eorundem arbitra-
 tu manet & non inanis reipublicæ admi-
 nistrandæ forma. Reliquum igitur est ut
 iisdem quidem hæc vtraque reip. admini-
 strandæ pars sit mandanda, verum non vno
 tempore, sed quemadmodum vires corpo-
E ris in iuuenibus, prudentia in senibus solet
 inesse natura: sic ambobus distribui & utile,
 iustum est. habet enim hæc diuisio ac di-
 stributio rationem dignitatis. Iam verò e-
 tiam hos bona possidere oportet. Ciuibus
 enim facultates & copiar rei familiaris suppe-
 tant necesse est: at hi sunt ciues. nam id
 genus hominum, quod arteis illiberales &
 sordidas exercet, non est particeps ciuita-
 tis, neque vllum aliud, quod non est virtu-
 tis opifex. hoc autem eo quod positum
 est, & ex conditione dicta in promptu est.

γρ. φανερόν
 ἐκ τούτων ὡς
 πολιτείας
 γρ. οὐδὲ δι
 γὰρ ἔτι τῶν
 τοῖς μέλλου-
 σις ἐπιδοται
 πολιτικῶν.

Cam. πῶς
 αὐτοῖς.

Nam vita beata cum virtute coniuncta superat necesse est. Beata autem dicenda civitas est, non parte aliqua spectata civitatis, sed omnibus civibus. perspicuum autem etiam ex eo est, civis copiosos & locupletes esse oportere, quod necesse est agricolas esse aut seruos, aut barbaros, aut accolas, & quasi glebæ addictos, quod genus hominum Pericæcos Græci vocant. Reliquum est ex iis quos supra enumeravimus, sacerdotum genus. Atque horum quidem descriptio & ordinatio non obscura est. nam neque agricola, neque illiberalis & sordidus artifex sacerdos instituendus est. à civibus enim deos coli docet. Quoniam autem civilis multitudo in duas partes distributa est, hoc est, in milites grauioris armaturæ & senatores: decet autem & diis immortalibus cultum tribuere, & ætate grandibus temporisque spatio defessis requiescendi licentiam dari: his videntur sacerdotia esse deferenda. Sine quibus igitur rebus civitas constare non possit, & quot sint partes civitatis, dictum est. Nam agricolæ quidem & opifices, & omnis mercenariorum hominum turba civitati suppetat necesse est: sed partes sunt civitatis, grauioris armaturæ milites & senatores; & singula hæc genera ita separata ac distincta sunt, vt alia semper, alia vicissim & à certo tempore suo munere fungantur.

CAPVT X.

Veterum auctoritate suam sententiam confirmat. Deinde agit de agri diuisione, & de agricolis.

Videtur autem non nunc primùm, neque nuper esse cognitum iis qui de reipublicæ administrandæ ratione studiosè commentantur & philosophantur, seorsum distinctam ac distributam per genera esse civitatem oportere, & alterum genus militare, alterum quod in agro colendo versetur, esse debere. nam & in Ægypto etiam vsque ad hodiernum diem hoc institutum viget, & in Creta: cùm Sesostris in Ægypto huius instituti legisque auctor fuerit, vt aiunt: Minos in Creta. Videtur autem & conuiuiorum seu sodalitiolorum ordinatio vetus esse: & ea quidem, quæ in Creta vsurpantur, Minoë regnum obtinente, vsu recipi cœpta esse: quæ verò in Italia celebrantur, multo his esse antiquiora. aiunt enim, ex iis qui illic habitant, viri docti & eloquentes, & rerum antiquarum scriptores, Italum quendam Oenotriæ regem fuisse: à quo, nomine mutato, Italos pro Oenotriis esse appellatos: & hanc Europæ oram quæ sinu Scyllatico & Lametico continetur, hoc nomen esse consecutam. distant enim hæc loca inter se diei dimidij itinere.

Tom. III.

A *θεσεως. ὁ μὲν γὰρ βίδαμονήν, αἰαλχάον ὑπερχῆν μὲν τὸ ἀρετῆς. βίδαμονα δὲ πόλιν ὅσα εἰς μέρος ἡ βλεψομένης δὲ λέγειν αὐτῆς, ἀλλ' εἰς πόλιν τοῖς πολίταις. φανερόν δὲ, ὅτι δὲ τὰ κτήσης εἶ) τούτων, εἴτε αἰαλχάον εἶ) τοῖς γεωργαῖς, δούλοισι, ἢ βαρβαροῖς, ἢ παροίκιοις. λοιπὸν δὲ ἐκ τῆς καταριθμηθέντων ὅ τ' ἱερέων γένος. φαιεραὶ δὲ ἢ τούτων τάξις. ἔτε γὰρ γεωργόν, ἔτε βασιλευσὶν ἱερέα καταστατέον. ὑπο γὰρ*

B *τῆ πολιτῶν ἀρέπει ἡ μάχη τοῖς θεοῖς. ἐπεὶ δὲ διηρηται ὁ πολιτικὸν εἰς δύο μέρη, τῶν ἐστὶ τὸ, τε ὀπλιτικὸν καὶ ὁ βυβαλικὸν: ἀρέπει δὲ πλὴν τε θεραπειᾶς ἀποδοῖναι τοῖς θεοῖς, καὶ τὸ ἀδιάπαυσιν ἔχειν ἀεὶ αὐτοῖς τοῖς ἀφ' ἑτ' χρόνον ἀπειρηχέτας, * τούτους αὖ εἴη τ' ἱερωσιύας ἀποδοτέον. ὦν μὲν τῶν αἰαλχάον πόλις ἢ σιωῖσασα, ἢ ὅσα μέρη πόλεως, εἴρηται. γεωργὸν μὲν γὰρ, ἢ τεχνίται, καὶ πόλις ὁ θητικὸν, αἰαλχάον ὑπερχῆν. πᾶς πόλεσι μέρη δὲ τῆ πόλεως, τὸ, τε ὀπλιτικὸν, ἢ βυβαλικὸν. καὶ κατὰ τὴν δὲ τούτων ἕκαστον, ὁ μὲν αἰεὶ, ὁ δὲ κατὰ μέρος.*

μ. τούτοις ἀφ' εἴη τὰς ἱερωσιύας αἰετ'

Κ Ε Φ Α Λ. Ι.

Ὅτι ἐν νῦν ὁσδὲ νεωσὶ, γῶεμα γέρονε τὰ παρτέρον εἰρημῶνα. καὶ ἀεὶ χῶρος ἔχουμένης, ἢ τῶν γεωργησόντων.

D *Ε* *ΟΙΚΕ* *δὲ οὐ νῦν, ὁσδὲ νεωσὶ τῶν γῶεμον τοῖς ἀεὶ πολιτείας φιλοσοφοῦσιν, ὅτι δὲ διηρησθαι χωρὶς κατὰ γένη πλὴν πόλιν, καὶ τὸ, τε μάχιστον ἔτερον εἶ), καὶ ὁ γεωργικῶν. ἐν Αἰγύπτῳ τε γὰρ ἔχει τὸν ἕπον τῶν ἐπὶ ἢ νῦν. τὰ τε ἀεὶ πλὴν Κρήτων. τὰ μὲν οὖν ἀεὶ Αἰγύπτιον, Σεσάριος, ὡς φασιν, οὕτω νομοθετήσαστος Μίνω δὲ πρὸ Κρήτων. ἀρχαῖα δὲ εἰσικεν εἶ) καὶ τῶν συαπτιῶν ἢ τάξις. τὰ μὲν πρὸ Κρήτων, ἡρόμῶνα πρὸ πλὴν Μίνω βασιλείας. τὰ δὲ πρὸ πλὴν Ἰταλίας, πολλῶν παλαιότερα τούτων. φασὶ γὰρ οἱ λόγοι τῶν ἐκ τῆς καταικωῶτων, Ἰταλὸν Ἰνα ἡρέα βασιλέα τῆς Οἰνωπείας: ἀφ' ἢ τὸ, τε ὄνομα μεταβαλόντας, Ἰταλοῖς αἰετ' Οἰνωπείων κληθεῖσιν καὶ τὸ ἀκτινὸν τῶν τῶν Εὐρώπης, Ἰταλίας τῶν ὀνομα λαβόν, ὅση τετύχησεν ἐπὶ τὸς ἕσα ἢ κόλπου τῆς Σκυλληλικῶν, καὶ τῆς Λαμητικῶν. ἀπέχει γὰρ ταῦτα ἀπὸ ἀλλήλων ὁδὸν ἡμιστίας ἡμέρας.*

Ccc iiiij

τῶτον δὴ λέγουσι τὸν Ἰταλὸν, νομάδας
 τοὺς Οἰνώτους οἰτάς, ποιήσαι γεωργίας.
 καὶ νόμοις ἄλλοις τε αὐτοῖς θεῖσθαι, καὶ
 τὰ συσιτία καθισθῆσαι κοινὰ. δὲ καὶ
 νῦν ἐπὶ τῆς ἀπ' ἐκείνου ἕως χερσῶνται
 τοῖς συσιτίοις, ἔτι τῆς νόμου ἐπίσης. ἔκοιεν
 δὲ τὸ μὲν πρὸς τὴν Τυρρηνίαν Οπικοί,
 καὶ πρὸτερον καὶ νῦν καλούμενοι τὴν ἐ-
 πωνυμίαν Αὔσονες. τὸ δὲ πρὸς τὴν Ἰα-
 πυγίαν καὶ τὸν Ἰόνιον Χάωνες, τὴν καλου-
 μένην Σύρτιν. ἡ πόλις δὲ ἔστι Χάωνες Οἰνώ-
 τος ὁ γένος. ἡ μὲν οὖν τῆς συσιτίων ἱεῖσις
 ἐν τεύθειν γέρονε κοινὸν. ὁ δὲ χειρισμὸς ὁ
 καὶ γένος, τῶν πολιτικῶν πλήθους, ἔξ Αἰ-
 γυπτίου. πολὺ γὰρ ὑπερτείνει τοῖς χρόνοις
 τὴν Μίνω βασιλείαν ἢ Σεσωστρίους. σχεδὸν
 μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα δὲ νομίζονται εἰρηθεῖν
 πολλάκις ἐν ταῖς πολλῶν χρόνων, μάλλον
 δὲ ἀπειροχίς. τὰ μὲν γὰρ ἀναίχιστα τὴν
 χερσὶν διδάσκειν εἰκὸς αὐτοῦ. τὰ δὲ εἰς
 διχασμῶν καὶ ἀπειροχίαν, ὑπερ-
 χρόνων ἢ δὴ τούτων, ὁ λόγος λαμβάνεται
 αὐξήσιν. ὥστε καὶ τὰ περὶ τῆς πολιτείας
 οἰεῖσθαι δὲ τὸν αὐτὸν ἔχειν ἔσθαι. ὅτι δὲ
 πρῶτα ἀρχαῖα, σημεῖον τὰ περὶ Αἰγυ-
 πτῶν ἔστι. ἔπειτα γὰρ ἀρχαῖοι μὲν δοκῶ-
 σιν εἶναι νόμον ὃ τετυχῆκεσθαι ἔτι τῆς πο-
 λιτικῆς δὲ δὲ τοῖς μὲν εἰρημύοις ἰσχυρῶς
 χρῆσθαι. τὰ δὲ περὶ ἀλελθιμμένα πειρα-
 ῶσαι ζητεῖν. ὅτι μὲν οὖν δεῖ τὴν χώραν
 εἶναι τῆς ὀπλα κεκτημένων, καὶ τῆς τῆς
 πολιτείας μετεχόντων, εἰρηθεῖν πρὸτε-
 ρον καὶ δὲ τῆς γεωργίας αὐτῶν ἐπέ-
 ρους εἶναι δεῖ. καὶ πόσιον ἵνα χερσὶ, καὶ ποῖον
 τὴν χώραν. περὶ δὲ τῆς ἀθροισμῶν, καὶ
 τῆς γεωργιῶν, πῶς καὶ ποῖον εἶναι
 χερσὶ, λεκτέον κοινὸν. ὅτι ἔτι χερσὶ
 φασὶν εἶναι δεῖν τὴν κτήσιν, ὥστε ἕως
 εἰρήκασιν, ἀλλὰ τῆς χερσὶ φιλικῶς γινο-
 μένην κοινῶν. ἔτι ἀπορρῆν ἕνεκα τῆς πολι-
 τικῆς ἔσθαι. περὶ συσιτίων τε συσδοκεῖ πᾶ-
 σι χερσὶμον εἶναι ταῖς δὲ κατεσκευασμέ-
 ναις πόλεσιν ὑπερτείνει. διὸ δὲ αἰτίας συν-
 δοκεῖ ἔτι ἡμῖν, ὥστε εἶναι ἐσθλόν. δεῖ γὰρ τούτων
 κοινῶν πρῶτα τοῖς πολίταις. ἔτι δὲ δὲ
 τοῖς ἀπὸ τῆς ἰδίων τε εἰσφέρων τὸ
 συσδοκῆν, καὶ δὲ εἰρηθεῖν ἢ ἄλλω οἰκίᾳ.
 ἐπὶ δὲ τὰ πρὸς τοῖς θεοῖς δαπάνηματα
 χερσὶ πάσης τῆς πόλεως ἔστιν. ἀναγ-
 χασθὲν οἰκίᾳ εἰς δύο μέρη διηρηθεῖν ἢ χερσὶ.

καὶ πᾶσι
 γρ. διηρη-
 ταις

A Hunc igitur Italum, ferunt, Oenotros, qui
 pastores & nomades erant, agricolas fecisse,
 & cum alias eis leges scripserint, tum vero sode-
 litia conuiuiaque publica lege sanxerint ac con-
 firmasse. Quapropter etiam nunc nonnulli
 ex iis qui ab illo orti sunt, & sodalitiis utun-
 tur, & nonnullis aliis legibus. Habebant au-
 tem in ea quidem parte, quae a mari Tyrre-
 no alluitur, Opici, qui & olim cognomento
 Ausones dicebantur, & nunc item dicun-
 tur. In ea vero quae Iapygium & Ionium at-
 tingit, quae Syrtis appellatur, Chaones. Er-
 rant autem etiam Chaones genere Oenotri.
 B Sodalitiorum igitur ordinatio hinc primū
 nata est: Multitudinis vero civilis per gene-
 ra descriptio ac distributio, ex Aegypto. mul-
 tis enim seculis Sesostris regnum Minois regno
 antiquius est. Oportet igitur etiam alia ferre
 existimare saepenumero atque adeo infinitis
 vicibus longo temporis interuallo esse in-
 uenta. nam rerum quidem ad victum cul-
 tumque necessariorum, utilitatem ac necessi-
 tatem ipsam magistratū fuisse credibile est:
 C iis vero quae ad speciem & ornatum, ad ma-
 gnificos denique & superuacaneos apparatus
 pertinent, has iam repertas incrementum
 dedisse probabile est. Itaque etiam ea quae
 ad rerum publicarum administrationes per-
 tinent, ita se habere putanda sunt. Anti-
 qua porro esse omnia, Aegyptiorum leges
 institutaque indicant. nam cum hi morta-
 lium omnium antiquissimi esse videantur, le-
 ges & descriptionem civilis ordinis conse-
 cuti sunt. Quocirca oportet, iis quidem
 quae tolerabiliter inuenta & tradita sunt,
 D uti: quae vero sunt praetermissa nondumque
 reperta, quaerere. Agrum igitur & eorum
 esse debere qui arma gerunt, & eorum
 qui reipublicae administrationis sunt partici-
 pes: & agricolas alios ab eis esse oportere,
 & quantus ager esse debeat, & qualis, di-
 ctum est supra. De agri autem diuisione, &
 iis qui agrum colunt, quos & quales esse
 oporteat, primo loco dicendum est: quan-
 doquidem neque bona volumus esse com-
 munita, quemadmodum quidam dixerunt:
 E sed liberaliter & amicorum in morem usum
 eorum esse communem, neque quemquam
 ciuium, alimento victuque egere. Tum
 de sodalitiis & conuiuibus publicis vno ore
 consentiunt omnes, ea esse utilia ciuitati-
 bus bene constitutis. propter quam porro
 causam idem nobis quoque videatur, poste-
 rius dicemus. Oportet autem inter omnes
 ciueis horum esse communionem. At egen-
 tibus non facile est id quod praefinitum ac
 praestitutum est tributum in eas concenatio-
 nes, de suo conferre, & ceteros sum-
 ptus, rei familiaris tueri ac sustinere. Praeter-
 ca vero sumptus in deos & deorum religio-
 nes, totius ciuitatis sunt communes. Necessario
 igitur est agrum in duas partes esse diuisum.

atque alteram quidem partem esse communem & publicam, alteram vero propriam & priuam: & harum partium utramque rursus sectam esse bifariam, ut publicæ partis altera pars in priorum munerum functiones & cultus deorum conferatur: altera in sodalitia & publica conuiuia insumatur: partis priuatorum pars altera posita sit in extremis totius agri finibus, altera sit suburbana, ut binis portionibus unicuique tributis, omnes utriusque loci sint participes. sic enim & æquitas iustitiæque seruetur, & maior est ciuium ad bella cum finitimis suscepta concordia. Nam ubi non fit hoc modo distributio, alij quidem inimicitiarum cum finitimis suscipiendarum securi sunt: alij de iis nimis solliciti, præter honestum ac decorum laborant. Quapropter apud nonnullos lex est, ne qui vicini sunt finitimis, adhibeantur in id consilium, in quo agitur de bello eis inferendo, tanquam propter metum & curam rerum priuatarum minus rectè consultare possint. Agrum igitur ita diuisum esse necesse est, propter eas causas quæ antè expositæ sunt. Eos autem qui agrum colunt, maximè quidem optandum est, si optare fas est, ut serui sint, neque omnes unius gentis, neque animosi. sic enim & ad opus rusticum faciendum fuerint utiles, & metuendum non sit ne quid rerum nouarum moliantur: quòd si hoc non contingat, at ut sint acceolæ barbari, simili ingenio præditi, atque superiores. Atque ex his sanè ij quidem qui priuatos agros colent, priuati & proprij sint oportet eorum qui bona possident: iis verò, qui communis & publicos, communes & publici. Quomodo autem seruis utendum sit, & quamobrem seruis omnibus libertatis præmium esse propositum melius sit, posterius exponemus.

CAPVT XI.

De situ orbis, & manibus eius.

URBem porrò terræ continentis quidem, & maris & agri totius similiter, quantum loci natura patitur, communem esse oportere, supra demonstratum est. Eius vero per se consideratæ situs talis optandus est, ut quatuor res spectemus: primùm quidem valetudinem, tanquam rem necessariam. vrbes enim ad orientem versus, & ad ventos ab ortu flantes positæ, saluberrimæ sunt: secundùm has ex quæ ad aquilonem spectant. hæ enim ad hyemem salubrem excipiendam sunt appositiores, deinde, quod ad reliqua attinet, ut & ad ciuileis actiones & ad bellicas sit opportuna. Atque ut ad bellicas quidem actiones sit apta, eam ciuibus oportet exitus habere ad exercitum educendum facileis atque expeditos: aduersariis accessus difficilis,

A ^{κὴ πῶ μὲν εἶ) κοινῶ, τὴ δὲ τῶ ἰδιωτῶ κὴ}
 τούτων ἑκάτερον διηρῆσθαι δεῖα. πάλιν.
 τῆς μὲν κοινῆς, ὅ μὲν ἕτερον μέρος, εἰς
 τὰς πόλεις τοῖς θεοῖς λαμπυρίας. ὅ δὲ ἕτε-
 ρον, εἰς πῶ τῶ συσιτίων διαπόμῳ. τῆς δὲ
 τῶ ἰδιωτῶ ὅ ἕτερον μέρος, ὅ πρὸς τὰς
 ἐγκατίας ἕτερον δὲ, ὅ πρὸς πῶ πόλιν.
 ἵνα δύο κλήρων * ἐκάστω νεμηθέντων, ἀμ-
 φότερον τῶ τόπων πόμῳτες μετέχωσι. τὸ
 πῶ γὰρ ἴσον ἕτως ἔχῃ, καὶ ὁ δίχαμον, καὶ ὁ
 πρὸς τοῖς ἀστυγείτονας πολέμοις, ὁμοιο-
 τικώτερον. ὅπου γὰρ μὴ τῶτοι ἔχῃ τὸν ἔθ-
 ρον, οἱ μὲν ὀλιγαρχοῦσι * πῶ πρὸς τοῖς
 ὁμόμοις ἔχῃ, οἱ δὲ λίαν φρονητίμοις, ὅ
 πρὸς ὁ καλόν. δὲ πῶ ἐπίοις νόμοις ὅτι
 τοῖς γὰρ τιανῶτας τοῖς ὁμόμοις, μὴ συμμε-
 τέχῃ βουλήσ τῶ πρὸς αἰτίαις πολέμων ὡς
 δεῖα ὁ ἴδῃ ὅτι ἀν δυνάμῳις βελθῶσα-
 θαι καλῶς. πῶ μὲν οὖν γῶραι ἀτάκῃ
 διηρῆσθαι τὸν ἔθρον τῶτον, δεῖα τὰς πρὸς φη-
 μῶνας αἰτίας τοῖς ἰσχωρηθέντας μέλιστα
 μὲν, * εἰ δὲ κατ' ἀρχῶν δούλοισ εἶ), μὴ-
 τε ὁμοφύλων πόμῳτων, μὴ τε θυμοφθῶν. Syll. ἔθ
 ἕτω γὰρ ἀπὸ πρὸς τε τῶ ἐργασίαι εἶεν χη-
 σιμοι, καὶ πρὸς ὁ μὴ δὲν νεωτερίζῃν ἀσ-
 φαλῆς. δούτερον δὲ * βαρβαροῖς πρὸς οἰ-
 κοῖς πρὸς πλησίοις τοῖς εἰρημῶοις τῶ φύσιν.
 τούτων ἰ τοῖς μὲν ἰδιοῖς ἐπὶ τοῖς ἰδιοῖς * εἶ) Syll.
 τῶ κερτημῶων τὰς οὐσίας τοῖς ἰ, ὅτι τῶ
 κρινῆ γῆ, κοινοῖς. ἵνα ἰ δὲ ἔθρον χηῶσθαι
 δούλοισ, καὶ δεῖα βέλτιον πῶσι τοῖς δούλοισ
 ἀθλον πρὸς κείσθαι πῶ ἐλθῶσειας, ἕτε-
 ρον ἐρῶμῳ.

Scrib. πῶ
 π. τ. ὁ ἔχ-
 σρας.
 Suprà c. 9
 βαρ. ἢ πρὸς
 οἰκοῖς Syll.
 γρ. εἶ) ἰδιοῖς

ΚΕΦΑΛ. 1α.

Ἡ θέσις τῆς πόλεως, & τὰ τείχη αὐτῆς.

ΤΗΝ ἰ πόλιν, ὅτι μὲν δὲ κοινῶ εἶ) ^{τῶ ἠπείρου τε καὶ τῶ θαλάσσης, & τῆς}
 γῶρας ἀπάσης ὁμοῖως, ἐκ τῶ ἐπιδεχόμενων
 εἶρηται πρὸς τερον. αὐτῆς ἰ πρὸς αὐτῶ
 εἶ) τῶ θεῖσιν ὁ χεῶσθαι δὲ κατὰ τῶ γῶμῳ, πρὸς
 τέτταρα βλέποντας. πρὸς τὸν μῶ, ὡς αἰατ-
 κῶον, πρὸς ὑγίφαι. αἰ τε γὰρ πρὸς ἕω πῶ
 ἔγκλισιν ἔχουσαι, ὅ πρὸς τὰ πνθῶματα
 τὰ πνέοντα ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, ὑγιφότε-
 ραι. δούτερον δὲ, κατ' βορέας * ἀρχείμο-
 ροι γὰρ αὐται μάμλο τῶ δὲ λοιπῶν, πρὸς
 τε τὰς πολιτικῆς πρὸς εἶς καὶ πολεμικῆς,
 καλῶς ἔχῃ. πρὸς μὲν οὖν τὰς πολεμι-

Quidam, αἰθιοῖ

χας, αὐτοῖς μὲν διέξοδον εἶναι χεῖρα. τοῖς δ' A
 εἰσπύοις διέξοδον, καὶ διέξοδον ἀφ' ἑαυτῶν.
 ὑδάτων τε καὶ γαμῶν, μάλιστα μὲν ὑδάτων
 ἔχειν πληθὺς οἰκίον· εἰ δὲ μὴ, τὸ γ' ἔστι
 ῥητὴν ἀφ' ἧς καὶ ἀσφαλῆσαι ὑποδοχὰς
 ὀμβρίοις ὑδάσιν ἀφ' ὀνοῖς καὶ μεγάλας.
 ὥστε μὴ δὲ ποτε ὑπολείπειν εἰρησμοῦ
 τῆς χώρας ἀφ' ἧς πόλεμον. ἐπεὶ δὲ δεῖται
 ὑγείας φροντίζειν τῶν οἰκιστῶν· τὸ γ'
 εἶναι εἰς τὰς χεῖρας τὸν τόπον, ἐν τῷ τοῦ-
 τῶ, καὶ πρὸς τοῦτον καλῶς· δούτερον δ'
 ὑδάσιν ὑγίαιος χεῖρα· ἐ τούτου ἔστι
 μὴ εἶναι μὴ πρὸς ἕως. οἷς γ' πλείστοις
 χεῖρα πρὸς τὸ σῶμα ἐ πλείστα, ταῦ-
 τα πλείστον συμβάλλεται πρὸς τὴν ὑγίαν.
 ἢ δὲ τῶν ὑδάτων ἐ τῷ πνύματος δυνά-
 μεις, τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν. δὲ τῶν εἰ-
 ταῖς δὲ φρονιούσας δὲ διωρεῖσθαι πόλεσιν,
 εἰ μὴ πρὸς ὁμοίαν, μὴτ' ἀφ' ὀνοῖα τῶ-
 των ἢ γαμῶν, χεῖρας τὰ τε εἰς ἑφ' ἑαυ-
 τα, ἐ τὰ πρὸς τὴν ἄλλαν χεῖρα. πρὸς δὲ τὸ
 πῶν τῶν ἐρυμνῶν, ἢ πάσας ὁμοίως ἔχει τὸ
 συμφέρον ταῖς πολιτείαις· οἷς ἀκρόπολις,
 ὀλιγαρχικὸν ἐ μοναρχικόν. δημοκρατικὸν
 δὲ, ὁμαλότης· ἀριστοκρατικὸν δὲ, ὁμοτέ-
 ρον· ἀλλὰ μάλιστα ἰσχυροὶ τὸ πῶν πλείστοις.
 ἢ δὲ τῶν ἰδίων οἰκίσεων ἀφ' ἧς, ἢ ἰδίων
 μὲν νομίζεται ἐ χρησιμότερα πρὸς τὰς
 ἄλλας πρὸς ἑαυτῶν, ἀφ' ὀνοῖας ἢ, καὶ χεῖρας τὸν
 νεώτερον καὶ τὸ ἰσχυροῦ μείον ἔστι πρὸς
 τὴν πρὸς πολεμικὰς ἀσφαλείας, τοιαύτην,
 ὡς εἶχον χεῖρας τὸν ἀρχαῖον χεῖρα· διέξο-
 δος γ' ἐκείνη τοῖς ξενικοῖς, καὶ διέξοδον
 ἦτος τοῖς ὀπιτημένοις. δὲ δὲ τῶν ἀμ-
 φοτέρων μετέχειν. εἰ δὲ χεῖρας γ' δὲ, ἢ πῶς
 ἔτω καὶ ἀσφαλῆσαι, κατὰ τῶν εἰς τοῖς
 γαμῶν, ἀφ' ἧς καλῶς εἶναι τῶν ἀμπελων
 συστάδας. καὶ τὴν μὲν ὄλλω μὴ ποιῆν πόλιν
 ἀπομῶν, καὶ μέρη δὲ καὶ τὸ πῶν. ἔτω γ' καὶ
 πρὸς ἀσφάλειαν καὶ κόσμον ἔξω καλῶς.
 πρὸς δὲ τειχῶν, οἱ μὴ φάσκοντες δεῖν ἔχειν
 τὰς τῆς ἀρετῆς ἀπὸ τῶν οἰκιστῶν πόλιν,
 λῆαν ἀρχαῖως ὑπολαμβάνουσι, καὶ τῶν
 ὀραῖντες ἐλεῖσθαι ἔργα τὰς ἐκείνως
 καλλωπισσάμεναι. ἐστὶ δὲ, πρὸς μὲν τοῖς
 ὁμοίως, καὶ μὴ πολὺ τὰς πλείστας ἀφ' ἧς
 ἔστι, οὐ καλὸν τὸ πεισθῆσαι σῶζεσθαι
 ἀφ' ἧς τῶν τειχῶν ἐρυμνότητος. ἐπεὶ δὲ
 καὶ συμβαίνει καὶ εἰδέσθαι πλείω τὴν
 ὑποδοχὰν γίνεσθαι τῶν ὀπιτῶν, καὶ

Lamb. ἀρῆσθαι

Lamb. ἐχεῖ

γρ. ἰπποδάμου

γρ. μαρμαρίων

& circumfediendi viam impeditam : postre-
 mo, aquarum partim stantium, partim ma-
 nantium & perennium copia maximè qui-
 dem propria & nativa suppetat oportet : sin-
 minus, at certè excogitandum tali incom-
 modo remedium est, construendis multis &
 magnis receptaculis ad excipiendā aquam plu-
 uiam, ut ne unquam deficiat eos aqua, si fortè
 propter bellum ab agro prohibeantur. Quo-
 niam autem eorum, qui in vrbe habitant, va-
 letudinis ratio & cura habenda est; hoc autem
 primum in vrbis situ consistit, ut & in salubri
 loco sita sit, & salubrem cœli partem spectet;
 secundo loco in vsu aquarum salubrium : e-
 tiam in hac re diligentia præcipuè est adhi-
 benda. Quibus enim rebus largissimè &
 plerumque vtimur ad corpus alendum &
 tuendum, hæc maximo ad valetudinem sunt
 adiumento. at aquarum & ventorum vis ta-
 li natura prædita est. Quapropter in ciuita-
 tibus prudentibus & cordatis, si omnes aquæ
 non sint similes, & si non sit harum aquarum
 perennium copia; oportet & eas quæ sunt
 ad victum opportuna, & eas quæ ad alium
 vsum comparatae sunt natura, separatas esse
 ac distinctas. De locis munitis autem non
 omnibus peræquè ciuitatibus eadem expe-
 diunt : exempli causa, atx edita atque excelsa
 oligarchiæ & monarchiæ propriè conuenit :
 loci æquabilitas verò democratiæ : aristocra-
 tiæ neutrum, sed potius loca firma & muni-
 ta complura. Priuatorum porro ædificiorum
 descriptio suauior illa quidem habetur, & ad
 alias actiones vtilior, si singula eorum loca sint
 explicata atque aperta, & more hoc recen-
 tiore, & eo, cuius inuentor fuit Hippodamus,
 ædificata : ad munitiones verò bellicas
 & ad pericula belli propulsanda contratio
 modo, & quo modo ædificabant veteres. ha-
 bebat enim illa ædificandi ratio exitus impe-
 ditos externis, & latebras ad scrutandum diffi-
 cileis iis qui impetum aut impressionem facere
 conarentur. Quapropter oportet vtramque ra-
 tionem in ædificando seruari. fieri enim hoc
 potest, si quis ita ædificet, ut imiteretur ea quæ
 appellant nonnulli in rebus rusticis vitium iu-
 ga siue systadas; perinde ac si dicas vitium cō-
 stituciones : & totam quidem vrbem ita ex-
 tuere, ut non sit tota latis viis explicata at-
 que exprorecta, sed in quibusdam partibus ac
 locis. sic enim & à periculo erit tuta ac munita,
 & ad ornatum specièmq; præclara. Muros au-
 tem vrbibus qui negant ciuitates eas habere
 debere, quæ se virtutem colere profitentur,
 eiusque possessionem sibi vendicant ac mordi-
 cus retinent : næ illi valde antiquè hac de re
 existimant, idque cū videant re & factis eas
 refelli, quæ se ita gloriose venditabāt. Et verò
 aduersus simileis, neque admodum numero
 præstanteis, in murorū præsidio ac munimen-
 to salutem collocare, non est honestum. Sed
 quando euenit & fieri potest ut qui adoriuntur

B

C

D

E

& imperum faciunt virtute humana, eaque, quæ in ciuibus numero paucis inest, sint superiores ac potentiores: si salutis ratio habenda est, & non vltro accipienda detrimenta, & perferendæ contumeliæ: vt queque munitio stabilissima & tutissima est, ita habenda est ad bellum accommodatissima, præsertim cum hodie reperta sint telorum, & tormentorum, & machinarum genera ad vrbium oppugnationes exquisitissima & perfectissima. Simile enim est, vrbeis muris non esse cingendas censere, atque si quis regionem quærat incursionibus hostium expositam atque opportunam, & loca montosa circumcidat: itémque domiciliis priuatis parietes non circumdet, tanquam habitatores propterea ignaui sint futuri. Iam verò ne hoc quidem ignorandum est iis quorum vrbes mœnibus septæ sunt, vtroque modo vrbibus vti licere, & vt muros habentibus, & vt non habentibus: quorum verò vrbibus muri non sunt circumdati, iis hoc idem non licere. Si igitur hæc vera sunt, non solum mœnibus vrbes sepiendæ ac muniendæ sunt, verum etiam curandum est vt hæc ad ornamentum vrbis sint magnifica ac decora, & ad vsus bellicos, tum alios, tum nunc proximè repertos, accommodata atque opportuna. Quemadmodum enim iis qui adiuntur & inuadunt, curæ est excogitare, quibus modis omnia aut aliqua habeant superiora; ita & iis qui sibi cauent, alia iam inuenta sunt, alia ipsi quærere, & acerrimo studio inuestigare debent: nam ab initio ne conantur quidem in eos imperum facere, qui præmunitiac præparati sunt.

CAPVT XII.

De publicis locis, & reeta eorum adificatione.

Quoniam autem ciuium quidem multitudo per sodalitates & concœnationes publicas distributa, muri verò propugnaculis & turribus in locis idoneis distincti atque intercepti esse debent: scilicet ea res hortantur & inuitant vt nonnulla conuiuia in his propugnaculis apparentur atque adornentur. Atque hæc quidem hoc modo disponenda atque ordinanda esse videantur. Sed ea quæ rebus diuinis attributa & consecrata sunt domicilia, & ea quæ sunt amplissima magistratuum sodalitia, triclinia dico, in quibus ea celebrantur, conuenit locum idoneum habere, vnoque & eodem loco templa omnia esse posita, nisi vel lex aliqua, vel aliquod oraculum Apollinis, vel aliquod aliud verat separari. Talis autem fuerit locus & ad efficiendam situs præstantiam satis illustris atque eminentis, & præ vicinis partibus ciuitatis tutus ac munitus. Decet autem huic loco talis fori structuram esse subiectam, quale in

A τῆς αἰ. δευτέρας καὶ τῆς ἐν τοῖς ὀλίγοις δευτέρας, εἰ δεῖ σώζεσθαι ἔ μὴ πάσῃ κακῶς μηδὲ ὑβρίζεσθαι, πλὴν ἀσφαλεστάτῃ ἐρυμνότητι τῆς τειχῶν οἰκτερον εἶ) πολεμικωτάτῃ. ἄλλως τε καὶ νῦν ἄρηκτων τῆς πρὸς τὰ βέλη καὶ τὰς μηχανὰς εἰς ἀκρίβειαν πρὸς τὰς πολιορκίας ὁμοιον γὰρ ὁ, τείχη μὴ πεισθῆναι τῆς πόλεω ἀξιοῦν, καὶ ὁ πλὴν γὰρ ἐμβολον ζητεῖν, καὶ περιαιρῆναι τοῖς ὀφείοις τόποις ὁμοίως δὲ καὶ τῆς οἰκῆσει τῆς ἰδίᾳς μὴ πεισθῆναι τείχεα, ὡς ἀνὰ δρῶν ἐσομένων τῆς κατοικουμένων. ἀλλὰ μὲν γὰρ τὸ γὰρ δεῖ λαμβάνειν, ὅτι τοῖς μὲν πεισθῆναι τοῖς τείχεσιν πρὸς τὴν πόλιν, ἔξεστιν ἀμφοτέρως χρῆσθαι τῆς πόλεω, καὶ ὡς ἐχούσας τείχη, ἔ μὴ ἐχούσας. τῆς δὲ μὴ κακτημένης, οὐκ ἔξεστιν. εἰ δὲ τὸν ἔχει τὸν ἔσπον, οὐχ ὅτι τείχη μόνον πεισθῆναι, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπιμηνητέον, ὅπως ἔ πρὸς ἐσπον ἔχη τῆς πόλεω παρεπόντως, ἔ πρὸς τῆς πολεμικῆς χρείας, τῆς τε ἀλλαγῆς, καὶ τὰς νῦν ἐπεξερηκῶς. ὡς γὰρ τοῖς ἐπιτήκεσιν ἐπιμηνῆς ὅτι, δι' ὧν ἔσπον πλεονεκτῆσοισιν, ἔ τῶν μὲν ἄρηται, τὰ δὲ δεῖ ζητεῖν καὶ φιλοσοφῆναι ἔ τῆς φυλακῆς πολεμικῆς. δεχθῆναι γὰρ οὐδὲ ἐπιτήκεσιν ἐπιτήκεσθαι τοῖς ἀπρεσκαυασμένοις.

D ΚΕΦΑΛ. ΙΒ΄.

Ποῦ τὰ φυλακῆα ἔ ἀγροῦς ἔ συσιτια, ἔ ἱερὰ οἰκοδομητέον.

E ΠΕΙ δὲ δεῖ ὁ μὲν πλῆθος τῆς πολιτῶν ἐν συσιτίοις κατὰμενεμῆσθαι, τὰ δὲ τείχη διελήφθαι φυλακῆα καὶ πύργους καὶ τόποις ἐπιτήκεσιν, δὴλον ὡς αὐτὰ πρὸς ἀλλήλας πρὸς ἀλλήλας ἔνια τῆς συσιτίων ἐν τούτοις τοῖς φυλακῆα. καὶ ταῦτα μὲν δὲ τὸν αἰ. τῆς ἀφαικοσμῆσε τὸν ἔσπον. τῆς δὲ τοῖς θεοῖς ἀποδομένων οἰκῆσε, καὶ τὰ κυριώτατα * τῆς δεχθῆναι συσιτία, ἀρμότῃ τὸν ἐπιτήκεσιν τε ἔχον, καὶ τὸν αὐτὸν ὅσα μὴ τῆς ἱερῶν ὁ νόμος ἀφορίζει χωρεῖς, ἢ τῆς μνηστῆρον ἀλλὰ * πυργῶσιν. εἴη δὲ ἀπὸ τοῦτοιοῦτοιο τοῦτοιο, ὅς τις ἐπιτήκεσιν τε ἔχον πρὸς * πλὴν τῆς δευτέρας θεοῖν ἰσχυρῶς, καὶ πρὸς τὰ γῆνια. τα μέρη τῆς πόλεω ἐρυμνότερος. πρὸς πει δὲ ἀπὸ μὲν τὸν τὸν τὸν τὸν τὸν τὸν τὸν ἀγροῦς εἶ) κατὰσκαυασμένοις, οἷον καὶ πρὸς

καὶ τῆς ἀφαικοσμῆσε
al. ἀφαικοσμῆσε
γρ. ἢ πρὸς
Lamb. ἢ τῆς
δύναμις ἀφαικοσμῆσε
πλὴν

Lamb. 10-
μύσοι,
γρ. ελευθε-
ρίας

Θεσσαλία* ὀνομάζουσιν, ἡ δὲ ἐλευθε-
 ραν καλοῦσιν. αὐτὴ δὲ ἐστὶν ἡ δὲ κατὰ τὴν
 εἰ) τῶν ὀνίων πόλεων καὶ μήτε βόρυσσον,
 μήτε γαργῶν, μήτ' ἄλλον μηδένα τοιοῦ-
 τον ὡς ἀβάλλει, μὴ καλοῦμενον ἕως
 τῶν ἀρχόντων. εἴη δὲ ἀπὸ βύζαντος ὁ τόπος,
 εἰ καὶ τὰ γυμνάσια τῶν πρεσβυτέρων ἔχοι τὴν
 τάξιν ἐν αὐτῷ. ὡς περὶ γὰρ διηρησῶν καὶ τῶν
 ἡλικίας καὶ τῶν τῶν κόσμον. Ἐπειδὴ μὲν
 τοῖς νεωτέροις ἀρχόνται πῖνας ἀφαιρέσειν.
 τοῖς δὲ πρεσβυτέροις, ὡς τῶν ἀρχόντων.
 ἡ γὰρ ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν ἀρχόντων πῖνου-
 σία, μάλιστα ἐμποδίζει τὴν ἀληθινὴν αἰδῶν, καὶ
 τὴν ἐλευθερίων φόβον. πῶς ἢ τῶν ὀνίων ἀγο-
 ρῶν ἑτέραν τε δεῖ τούτης εἶ) καὶ χωρὶς ἐ-
 χουσῶν τόπον βύσσινάγων, τοῖς τε ἀπὸ τῆς
 θαλάσσης πεμπομένοις, καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς γῆ-
 ρος πᾶσιν. ἐπεὶ ἢ ὁ πλήθος ἀφαιρέσει τῆς
 πόλεως εἰς ἱερῆς, εἰς ἀρχόντας, ὡς περὶ ἔ
 τῶν ἱερῶν συναγῶν καὶ τῶν ἱερῶν οἰκοδομη-
 μῶν ἔχει τὴν τάξιν. τῶν δὲ ἀρχόντων ὅσα πε-
 ρὶ τὰ συμβόλαια ποιῆται πῶς ὅτι μὴδίας,
 καὶ τε γραφῶν δικῶν, καὶ τῶν κλήσεως, καὶ τῶν
 ἀγῶν τῶν τοιαύτων ἀφαιρέσειν ἐπὶ τῶν καὶ πῶς
 ἀγορανομίας, καὶ πῶς καλοῦμεν αἰσυνο-
 μίας, ὡς ἀγορῶν μὲν δὲ, ἔστιν ὁδὸς πῖνι
 κοινῆ, κατεσκευασῶν. τοιοῦτος δὲ ὁ καὶ τῶν
 * ἀναγκῶν ἀγορῶν ἐστὶν ὁ τόπος. ἐν ἧς ἀφαιρέσειν
 μὲν γὰρ, πῶς ἀπὸ πῖνι μὲν, τούτων ἢ ὡς
 τῶν ἀναγκῶν ἀφαιρέσειν, * μεμνησῶν δὲ
 γῆ τῶν εἰρηνομένων ἀφαιρέσειν, καὶ τὰ καὶ τῶν γῆ-
 ρων καὶ γὰρ ἐκ τῶν ἀρχόντων, οἷς καλοῦ-
 σιν οἱ μὲν ὑλώθεις, οἱ δὲ ἀγορονομοί. καὶ
 φυλακτικῶν ἔστιν ὡς πῖνι φυλακτικῶν
 ἀναγκῶν ἕως ἀρχῶν. ἐπὶ δὲ ἱερῶν καὶ πῶς
 γῆ τῶν εἰρηνομένων, πῶς μὲν τοῖς, πῶς ἢ
 ἦρωσιν. ἀλλὰ ὁ ἀφαιρέσειν μὲν ἀφαιρέσειν
 γῆ μὲν καὶ λέγοντας καὶ τῶν τοιοῦτων, *
 ἀφαιρέσειν ἐστὶν. ἢ γὰρ χαλεπὸν ἐστὶ τὰ τοιαῦτα
 νοῆσαι, ἀλλὰ ποιῆσαι μάλλον. ὁ μὲν γὰρ
 λέγειν, βίχης ἐργῶν ἐστὶ. ὁ δὲ συμβῶναι,
 τύχης. δὲ καὶ μὲν τῶν τοιοῦτων τὸ γὰρ ὅτι
 πῖνι ἀφαιρέσειν τὰ νῦν.

38. ἀναλ-
κῶν
Victor. 11-
μῦσαι.
Lib. 6. c. 8.

Lamb.
ἀφαιρέσειν

ΚΕΦΑΛ. 17.

Ἐκ πῖνων ἔστιν ὡς πῖνων δὲ σιωπῶναι πῶς
 μῦθουσιν ἔστιν ὡς πῖνων μακαρίας, ἔ
 ὅτι παρδείας δὲ.

Περί δὲ τῆς πολιτείας αὐτῆς, ἐκ πῖνων,
 καὶ ὅτι πῖνων δεῖ σιωπῶναι τῶν μῦθου-

A Thessalia usu receptum est, quod liberum vo-
 cant. hoc porro significat, ab omnibus rebus
 venalibus purum & sincerum esse oportere,
 neque quenquam fordidum atque illibera-
 lem artificem, neque agricolam, neque a-
 lium quemquam talem huc irruere, aut om-
 nino aspirare, nisi à magistratibus accessu-
 tur. Fuerit autem hic locus lepidus ac ve-
 nustus, si etiam senum gymnasia hic fuerint
 locata. Decet enim etiam hoc civitatis de-
 cus atque ornamentum pro ætatibus esse di-
 uisum ac distinctum: & inter adolescentis
 B quidem magistratus aliquos, inter magistra-
 tus verò senes versari. magistratuum enim
 præsentia ante oculos posita verum pudorem
 & liberalem metum in animis ingenerat.
 Forum autem rerum venalium aliud ab hoc
 esse oportet, & seorsum positum in loco, &
 ad eas res quæ à mari aduehuntur, & ad eas
 quæ ex agro importantur, vnà excipiendas,
 opportuno. Iam verò quoniam civitatis mul-
 tudo diuiditur in sacerdotes & magistratus,
 decet, triclinia, in quibus sacerdotes conui-
 uia initari sunt, ad ædeis sacras esse collo-
 cata. Magistratuum verò, quicumque rerum
 C contractarum iudiciis, & actionum intentio-
 nibus, & in ius vocationibus, & talibus aliis
 curationibus præsumunt: & præterea ædilium
 minorum, seu annonæ præfectorum, & æ-
 dilium maiorum, qui res urbanas procurant:
 horum omnium sodalitia seu potius tricli-
 nia, in quibus conuiuia agitent, ad forum
 & conuentum aliquem publicum ædifica-
 ta esse oportet. talis autem est locus, in
 quo rerum necessariorum mercatus institutus
 est. nam forum illud superius vacuum esse
 ponimus, hoc verò rebus necessariis desti-
 namus. Ea autem quæ extra urbem sunt,
 D constitutionem & descriptionem à nobis ex-
 positam imitari debent. Illic enim magistra-
 tibus, quos alij sylvarum custodes, alij agri
 præfectos appellant, & loca vbi custodias
 agant, & triclinia, vbi vnà epulentur, & con-
 uiuia agitent, comparata sint necesse est: &
 præterea templa per agrum distributa, alia
 diis, alia heroibus dedicata. Verùm longos esse
 nunc in harum rerum explicatione subtiliore,
 & disputatione accurata atque arguta, super-
 uacaneum est. talia enim intelligere difficile
 non est, sed facere potius. nam de his verba
 E facere, optantis est: ea autem euenire, for-
 tunæ. Quare de talibus nunc plura dicere o-
 mittamus.

CAPVT XIII.

Docet quales esse oporteat ciues, ut sit bene instituta
 ciuitas & beata.

DE ipsa autem reipubl. administrandæ
 forma, ex quibus, & ex qualibus eam
 ciuita-

civitatem, quæ beata futura est, & rectè administrabitur, constare oporteat, dicendum est. Quoniam igitur duo sunt, in quibus posita est omnium hominum perfectio & præstantia: horum autem vnum in eo consistit, ut scopus & finis actionum sit rectus, & rectè propositus: alterum, in eo, ut homo actiones ad finem pertinentes & conferentes inveniat: (fieri enim potest ut hæc & discrepent inter se, & consonent. Interdum enim scopus quidem propositus est rectus atque honestus: sed in agendo ab eo aberrant: interdum contra, ea quidem omnia quæ ad finem pertinent, assequuntur, sed finem sibi proposuerunt malum ac prauum: aliquando ab utroque longè aberrant, veluti in arte mædendi: nam neque quale esse oporteat corpus sanum, rectè interdum iudicant, neque ad finem sibi propositum accommodata efficiencia nanciscuntur: in artibus autem & scientiis hæc utraque tenenda sunt, finis & actiones, seu affectiones ad finem conferentes.) Omnes igitur & bene viuendi & beatitudinis cupiditate affectos esse, perspicuum est: sed alij eam assequi possunt, alij per fortunam quandam aut naturam non possunt: adiumentis enim & facultatibus extrinsecus suppeditatis ad bene viuendum opus est: sed iis, qui animo melius affecti sunt, paucioribus: qui deterius, pluribus. alij autem statim ab initio beatitudinem non rectè quarunt, quamvis eius obtinendæ facultatem habeant. Quoniam autem propositum nobis est, optimam reip. administrandæ rationem videre; hæc porro est, ex qua civitas optimè gubernari atque administrari possit; optimè verò civitas ex ea administratione regiatque administrari possit, ex qua maximè beata esse queat; quid sit beatitudo scilicet, non est ignorandum. Dicimus autem etiam in libris de Moribus; (si quis est liberorum illorum fructus;) esse muneris functionem & vsum virtutis perfectum: eumque non ex conditione sed simpliciter & absolutè. Ea porro ex conditione dico, quæ necessariò fiunt: simpliciter, quæ honestè: exempli causa, in iustis actionibus pœnæ & castigationes à virtute illæ quidem proficiscuntur, sed necessariae sunt: & quod honestè fiunt, id habent necessariò. est enim optabilius nulla re tali opus esse neque homini neque civitati. Quæ verò in honoribus & copiis bonorum externorum versantur actiones, eæ simpliciter sunt pulcherrimæ atque honestissimæ. Illud enim alterum, supplicia dico, & animadversiones in improbos, mali cuiusdam electio est, ut aliud malū tollatur: tales verò actiones, contra bonorum enim sunt structuræ, seu machinationes, & procreations. Possit autem vir bonus quidem, & paupertate, & morbo, & aliis fortunæ casibus aduersis pulchre & rectè uti: verum tamen in contrariis beatitudo posita est.

A σὺν ἔσεσθαι πόλιν μακαρίαν, καὶ πολιτεύεσθαι καλῶς, λεκτέον. ἐπεὶ δὲ δὴ ὅστιν ἐν οἷς γίγνεται τὸ εὖ πᾶσι τοῖσιν * ὁ ὅστιν, ἐν μὲν, ἐν τῷ τὸν σκοπὸν καίεται καὶ τὸ τέλος τῆν ἀρετῶν ὀρθῶς. * ἐν δὲ, τὰ πρὸς τὸ τέλος φερούσας ἀρετὰς βίαισιν: ἐνδέχεται γὰρ ταῦτα καὶ ἀφωπύειν ἀλλήλους καὶ συμφωνῆν: εἴοτε γὰρ ὁ μὲν σκοπὸς ἐκκεῖται καλῶς, ἐν δὲ τῷ πρὸς τὸ τέλος, τὰ τυχεῖν αὐτὸν ἀφωπύειν: ὅτε δὲ, τῆν μὲν πρὸς τὸ τέλος πόντων ὅτι τυχεροῖσιν, ἀλλὰ τὸ τέλος ἔθεντο φαῦλον: ὅτε δὲ ἐκάτερον ἀφωπύειν: οἷον, πρὸς ἰατρικῶν: ἕτε γὰρ, ποῖον πὶ δεῖ τὸ ὑγίαινον εἶναι σώμα, κείνοισιν εἴοτε καλῶς, ἕτε πρὸς τὸ ἀποκείμενον αὐτοῖσιν ὅσον τυχεροῖσιν τὸ ποιητῆσιν: δεῖ δὲ ἐν ταῖς τέχναις καὶ ἐπισημαῖς ταῦτα ἀμφοτέρωθεν κατεῖναι, τὸ τέλος, καὶ τὰ εἰς τὸ τέλος ἀφωπύειν: ὅτι μὲν οὖν τὰ τὸ ζῆν, καὶ τὸ βίαια μορίας ἐφίενται πόντες, φαερόν. ἀλλὰ τούτων τοῖσιν μὲν ἔξοσια * τυχεροῖσιν, τοῖσιν δὲ, ἀφωπύειν τὸν γλῶσσο καὶ φύσιν. δεῖται γὰρ καὶ χρηρίας πρὸς τὸ ζῆν καλῶς: τούτου δὲ, ἐλάττωνος μὲν, τοῖσιν ἀμεινον ἀφωπύειν: πλείονος δὲ, τοῖσιν χείρον: οἱ δὲ ἀφωπύειν ὅσον ὀρθῶς ζητῶσι πρὸς βίαια μορίας, ἔξοσια ὑπὲρ χούσης. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀφωπύειν ὅσον, τὸ ἀείψην πολιτείας ἰδεῖν: αὐτὴ δὲ ὅσον κατὰ ἡμᾶς ἀφωπύειν πόλις: ἀείψα δὲ ἀφωπύειν πόλις, κατὰ ἡμᾶς ἀφωπύειν μάλιστα ἐνδέχεται τὴν πόλιν: δεῖται δὲ τὸ βίαια μορίας δεῖ, πὶ ὅσον, μὴ λατρεύειν. φαερόν δὲ ἐν τοῖσιν ἡθικοῖσιν, εἴ τι τὸ λόγων ἐκείνων ὄφελος, ἐνέργειαι εἶναι καὶ χρησίμιν ἐφωπύειν τελείας καὶ ταῦτα ὅσον ἐξ ἀποδείξεως, ἀλλὰ ἀπλάως λέγει δὲ ἐξ ἀποδείξεως, τὰ μακαρία: τὸ δὲ ἀπλάως, καὶ καλῶς: οἷον, τὰ πρὸς τὰς δικαίας ἀρετὰς αἱ δικαίαι ἡμᾶς εἶναι, καὶ ἐκλάσας, ἀπὸ ἐφωπύειν μὲν εἶσιν, ἀφωπύειν ὅσον, τὸ καλῶς ἀφωπύειν εἶσιν: ἀφωπύειν μὲν γὰρ μητέρος δεῖται τὸ ταῖσιν μὴτε τὸ ἀφωπύειν, μὴτε τὴν πόλιν: αἱ δὲ ὅσον ταῖσιν μακάριον καὶ τὰς ἀφωπύειν, ἀπλάως εἰσι καλλίσται ἀφωπύειν. ὅσον γὰρ ἐφωπύειν κακῶς ἀφωπύειν εἶσιν: αἱ ταῖσιν ὅσον ἀφωπύειν, ταῖσιν ἀφωπύειν. κατὰ σκόβαι γὰρ ἀφωπύειν εἰσι τὸ ἡμᾶς. χρησίμιν δὲ αἱ ὅσον ἀφωπύειν ἀφωπύειν καὶ πένια, καὶ νόσῳ, καὶ τὸ δὴ τὰς τυχεῖσιν τὸ φαῦλας, καλῶς: δεῖται δὲ μακαρίον ἐν τοῖσιν ἐναρπίοις ὅσον.

Lamb. in di in τῷ παύ

M... ..

γρ. τὸν γλῶσσο

καὶ γὰρ τὸ διώρισμα καὶ τὴν ἡλικίαν λόγους,
 ὅτι τοιοῦτος ἔστιν ὁ ἀσπυδαῖος, ὃ δὲ καὶ ἄλλοι
 πάλαι ἀγαθὰ ἔστι, τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ.
 δὴ λανθάνει ὅτι τὰς χεῖρας ἀναγκάσει ἀσπυ-
 δαῖας ἔχειν ἑῖς τὴν ἀπλῶς. δὲ ἔ-
 νομίζουσι αὐτῶν ποιοῦν τὴν ἀσπυδαῖαν ἀγῶνα
 τὰ ἐκ τῶν εἰρημίων ὡς ἂν εἰ τὸ κίτα-
 εἰς τὴν * λαμπερὴν ἔχειν ἀπλῶς ἀπὸ τοῦ πλῆ-
 λους μάλιστα τὴν τέχνης. ἀναγκάσει ποιοῦν
 ἐκ τῶν εἰρημίων, τὰ μὲν ἡσυχάζειν, τὰ δὲ
 πολεμικὰ ποιοῦν τὴν νομοτέλειαν. δὲ καὶ δι-
 χῶς ἀναγκάσει τὴν πόλεως συστάσει, ὡς ἡ
 τύχη κυρία κυρία γὰρ αὐτῶν ἡσυχάζειν
 πῆλκεν. ὅ δὲ ἀσπυδαῖας ἑῖς τὴν πόλιν,
 οὐκ ἐπὶ τύχης ἔργον, ἀλλ' ἐπισημῶς καὶ
 πολεμικῶς. ἀλλὰ μὲν ἀσπυδαῖα πό-
 λεις ἔστι, τὰς τοὺς πολίτας, τοὺς μετέχοντας
 τὴν πολιτείαν, ἑῖς τὴν ἀσπυδαῖαν. ἡ μὲν δὲ, πόλι-
 τες οἱ πολῖται μετέχοντες τὴν πολιτείαν. τὸ δὲ
 ἄρα σκοπεῖται, πῶς ἀπὸ τῆς ἀσπυδαῖας.
 καὶ γὰρ εἰ πόλις εἰδέχεται ἀσπυδαῖας ἑῖς,
 μὴ καὶ ἕκαστον δὲ τὴν πολίτην, ὅπως * ἀ-
 ρετώτερον. ἀκολουθεῖ γὰρ τὰ καὶ ἕκαστον,
 καὶ ὁ πόλις. ἀλλὰ μὲν ἀγαθὸν γὰρ καὶ
 ἀσπυδαῖοι γίνονται ἀπὸ τῶν τῶν. τὰ τῶν
 δὲ τῶν ἔστι, φύσις, ἔθος, λόγος. καὶ γὰρ
 φύσις δὲ τῶν ὅτι, ἀπὸ τῶν, ἀλλὰ
 μὴ τὸ ἀπὸ τῶν ζώων. * εἶπα, καὶ ποῖον ἵνα ὁ
 σῶμα ἔτι ψυχῶν. ἕνα τε ἕνα ὄφελος
 φύσις. τὰ γὰρ ἔστι μετὰ βαλὴν ποῖον. ἕνα
 γὰρ ἔστι δὲ τὴν φύσεως ἐπαμφοτερίζοντα
 ἀπὸ τῶν ἔθων ὅτι ὁ χεῖρον ἔστι βέλτιον. τὰ
 μὲν οὖν ἀλλὰ τῶν ζώων, μάλιστα μὲν τῆ
 φύσις ζῆ, μικρὰ δὲ ἕνα ἔστι τοῖς ἔθουσιν, ἀπ-
 οροπος δὲ καὶ λόγος. μόνον γὰρ ἔχει λόγον.
 ὡς τε δὲ τῶν συμφωνῶν ἀλλήλους. πολ-
 λαὶ γὰρ τῶν τῶν ἐπισημῶς καὶ πλὴν φύσιν
 πολεμικῶς ἀπὸ τῶν λόγων, ἐὰν περὶ τῶν
 ἀπὸ τῶν βέλτιον. πλὴν μὲν ποῖον φύσιν,
 οἷος ἑῖς δὲ τοῖς μὲν ὄντας ἀπὸ τῶν ἔσε-
 σθαι ὡς νομοτέτη, διωρισμένα πολεμικῶν.
 ὅτι λανθάνει ἔργον ἡδὴ παιδείας. τὰ μὲν γὰρ
 ἐπισημῶς μαθηταῖοι, τὰ δὲ, ἀκούοντες.

Muretus,
 λαμπερὴ κα
 λῶς ἀπὸ τῶν.
 vel, εἰ πρὸς τὴν
 κίτα. λ. κ. ἀπ-
 οροπος.

Lamb. ἀπὸ
 ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν
 χεῖρον. ἀκ.

γε. οὐπω,

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ.

Ποῖα παιδεία παιδῶν εἶναι δεῖ τοῖς ὀρθῶς
 πολιτευσομένοις.

Επει δὲ πᾶσα πολιτικὴ κοινωνία συ-
 νέστηκεν ὅτι ἀρχόντων καὶ ἀρχομέ-

A hoc enim definitum ac decisum est in libris
 de Moribus, vitum bonum esse talem, cui,
 quæ simpliciter bona sunt, bona sunt. In
 promptu autem est etiam, hos usus necessario
 bonos & honestos esse simpliciter. Quapro-
 pter bona externa beatitudinis causas effi-
 cienteis esse, existimant homines: ut si quis
 causam clarè & benè cithara canendi lyrae
 potius quàm arti ascribat. Ex iis igitur quæ
 dicta sunt, alia suppetant, alia legum scriptor
 præparet ac suppeditet, necesse est. Quocirca
 in constituenda civitate, eas res omnibus præ-
B cibus oramus & optamus, quæ sunt in po-
 testate & arbitrio fortunæ. eam enim harum
 rerum arbitram ac dominam ponimus: sed
 bonam esse civitatem, non iam fortunæ,
 sed scientiæ & consilij munus atque opus est.
 Atquin eo bona civitas est, quòd civis, qui
 reipub. administrandæ sunt participes & con-
 sortes, boni sint, nobis autem civis omnes
 reipub. administrationis sunt consortes. Hoc
 igitur considerandum est, quo pacto vir bonus
 fiat. Nam si fieri potest ut omnes civis sine
 viri boni, non singuli: ita optabilius est, sed
 non potest: omnes enim civis esse viros bo-
C nos, sequitur illud, ut origine prius, vnum-
 quemque esse bonum. Fiant porro boni &
 probi tribus rebus. tria autem hæc sunt, na-
 tura, consuetudo, ratio. Etenim nasci oportet
 primùm, verbi causa, hominem, & non
 aliud aliquod animal: deinde certo quodam
 modo conformatum & corpore & animo.
 Nonnulla autem sunt, quæ non satis est à na-
 tura esse tributa: mos enim & consuetudo ea
 immutant. quædam enim sunt in vitamque
 partem propensa natura, quæ consuetudine
 in deterius aut in melius flectuntur. Aliæ igitur
 quidem animantes maximè quidem vi-
D vunt natura: nonnullæ verò aliquantum etiam
 more & consuetudine: homo autem etiam ra-
 tione. hoc enim solum ex omnibus animalibus
 ratione præditum est. Itaque hæc oportet
 inter se concinere & consonare. multa enim
 agunt homines præter consuetudinem &
 naturam, rationem ducem secuti, si persua-
 sum eis fuerit aliter agere melius esse. At
 quali sanè ingenio qualique natura præditos
 sint esse oporteat, qui legum scriptori futuri
 sint morigeri & tractabiles, distinctè expli-
 cauimus antea. Reliquum iam nobis mu-
E nus est, ut de institutione & disciplina civium
 differamus: alia enim discunt consuescendo,
 alia audiendo.

CAPVT XIV.

De rebus civium institutione & eorum errore qui
 leges & disciplinam suam ad res bellicas
 referunt, non ad tempora pacis.

Quoniam autem societas omnis civi-
 lis, ex iis qui imperant, & iis qui sub